

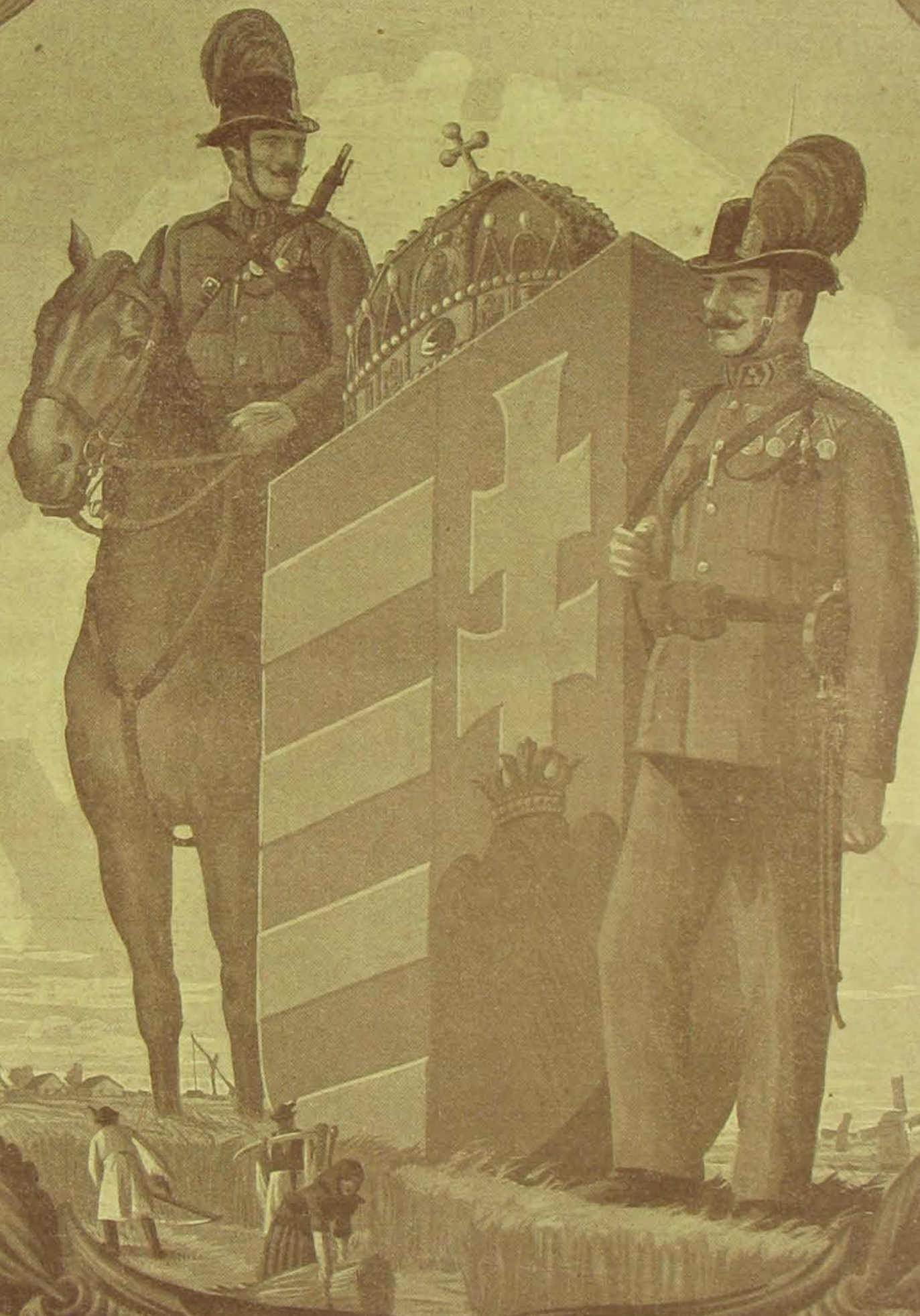
XIX. ÉVFOLYAM

21. SZÁM.

BUDAPEST, 1929

JÚLIUS 20.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Július 21.

A szomorú évfordulók esztendejét járjuk. Ha mind külön-külön akarnánk meggyászolni és megsiratni mindent és mindenkit, amit és akit gyászolnunk meg siratnunk kell, akár mindennap gyászt viselhetnénk s a sirok mécsesének lángja sem aludna ki sohasem.

Milyen hosszú idő tiz év az ember életében és ime, milyen rövid a történelem arányaiban! A gyermekből férfi, az ifjúból öreg lesz tiz év alatt: egy nemzetnek még ahhoz is kevés, hogy egy megrázkódtatást kiheverjen s még kevesebb, hogy elfelejtse azt. Mintha nem az évek sokasága, hanem csak egynéhány hónap választana el attól a rettenetes korszaktól, amelyet forradalomnak vagy kommunizmusnak nevezünk, de amelynek borzalmaira és szenvedéseire egy szótárnak sincsen elegendő kifejezése.

Ennek a szomorú és örökké szégyenteljes korszaknak a mi testületünk is meghozta a maga véráldozatát. Holnap, július 21-én lesz tiz éve, hogy a véreskezű, százszor átkozott uralom, amely magát kommunizmusnak nevezte, kegyetlen módon legyilkoltatta volt felügyelőnket, *Fery Oszkár* altábornagyot és a csendőrség két másik kiváló tagját: *Menkina János* és *Borhy Sándor* alezredeseket. Vértanuhaláluk tizedik évfordulóján újra felkeressük gyászos végzetük színhelyét, hogy ráhelyezzük az emlékezés és a hála virágait a márványtáblára, amely nevüket hirdeti s fohászt küldjünk Erettük a Mindenhatóhoz, akinek örök birodalmába megtérniök rendeltetett.

De nemcsak az ő emléküknak szenteltük, hanem összes vértanuinak napjává is avattuk július huszonegyedikét. Nem azért emeljük ki éppen az ő haláluk napját, mert életükben a legmagasabb rendfokozatokat viselték, hanem, mert az ő kegyetlen meggyilkoltatásuk tetőzte be az ellenünk elkövetett gazságok sorozatát s mert testületünk legmagasabb reprezentánsa méltán elvárhatja, hogy most is köréje sorakozzanak, akik hűséges, szerető és odaadó alárendeltjeiként követték őt nemcsak az életben, hanem a halálban is.

Abban a magasságban, amelybe az embert a hazáért feláldozott élet emeli, elenyésznek a földi különbségek, ott csak hősök és vértanúk vannak, egyformán nagyok, dicsők és érdemesek. Egyformán osztjuk meg közöttük a virágainkat és a könnyeinket s akkor, amikor július huszonegyedikének mártirjait lelki szemünk elé idézzük, ott látjuk velük és mellettük mind a többit is, a fiatalságában viruló próbacsendőr baj-

társunkat, a komoly, deresedő altisztet s megértő, szerető előjárukat, a tisztjeiket is. Valamennyiük nagy, közös, kegyeletteljes ünnepe lesz a holnap.

Az ünneplésnek nem szabad azonban tehetetlen siránkozássá fajulnia. Méltatlan lenne Hozzajuk és hozzánk is. A márványtábla a Fery Oszkár utcai épület falában s az ércszobor a Böszörményi-úti laktanya udvarán ne csak a gyászt és a szomorúságot hirdessék a számunkra s ne váljanak csak halottak sir- emlékeivé, hanem legyenek szimbólumai és soha ki nem apadó energiaforrásai is annak a szellemnek, amely nehéz időkben mindig hősöket meg mártirokat tudott nevelni és adni a hazának. Legyenek büszkesége a testületnek s tanubizonyosságai annak, hogy osztályosai, hűséges részesei voltunk a Nemzet minden szenvedésének s hogy bajtársaink mindig a legelsők között voltak, nemcsak amikor áldott a sors keze, hanem amikor vert is.

Sohasem volt nagyobb szükségünk vértanuinak bátor, önzetlen és áldozatkész szellemére, mint a mai, még mindig nagyon nehéz időkben. A kommunizmus sátánja még mindig kísért, leselkedik reánk vértől csepegő orgyilokkal a kezében s jaj nekünk, ha újra elbukunk előtte! Ördögi terveinek legelseje az, hogy minden csendőrt halomra gyilkoljon, mert tudja jól, hogy amíg magyar csendőr él e földön, addig itt a lábát újra meg nem vetheti. Ezelőtt tiz évvel is csak annak köszönhattük az életbenmaradásunkat, hogy már nem volt idejük halomra gyilkolni mindnyájunkat, de egynéhány hónap minden csendőrt kivétel nélkül a vértanuk sorsára juttatott volna.

Tisztelet illet meg minden elvet és önzetlen meggyőződést, amely tisztességes úton becsületes célokat akar szolgálni. De ki kívánhat tiszteletet gyilkosok és rablók szövetkezete számára? Ki kívánhat elnézést és könyörületet azok élete számára, akik egy falat kenyérért készek akár az emberiség felét is cinikus kegyetlenséggel kiirtani? Es szabad-e közönyöseknek lennünk azokkal szemben, akik már nem is titokban, hanem nyíltan bevallott program gyanánt az életünkre acsarkodnak? Nem és ezerszer nem! Es ha erre magunktól nem jönnek reá, eszünkbe kell, hogy juttassák holnap a vértanuinak!

Annak, ami tiz évvel ezelőtt történt, nem szabad megismétlődnie, mert ha megismétlődik, Magyarország még a mai csonkaságában is elveszett s vele mi is valamennyien. Résen leszünk, hogy a sátán újra fel ne üthesse a fejét s ahol felüti, gondunk lesz reá, hogy beverjük. Könyörület és kimélet nélkül úgy, ahogy tőlük tanultuk.

Ez a fogadalom lesz holnap a mi ünneplésünk, ezzel hajtjuk majd földig a zászlót nagy halottaink előtt, vértanukká dicsőülésük tizedik fordulóján!

A szuggesztíóról és szuggesztív kérdésekről.

Irta: FUCHS ISTVÁN százados.

Közismert tény, hogy a szuggesztiónak nagy szerepe van az embertársainkkal való érintkezésben, ami abban nyilvánul, hogy — eltekintve egyéb lényeges körülményektől — az erősebb akaratú egyén nézete, véleménye mindig súlyosabban esik latba, mint a gyengébb akaratúé.

De mit értsünk tulajdonképen szuggesztíó (sugallat) alatt? Ahány ezzel a kérdéssel foglalkozó tudós akadt eddig, csaknem ugyanannyiféle a meghatározás. Ezeknek közös jellemvonásuk az, hogy a valóságos lelkifolyamat lényegét egyik sem fejtí meg, ami bizonyossága annak, hogy a lényegét még nem sikerült emberfiának kifürkésznie, de a tudományos kutatások súlypontja nem is itt fekszik, hanem arra törekszik, hogy ezen jelenségeknek legalább a törvényszerűségeit kibogozza és ilykép lehetővé tegye azoknak az emberiség üdvére való hasznosítását.

Ezen nem szabad csodálkoznunk, hiszen így van ez a tudományban más jelenségekkel is. Senkisé tudja pl., hogy milyen anyagból áll az elektromosság. A tudomány nem is igen feszegeti ezt, hanem megelégszik a villamosság törvényszerűségeinek kikutatásával, hogy ekkép lehetővé tegye magának a villamosságnak minél szélesebb körben való felhasználását. Nem ismerjük az elektromosság anyagát, mégis van villamos vasútunk, rádióink, telefonunk és számtalan más villamos erővel működő gépünk.

Nekem sem célom tehát az, hogy a szuggesztíóval

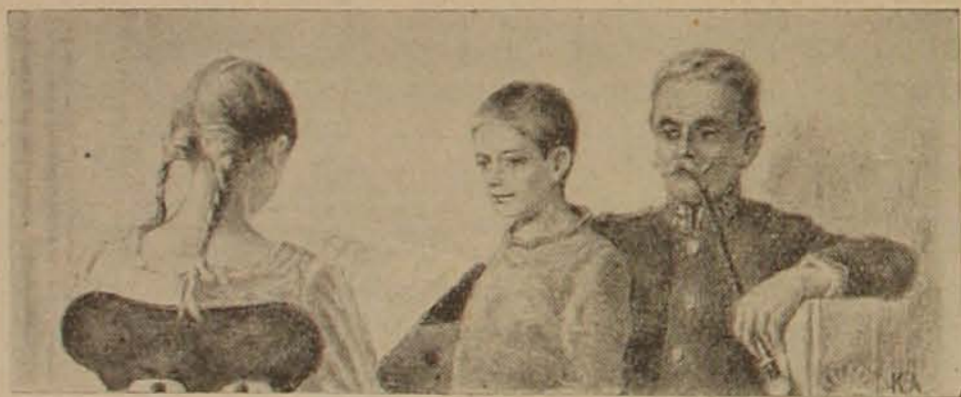
tudományos alapon foglalkozzam, hanem, hogy közismert jelenségek felsorakoztatásával tegyem lehetővé a »szuggesztíó« szóval megjelölt lelki folyamat megismerését.

A nevetés, ásitás látása ugyanezeket az ingereket keltik embertársainkban és ennek folyamánaképen szintén ásitának vagy nevetnek. A nevetésnél annak hallása is elegendő. Pl. a magyar rádió szilveszteri tarka estjén szerepelt egy programszám, amely abban merült ki, hogy az előadók percekig nevettek anélkül, hogy ennek előzőleg bármilyen okát adták volna. Vajjon hányan akadtak a hallgatók közül, akik meg tudták állni, hogy maguk is ne nevéssenek velük. Ha viszketésről beszélünk, rendszerint beáll a hallgatóságban is a viszketés érzete. Félelem, bátorság, gyávaság, remény, jókedv, komolyság, kétely, hit unalom is átragadhat egyik emberről a másikra.

Ezek mind — tágabb értelemben vett — szuggesztív jelenségek.

Erdekes jelenség a következő:

Megkérdezzük egy fiatal nőt, hogy miért pirult el, pedig nincs is oka a pirulásra és a valóságban nem is pirult el a kérdés tétele előtt. Ilyenkor a kérdezett a kérdésre rendszerint elpirul. Ez nem egyéb, mint a hajszalereknek a véréridegzet hatására való hirtelen kitágulása. A kérdezett egyénnél bizonyára fennáll a pirulásra való hajlamosság, a kérdés általán szűgyenérzetet kelt az illetőben és gondolatait az elpirulásra tereli. A szűgyenérzet és a gondolatoknak az elpirulásra való terelése itt szuggesztív módon idéztetett elő, azaz a külső behatás (az »elpirulás« szó hallása) az illetőben előidézte az elpirulás állapotát anélkül, hogy erre oka lett volna vagy hogy módjában lett volna azt megakadályozni.

A csodaszarvas meséje...

*Született, ahogy csodák születnek,
Valótlan valója százcsodás keletnek;*

*Poétás kedvvel egy nyurga szittya
A göncölre nézett és dalolta...*

*Úgy született meg, ahogy az álom:
Kelet országról — nyugatországon...*

Kovács Pál csendőr (Putnok).

Bakos András tette.

Irta: Dr. RÉDVAI ISTVÁN.

A háború szele Andrást földieitől messze egy felvidéki ezredhez sodorta. Egyhamar beleélte magát a megváltozott életrendbe. A hajnali ébresztő, a reggeli csuklógyakorlatok, a kivonulás, Tóth őrmester úr fölényesen atyai bánásmódja s öblösen zengő hangja minden átmenet nélkül sorolódott bele az életébe.

Csak valahogy kissé nehezen mozgott... Mintha nem értette volna meg, hogy igazában mi történik körülötte.

A dübörgő, rohanó első háborús események, melyek lázassá festették az arcokat, Andrást nem igen mozgatták ki egykedvű hangulatából.

Nomádra szabott szögletes, széles fejében mélyen bennülő szemén át úgy nézte ezt a világot, mint a robogó vonatablakhoz könyöklő gyermek a forgó, suhanó tájat... Csodálkozott felette, de önmagában, befelé valami elmélyülő, hallgatag keleti filozófiával, mintha lenézett volna mindent. Nem vállalt közösséget senkivel... A többiek hangosan harsogtak, nótáztak egész nap. Sűrögtek-forogtak körülötte. Csak az András jász vére nem mozdult meg... A Nagy-Kúnság délibábos, kútgémes végtelen világa valami mérhetetlen komolysággal feküdt a lelkén... Nem lehetett elszakítani onnét...

Egy reggel az őrmester mérgében megfektette, megfuttatta a századot. A ruganyos fiatal izmok pattanásig megfeszültek az izgatott erőlködésben. Kétszáz égő, parancsot leső szem szegződött mereven az őrmester keményrefent bajszos szájába... Parancsot lesett... S a rövid, pattogó parancsok nyomán villámszerűen lendültek a lábak. Dróton rángatott engedelmes, lihegő nagy test lett a század... Csak András nézett a második sorban valami öntudatos merev nyugalommal az őrmester villogó szemeibe s igazgatta tempósan a tagjait...

Teltek, múltak a napok. András csak annyit tudott, hogy hol előre rohantak, hol hátra vergődtek, bukdácsolnak a galíciai dombok között. Mentek nappal... mentek az éjszakákban... Neki-nekiszaladtak a muszkának, aztán meg az iramodott nekik. Vér... piros, meleg vér buggyant elő a földből, amerre jártak... Vér és sár föcskendezte be új, szép szürke ruhájukat. Azután hátra rohantak... Fáradtan, lélektelenül vonszolták halálosan kimerült testüket... Sok-

A sugallatnak nem kell feltétlenül idegen személytől kiindulnia, hanem támadhat önmagunkban is, amikor is »önsugallat«-ról (autoszuggesztioról) beszélünk. Ilyen lehet pl., amikor az éjjel erdőn át gyalogló egyén azt hiszi, hogy az előtte álló fatönkben utonállóra fog találni.

Sugallat útján tényleg meg nem lévő íz és szag-érzetek is átvihetők egyik emberről a másikra, sőt lehetséges valakinek valamely testrészét átszűrni anélkül, hogy fájdalmat érezne az illető; égési sebek ejthetők pusztá akarátávitellel. *Marx Lobsien* a szag-és ízérzetek szuggesztív átvitelére 41 fő tizenegy és tizenkét éves fiúval alábbi kísérleteket eszközölte:

Tiszta vízzel telt poharat nyújtott át és azt állította, hogy abba egy csepp rózsaoiljat öntött. Meghagyta, hogy az, aki érzi a szagát, írjon az elébe helyezett papírlapra »igen«-t, az, aki nem érzi »nem«-et. 15 fiú »igen«-t írt (37%). — Ezután ugyancsak egy pohár tiszta vízből azt állította, hogy egy csepp málnaszörpöt öntött bele, mely csekély mennyiség elvész a pohár vízben és azért nem látszik meg a színe. A vizet meg kellett minden kísérleti egyénnek izlelnie és azután egy papírlapra feljegyeznie, hogy érezte-e az ízt vagy sem. 16 fiú megérezte az ízt (39%). A valóságban a vízben sem rózsaoilj, sem málnaszörp nem volt, aki tehát ízt vagy szagot érzett, szuggesztív befolyásra cselekedett.

Érdekes eset a következő is: Egy gyújtogatással párosult gyilkosság ügyében egy falubeli egyént gyanúsították a lakosság. Lehetetlennek tartották, hogy más követhette volna el a tettet. És amikor egy egyén azt a hírt terjesztette, hogy a gyanúsított házában égett ruhaszagot érez, igen sokan akadtak, akik a főtárgyalás során azt igazolták, hogy az illető egyén

figyelmeztetésére ők is odamentek a gyanúsított házához és ők is érezték az átható égett szagot. Az égett ruha nem volt feltalálható, a gyanúsított tagadt, mégis — egyéb alaposnak vélt gyanúok alapján — elítélték, ártatlansága azonban 2 és fél évre rá kiderült.

Nyilvánvaló, hogy az ártatlanul elítélt egyénnek az a vallomása, hogy semmiféle ruhája el nem égett, sem meg nem pörkölődött a kérdéses napon és hogy az ő háza környékén nem is volt ilyen szag érezhető, a valóságnak megfelelt. Tehát a tanúk sem érezték az égés szagát, hanem valamennyien szuggesztíve befolyásolva voltak a hírt terjesztő egyén által. Ennek hatása alatt képzelték, hogy a kérdéses szagot tényleg érezték.

Igen érdekesek a fakírok (az indiai vallásos önsanyargató vezeklőket nevezik így) mutatványai. A legcsodásabb dolgokat varázsolják az ember szeméi elé. Sivatagot, elefántot, oroszánt látunk, noha a valóságban nincs előttünk semmi. Ezek között a mutatványok között legérdekesebb a számos európai utazó által látott és egyik neves lipcsei tudós által leírt »kötélcsoda«. A fakír előszed egy kötelet, feldobja a levegőbe. Az összezsúdló nézők úgy látják, hogy a kötel fent a magasban függve maradt és onnan szabadon lelóg. A fakír kiszólít egy gyermeket a nézők közül és utasítja, hogy mászzék fel a kötéltre. A gyermek eleget is tesz a felszólításnak és végül eltűnik a nézők szeméi elől a magasban. A fakír erre utánakiált és felszólítja, hogy jöjjön le, de a gyermek nem engedelmeskedik, mire a fakír dühös lesz, kést ránt elő, fogai közé veszi és a gyermek után mászik a kötéltre. Fönt szintén eltűnik a nézők szeméi elől. Rövidesen lehull a magasból a gyermek egyik véres karja, azután a másik, utána a lemetszett lábak,

szor napokig nem ettek. András csak a pihenők alatt vette észre, hogy megritkultak a sorok. Sokan elmaradtak... Eltűntek az ismerős arcok s új, soha nem látott fiatalok s borostás állú öregek vegyesen, állottak be melléje a glédába...

A végtelennek tűnő rohanások közben keserű, elégedetlen káromkodások fakadtak fel időnként a kiszáradt, égő torkokból. Andrásnak soha egy szava sem volt.

Jóformán már csak ő maradt meg a régiak közül.

Végre jött az első parancs: beásni! A föld alatt észrevétlenül egész város keletkezett. Kényelmes, meleg földalatti házikókkal. A kis rajkályhákban barátságos tűz pattogott... Most már nyugodtabban lehetett haza is gondolni... Megindult a posta. Jöttek-mentek a piros tábori levelek. S amikor András az asszony első kúsa levelét olvasta, megmozdult benne is valami, valahol mélyen a szíve táján...

Már egy nagyezüst medália zörgött a mellén. Lassan tekintélyre tett szert s csillagokat varrtak a gallérjára.

A századparancsnoka, Keresztes hadnagy úr, ott járt-kelt naponta előtte az állásban. Mindig volt egy-kél jó szava hozzá. András ilyenkor vigyázzba vágta magát s illemtudón felelgetett.

A hadnagy úr kis, fürgé villogószemű, hegyközi székely legény volt. Nyugtalan, szeles mozdulattal s valami közvetlen, leereszkedésnélküli magyar paraszti szójárassal. A fiúk mindig felfigyeltek a szavára. Jó, magyaros tájszólása édes melegen cirógatta a lelkeket. Fél szemre húzott kis sapkájával, rosszul szabott komiszruhában, esetlenül bő, rövidszárú csizmájában úgy járt-kelt, botorkált közöttük, mintha édes testvérük lett volna... Ebben a mokány kis emberben valahogy eleven testet öltött a magyar akácszegélyes falu hangulata, a magyar lélek... Egyébként lobbánékony, hir-

telen haragú, de jószívű ember volt. Azok közé tartozott, akik nem ismerik a félelmet s akik a magyaros virtuskodásban lelik legnagyobb örömeiket. A legképtelenebb feladatokra is meggondolás nélkül vállalkozott. A golyó valahogy elkerülte s ez valami félelmetes tiszteletet kölcsönzött neki. Ő maga nem riadt vissza a veszélytől, a bakáit ellenben atyai szeretettel gondozta, féltette s lelkiismeretfurdalást érzett mindig, valahányszor bármelyik megsebesült.

Ilyenkor határtalan dühbe jött s pusztá ököllel szerezett volna az ellenségnek rohanni.

Ez a szilajvérű székely valami elismerésképpen vonzalommal közeledett Andrásnak. Észrevétlenül valami titkos belső barátság fejlődött ki közöttük. Mindketten olyasféle vonzalmat éreztek egymás iránt, amit a tehetséggel egyformán megáldottak. Két testvér találkozása volt ez...

Egy késő délután Keresztes hadnagy ur maga elé gyűjtötte a fiúkat... Fogoly kell, meg kell piszkálni a muszkát. Önként vállalkozókra volt szüksége. Őt elszánt legény patlant keményen elő... Hatodiknak András lépett melléjük tempósan, tisztelettudón.

Mélységes csend feküdt a hómezők felett. A csillagos eget nehéz, csipkészerű fellegek szántották végig. Még érzett a frissen esett hó illata. A hold időnként előbukkant a felhők mögül s derűs mosollyal nézett alá.

A század körletéből meggörnyedt, acélsisakos szürke árnyak osontak előre. A drótakadályok között óvatosan surrantak tova, azután eltűntek a homályban. András oda-lopódzott a hadnagya mellé. Lélegzetfójtva leste annak minden mozdulatát. A sisak alól csak két szemgolyó fénye parázslott elő. Az ércakarima árnyéka alatt megmerevedtek a dacos, akaratos vonások... Kézigránáttal megrakva, bő

a törzs és végül a fej. A nézők jajveszékelése közben vértől ázottan földet ér a fakir is, aki a gyermek széjjeldaraboltszerűségeit szépen összerakja, egy kosárral letakarja, majd a nézők legnagyobb ámulatára fel-emeli s nevetve ugrik elő alóla a széjjeldaraboltnak hitt gyermek. Mindezt látják a nézők, pedig a valóságban nem történt semmi. Ha mozgófényképfelvételt készítenénk a mutatványról, a filmen nem látnánk semmit belőle.

Csóváljuk ezen a fejünket és hitetlenek vagyunk, pedig az egészben nincs semmi csalás, csak egy egészen természetes szuggesztív jelenséget mutatott be a fakir. Nem tett egyebet, mint erős akaratával arra kényszerítette a nézőket, hogy azt lássák, amit ő akar, amit ő képzel.

A fentiekből láthatjuk, hogy a szuggesztív akarat és vélemény átvitelére igen tág teret nyit. Véleményünknek, akaratunknak más egyén véleménye vagy akaratára alá szolgálalelküsből vagy gyávaságból eredő szándékos és tudatos alárendelése nem szuggesztív átvitel, hanem csak az idegen vélemény és akarat látszata által keltett együttakarás és véleményközösség. Mellékes, hogy ezt a látszatot az idegen személyek szándékosan és tudatosan idézték-e elő vagy sem.

Minél jobban szunnyad saját véleményünk és akaratunk, azaz minél kevésbé van önálló véleményünk és akaratunk, annál nagyobb befolyással van ránk az idegen vélemény és akarat. Más véleménye és akaratára tehát csak akkor lehet ránk befolyással, ha saját véleményünk vagy akaratunk ereje gyenge, vagy ha nincs is véleményünk. Akaratunknak, véleményünknek ezt a befolyásoltságát nevezzük szuggesztív befolyásnak.

Csaknem leküzdhetetlen a sajtónak valamennyi-
űnkre észrevétlenül gyakorolt befolyása. Az újságok-

ban nyomtatásban napvilágot látó állításokat, közleményeket egészen más szemmel nézzük, mint az írott betűt; az újságközlemények szinte ránkragadnak, azok tartalma mintha csak általános érvényű igazságokat tartalmazna, belénkvsődik, helyesnek tartjuk még azt is, ami helytelen, nem ismerjük fel a valótlanosságokat, a hazugságokat. Az újságokban megjelenő közleményeket a legtöbben bírálat nélkül olvasva magukévá teszik.

A sajtónak a színházra, művészetre, zenére és politikára vonatkozó közleményeit a legtöbben ellentmondás nélkül elfogadják, azzal egyetértenek, bármennyire nyilvánvaló is azok egyoldalúsága és helytelensége. Ez a művelt emberekre is vonatkozik, mennyivel nagyobb tehát a sajtónak az egyszerű, kevésbé művelt, vagyis az olyan emberre gyakorolt befolyása, akinek talán egyedüli szellemi táplálékát az újság szolgáltatja.

A sajtónak az emberre gyakorolt ezen befolyását is szuggesztív módon létrejöttek tekinthetjük. Csakis szuggesztív befolyással magyarázható az uszító sajtónak a tömegekre gyakorolt hatása is. Az egyik újság a közelmúltban azt a nevetséges állítást közölte, hogy a csendőr nyomozó alakulatok azért lettek megszervezve, hogy a polgári ruhába bujtatott csendőr nyomozók a vidéken még hatásosabban tudják a jövőben a munkásságot »elnyomni«. Bármennyire nyilvánvaló is az, hogy a szolgálatot teljesítő csendőr csakis a törvények korlátaiban belül jogosult bárkivel szemben eljárni — és ez alól a munkásság sem kivétel — bizonyos, hogy a lap olvasótáborának túlnyomó többsége tántoríthatatlanul azonosította magát a lap valótlan közleményével.

Az emberi eltévelyedések közül különösen a babona

bakaköpenyben, acélfővegével úgy nézett ki ez a szikkadt-arcú székelő, mint valami nemes vadra leső trópusi vadász. Elvezet volt nézni, ahogy a többit vezette. Ahogy előrehajolt s a fekete némaságba lesett... ahogy térden előrekúszott s a többit maga után intette.

Hosszú, fárasztó bukdácsolás után végre az orosz drótakadályok elé jutottak. Előkerültek a drótvágó ollók s megnyisszant a fagyos drótsövény... Minden kis zaj után visszafojtott lélegzettel meredtek a szemek előre...

Valahol előttük a domboldalon kigyulladt egy ellenséges fényszóró s óvatosan, lassan tapogatott végig a hőmezőn... Feléjük közeledett... A földhöz lapultak... A szívek verése hirtelen kihagyott... Moccanni sem mertek. Amikor a vakító fénycsóva rájuk világított, úgy érezték, mintha két égő, tüzes szem meredne feléjük... A pillanatok hosszú perceké nőttek... A fénysugár megpihent egy időre felettük, azután továbbhaladt... Most már kettőzött erővel, lázasan dolgoztak... Egyszeribe az orosz állások közelébe értek... Alig pár méternyi széles, de annál sűrűbb drótsövény volt még előttük... Közelükben valahonnan halk orosz beszéd hallatszott... Észrevették őket!... A hadnagy habozás nélkül egy kézigránatköteget tolt botjával a drótháló alá... Földhöz lapulva arcukat mélyen benyomták a hóba... Közvetlen előttük hatalmas dörrenés reszkettette meg a levegőt... Azután belerohantak az árokba... Itt szétváltak egymástól... Csak a kézigránát dolgozott... Sisteregve, aprókat szökelve, táncolva robbant előttük lépésről-lépésre... A vér meleg szaga megvadította valamennyit. Némelyik meg se várta a robbanást. Rárohant az izzó, égő kanócú gránátra s tovább dobta... Az egyik parancs nélkül előreszaladt az árok peremén s a kis ökölnyi nagyságú lángoló tojásgránátot innét dobálta be az állásba... Borzalmas halál-

hördülés volt rá a felelet. Olyan volt, mintha egy elszabadult pokolbéli ördög száguldott volna eszeveszetten, égő fáklyával az éjszakában... Bent az árok mélyén megcsillant a zseblámpa. A fedezékek szájába, a róka-lyukak tátongó torkába villant a fény... Utána sustorgó, égő kanócú gránátok repültek s mélyen a föld ölén, tompán felbömbölt a borzalom...

Betörés után a hadnagy az árokban jobbra tért. András nyomon követte. Ő adogatta kezébe a gránátot. Nyugodtan, ütemesen dolgoztak. Akárcsak a gyakořlótéren. A robbanások után szorosan egymás mögött kigyóztak előre. Helyenként még félig élő, meleg testbe botlottak bele. Félre kellett töltni az útból...

Ahogy az egyik traverzet sietve megkerülték, egy ellenséges gránátba rohantak. A hadnagy az árok falának tántorodott s a sisakja tompán megzörrent a vesszőfonaton. A halántéka felől az arcán meleg vér szivárgott alá. Andrást is mellbeütötte a légnyomás. Hatalmas, öles teste megingott. Orrán-száján kibuggyant a vér. De nem volt ideje habozni. Egy gondolat villámlott keresztül agyán: Ki innét! Felkapaszkodott a mellvédre s maga után húzta a hadnagy elalélt testét. Most látta csak hogy már derengett... A vakító fehér hősövény, mint ezüst tükörlap verte vissza az ébredő téli nap fényét. A füst, a robbanó gránáttöltet fojtogató égett szaga csapta meg hirtelen. Az oroszok az első meglepetésből lassan magukhoz tértek. Nem messze tőle az árokban jajgatás, lármá s egy-egy erélyesebb parancsszerű üvöltés olvadtak össze értelmetlen hangzavarrá. A helyzet veszedelmessé kezdett válni. András müértő szemmel mustárgatta a drótakadályt. Szerencséje volt. Közvetlen előtte egy elmozditható spanyol lovas állt s mögötte keskeny csapás vezetett a szabadulás felé.

nyújt kedvező talajt a szuggesztív behatásokra, mert egész néposztályok tudatlanságának és elégtelen felvilágosodottságának köszönheti létét. Nem egyszer fordult már elő, hogy javasasszonyok, kártyavetők talán nem is tudatosan bűnös gondolatoknak és terveknek adnak tápot és a hozzájuk fordulókat ilyen irányban befolyásolják. Ilyen eset pl. a következő: 1899-ben egy *Sauter* nevű mészárosmester feleségét a müncheni esküdtbíróság a férje ellen elkövetett gyilkossági kísérlet miatt felelősségre vonta. Az asszony rossz viszonyban élt a férjével. Cselekményét úgy követte el, hogy egy bizonyos, az ő véleménye szerint ölésre alkalmas és egy kártyavető által ajánlott port szórt férjének a harisnyájába. Vádlott a vád szerint felszólította a kártyavetőt arra is, hogy a néki kellemetlen kilenc egyént — közöttük három gyermekét és két volt cselédjét is — bűvös szerrel tegye el láb alól.

A vádlott erősen hitt a babonában. Misem volt könnyebb a már 21 ízben kártyavetés és jóslás miatt megbüntetett javasasszonynak és kártyavetőnek, mint a vádlott képzelőtehetségét mindenféle hókusz-pókuszsal befolyásolni és meggyőzni arról, hogy neki — a javasasszonynak — egyáltalán nem okoz nehézséget az, hogy valakinek természetes halálát minden büntetőjogi következmény nélkül előidézzék.

Tulajdonképen a javasasszony volt az, aki a tömeggyilkosság ötletét felvetette, mert hiszen ennek a lehetőségére a vádlott csak akkor gondolt, amikor megtudta, hogy férjétől milyen egyszerű és veszélytelen módon lehetne szabadulni. Ettől a tettesre nézve veszélytelen, »bűvös« eljárásmodtól kapott a vádlott vérszemet. A szer ölésre alkalmatlan voltából arra kell következtetni, hogy a vádlott bizonyára csak panaszkodott türhetetlen házassága miatt, a javasasszony

pedig — hogy pénzt szerezhessen — a hiszékeny asszonyt felbujtotta a gyilkosság elkövetésére. Ennek elkövetési módját azonban úgy eszelte ki, hogy a férj halála még csak véletlenségből se következhessek be és az esetből kellemetlensége ne származhassék.

Amikor már gyökeret vert a vádlottban a gyilkosság gondolata, a javasasszony feljelentette áldozatát, akit előzőleg már alaposan kihasználta. A javasasszony a detektívekkel történt megállapodása alapján Sauter-nét ismét elhívta magához, hogy a gyilkosságok mikénti elkövetését utoljára részletesen megbeszélhesse vele. A vádlott el is ment. A javasasszony mindent töviről-hegyire elmondott és a meggyilkolandó személyekről egy névjegyzéket állíttatott össze vele. Amikor mindennel végeztek, a szomszéd szobában várakozó detektívek, akik fültanui voltak a beszélgetésnek, beléptek és vádlottat elfogták. A bíróság azonban felmentette, mert a gyilkosságot ölésre alkalmatlan szerrel kísérte meg. Az eset igen jellemző a szuggesztív befolyásra.

Szuggesztív befolyásokra különösen fogékonyak a gyermekek, az élénk képzelőtehetséggel bíró, továbbá az elfajult és gyenge vagy beteg idegzetű egyének.

A szuggesztív befolyásnak jelentős szerepe van a bűnre készítő indítóokok között is. Így pl. köztudomású, hogy a mozinak és a színháznak a szórakoztatás és erkölcsnemesítés mellett hátrányos szerepe: bűnre csábító befolyása is van. Számtalan olyan eset fordult már elő, amikor különösen fiatalkorúakat a mozivásznnon látottak inspirálták bűncselekmények elkövetésére.

A tanuvallomások helyességét is befolyásolja a szuggesztio. Ez történhetik más egyének kérdezősködése, elbeszélése, állítása által. Befolyásolja a kör-

Vállára kapta terhét s a drótlabirintuson át sietve eltűnt a halmok mögött.

Az első fedett mélyedésben azután bekötözte súlyosan sebesült hadnagyát. Hanem most azután maga elé teregette a jobbik eszt. Nyugodtan, higgadtan mérlegelte a helyzetet: Az oroszok azóta magukhoz tértek s odáig, a túlsó állásokig halál leselkedik itt minden megmoccanó lényre. Innét csak ésszel lehet szabadulni. Igaz, hogy megpihenhetnének napestig akármelyik gránáttölcsérben. Élelem is akad egy kevés a kenyérzsákban. De a hadnagy úr!? Ő nem maradhat itt az istenadta. Tehát: tovább mennek. Ez volt az elhatározása. Felette máris pattogtak az acélgolyók. Óvatosan felkészült a gránáttölcsér széléig s alaposan szemügyre vette a helyzetet. Azután egy elhatározott mozdulattal hadnagyát két hatalmas, széles tenyerével teste elé kapva belevetette magát a legközelebbi mélyedésbe. Csavaros jászkún eszével úgy manővrozott, mint egy hadvezér. Hajszálpontos haditervet dolgozott ki minden mélyedésben, hogy a következőt elérhesse. Hol rohant, hol kúszott, hol meg éppenséggel kényelmesen lépkedett. Ahogy a terep engedte. Ha az oroszok felé lesett, jókora nagyságú hócsomót görgetett a feje elé. Nyílást fűrt keresztül rajta s úgy figyelt. Egy vízmósás egyik szélén faágra tűzte ki a sapkáját, ő meg a másik oldalon sétált kifelé.

Odébl meg olyan merev, élettelen testtel dőlt bele a mélységbe, mintha halálos sebet kapott volna...

S mikor elült a puskazaj, András mintha a föld alól süllyesztőn emelkedne fel, váratlanul újból megjelent.

A század legénysége a figyelőréseken izgalommal leste a gyilkos gépeknek s az észnek ezt a rettenetes párviadalát. Az öröm moraja zúgott végig az árkon, ha András fel-

bukkant, kétségbeesés ült az arcokra, ha hosszabb ideig nem mutatkozott.

Körülbelül a fele útján lehetett, amikor a magasból jövő lövedékek is megjelentek a színen. Süvítve, zúgva, vijjogva hasította a levegőt s csapott le mögötte az első gránát... A mieink segítségére siettek Andrásnak. Visszafeleltek...

A zürzavart egy előretolt ellenséges géppuska zakatolása egészítette ki. Valamennyi épkézláb orosz Andrásra vadászott.

Most már nehezebb lett a helyzete. Felülről jövő gránát ellen nem segített a mélyedés. Nem maradt más hátra, mint a találgatás. Ösztönére bízta magát... Annyit már tudott, hogy rövid lövés után hosszú szokott jönni... Csak pár lépést vánszorgott odébb... A következő tényleg előtte, távolabb robbant. András kezdett kimerülni. Széles tüdeje úgy lihegett, mint egy hatalmas gőzkazán forró teste. Véres, sáros, kormos arcára kiült a fáradtság... Csapzott haja a homlokába esett.

Amikor így felemelkedett az egyik árok szélén, karjai között tartva hadnagyát, mint egy gyermeket, úgy nézett ki, mint egy alvilági isten.

Habozva körülnézett... Nem talált megfelelő búvóhelyet... Ebben a pillanatban egy gránát csapott le a közelében. András előreejtette a terhét, s maga hátrahanyatlott testtel zuhant az árok mélyébe...

A nézők azt hitték, hogy megint taktikázik. Várták, hogy újból előbukkan valahonnét.

Este a sebesültvivők az árok szélén lelték meg a hadnagyot. Eszméleténél volt, de mozogni nem tudott. András széttárt karokkal holtan feküdt mellette az árok fűvén...

nyezet, amelyben megfordul, továbbá az olvasmány is. Ha az esemény óta, amelyre a vallomás vonatkozik, hosszabb idő telt el, úgy a tárgyra vonatkozólag hallottak és olvasottak szuggesztív befolyást gyakorolnak az észlelőre, miáltal az emlékezés hamissá válik. A való észleletek helyébe az olvasottak vagy a másoktól hallottak által keltett benyomások léphetnek, mely benyomások abban az esetben, ha kérdést intézünk a tanuhoz, annak emlékében ugyanúgy felidéződnek, mintha saját észleletei lennének.

A tanu szuggesztív befolyásoltságának megvilágítására szolgáljon a következő eset:

1796. évben Franciaországban megtámadtak egy postakocsist, azt kirabolták, a postakocsist és a kísérőszemélyt meggyilkolták. Gyanúsítva négy ismeretlen lovas ember volt.

Egy G. nevű egyén egy napon útban volt egy környékbéli faluból Párisba, hogy a fenti esettel kapcsolatban már régebben bekért iratait a békebírónál átvegye. Utközben találkozott L. nevű barátjával, aki némi unszólásra ráállott, hogy elkíséri őt Párisba. Oda megérkezve, a békebíró várokszobájában várakozniok kellett. Ugyanakkor voltak tanukikérdezés végett beidézve és ugyancsak ott várakoztak azok a személyek, akik a gyilkossággal gyanúsított négy lovast annakidején a legkedvezőbb viszonyok között figyelhették meg.

Közülök két cselédleány G.-t és L.-t a várokszobában megfigyelve, bennük a lovasok kettőjét vélte felismerni azzal, hogy azok társaikkal együtt a gyilkosság elkövetése előtt betértek arra a tanyára, ahol ők szolgáltak, ott megebédeltek és megkávézta. Ezen idő alatt a két tanunak módjában állott őket a legalaposabban megfigyelni. Megfigyeléseik eredményét jelentették a békebírónak, aki G.-t és L.-t természetesen azonnal kikérdezték. Ezek ártatlanságuk tudatában tagadtak. A két cseléd fenteik szerint vallott és vallomásaikat a szembesítéskor is fenntartották. G. és L. ezekután a többi tanuval is szembesítették, akik több-kevesebb határozottsággal szintén felismerték bennük a négy lovas kettőjét.

A kikérdezett tanuk az esküdtbíróági tárgyaláson is fenntartották vallomásaikat. L. tagadása ellenére is mindkét nőcseléd kétséget kizáró módon felismerte őt. Valamennyi tanu felnőtt, feddhetetlen előéletű egyén volt, L.-el szemben egyik sem volt érdekelve, egyikük sem ismerte őt azelőtt, észleleteiket annakidején a legkedvezőbb külső és belső feltételek mellett eszközölhették.

G.-t egy tanu határozottan felismerte, kettő pedig határozatlan vallomást tett ellene. Mégis felmentették, mert számos kifogástalan, szavahihető tanuval alibit tudott igazolni.

L.-nek ugyan szintén sikerült több megbízható egyénnel alibit igazolnia, azonban állítólag hamis alibit is akart bizonyítani — ez ugyan teljesen alaptalan gyanú volt — és így alibi tanuinak a bíróság nem adott hitelt. Állítólagos cselekményéért tehát halálra ítélték és a ítéletet végre is hajtották.

Rövid időre a három rablógyilkos vallomás alapján, valamint egyéb kétségbevonhatatlan bizonyítékok alapján megállapították, hogy L. a cselekménynek nem volt tette és abba semmilyen más módon sem folyt bele. L. ártatlan áldozata lett egy téves felismerésnek, egy személyfelcserélésnek. Azonban ennek a felcserélésnek csak azért lehetett ily rettenetes következménye, mert az esküdtbíróág elnöke a lehető legrosszindula-

tubb elfogultsággal viseltetett L.-el szemben. Az eljárás során L.-t 7 tanu ismerte fel helytelenül.

Lássuk most már miként volt lehetséges mégis az, hogy heten azt állították, hogy L.-ben felismerték a lovasok egyiket, a valóságban pedig ezek a vallomások a tényekkel homlokegyenest ellentéteseknek bizonyultak?

Az említett két cseléd volt a koronatanu. Tőlük indult ki L. felismerése az előszobában. Koruk és műveltségük foka már meg nem állapítható, úgyszintén azt sem tudjuk, hogy pletykára, hazudozásra és túlzásokra mily fokban voltak hajlamosak. A förtelmes tett miatt az egész vidéken nagy volt a felháborodás. Erről beszélt mindenki, különösen a két községben, ahol a négy lovas megfordult. A tanuk gondolatvilága bizonyára napokon, heteken keresztül nem foglalkozott mással, mint a négy lovassal. Különösen áll ez a két cselédleányra, akik a négy lovast ebédrel kiszolgálták és így közelebbi érintkezésbe jutottak velük. Tőlük hivatottak és hivatlanok mindenestre számtalanszor érdeklődtek a lovasok kinézése felől. A hatóságok is elkövettek mindent, hogy a gyanúsítottak pontos személyleírásának birtokába jussanak.

Az előzményekből ítélve ez a két tanu szuggesztív behatásokra igen fogékony lehetett, amikor fontos vallomástételre megidézték őket a bírósághoz. Vajjon, hogyan érezhették magukat a nap hösnőinek szerepében? Ebben a kedélyállapotban léptek a várokszobába. A bíróság környezete egyike a legszuggesztívebbeknek, a bűnügyi vizsgálat légköre izgatottakká tette őket, akik talán még sohasem léptek át a bíróság küszöbét és akiknek ideg- és kedélyállapota a végsőig feszült lehetett. Ekkor látták meg L.-t, akit a legbutább véletlen sodort az újtókba.

Számukra közelfekvő volt az a sejtés, hogy L.-t és G.-t is ugyanabban az ügyben idézték meg, amelyben őket. Vajjon mi más dolguk is lehetne ezeknek az idegen embereknek velük egy időben a bírónál? Ebben a gondolatkörben élve, valószínű, hogy L.-nek felismerése a következőképen alakult ki:

Figyelték a két idegent. Közben az egyik arra gondol, talán csak nem L. az egyik gyanúsított? Pontosabban megfigyelik. Egyikük hasonlóságot vél látni, gondolkodik, meglöki a másikat és odaszól: »Nézd csak azt az embert!« »Melyiket?« »A magas szöket. Nem találod Te is?« »Mit?« »Nos, hát nem hasonlít az egyik lovashoz, ahhoz, aki ezüst sarkantyut viselt?« »Igen, igazad van, most már én is felismerem. Nézd csak a haját!« »Teljesen ugyanolyan az alakja és a járása is.«

Igy az egyik is, a másik is kölcsönösen igazat ad egymásnak. A felismerési buzgalomban egymást túllícitálják egymást abban és kész a határozott felismerés.

G. az L. társaságában volt, misem természetesebb tehát, hogy a felismerési készség még egy lépéssel előre bátorodik és G.-ben is felismeri az egyik lovast. Ez a felismerés a falubeli többi tanu előtt sem maradt titok, helyességében nem kételkedtek, hiszen a két cselédleány pontosan látta a lovasokat annakidején. Így azután egyáltalában nem különös, hogy szuggesztív befolyásra L.-t immár nem ketten ismerték fel, hanem heten.

Csak az érdekesség szempontjából említem meg, ebben a bűnügyben összesen öt egyént 12 esetben ismertek fel tévesen; mindezek a hibák szuggesztív befolyásokra vezethetők vissza.

Szuggesztív kérdések azok, amelyekben sejtetjük, hogy milyen választ várunk. Ilyen pl. ha azt kérдем a tanutól: »Ugye, a gyanúsított sokszor részeg és ilyenkor mindig megveri a feleségét?« Ebben a kérdésben már bennfoglaltatik az az állítás, hogy a gyanúsított sokszor részeg és ilyenkor mindig megveri a feleségét. Kiérezhetjük a kérdésből, hogy a kérdező »igen« választ szeretne kapni. Az ilyen kérdések azért lehetnek bizonyos esetekben hátrányosak, mert a kérdező a feltett kérdésből már kéri azt, hogy a kérdező milyen választ szeretne hallani. Ha azután a kérdező ezenfelül bizonyos tekintéllyel is rendelkezik, a kikérdezett pedig gyenge akaraterejű, könnyen megtörténhetik, hogy a kérdező nem azt vallja, amit tud és ahogy tudja, hanem aláveti magát a kérdésben bennfoglalt óhajnak és azt vallja, amit a kérdező hallani akar, ha ez mindjárt ellentétben van is a saját észleleteivel, tudomásával vagy ha esetleg egyáltalán nem is észlelte a bementőket.

A legszuggesztívebbek:

1. az elváró,
2. a feltételező és
3. a választást engedő (disjunktív) kérdések.

Ha a kérdés formájából vagy a hanghordozásból sejtethetjük, hogy a kérdező határozottan milyen választ remél kapni, ezt elváró kérdésnek nevezzük. A magyar nyelvben az »úgye« szó szokott benne előfordulni, lehet nélkül is. Pl. »Ugye, a tettes kövér ember volt?« vagy »A tettes csak nem volt kövér ember?« Az első kérdésnél a kérdező igent, a másodiknál nem-et vár. Ez a kérdés formájából tűnik ki. A tettes *kövér* ember volt? Hangsúly a »kövér« szón van. Ebből a hanghordozásból sejtethetjük, hogy a kérdező »igen«-t vár.

A feltételező kérdéseknél a kérdező a kérdést úgy állítja be, mintha arról a kérdezettnek tudnia kellene vagy úgy, hogy bizonyos dolgokat megtörténteknek, az eseménynél szereplőknek feltételez. Pl. »Tegnap hány órakor ment el az ablaka alatt a szomszédja orvvadászni?« A kérdező nem tudja, hogy egyáltalán elment-e a gyanúsított a kérdezett ablaka alatt, csak feltételezi ezt.

»A feleségének miért mondta el azt, hogy a bűncselekményt miképpen hajtotta végre?« A kikérdező nem is tudja, hogy elmondotta.

»Milyen nyakkendőt viselt a gyanúsított?« A kérdező még azt sem tudja, hogy viselt-e egyáltalán nyakkendőt, hanem feltételezi, hogy viselt. A tanu, akihez ezt a kérdést intézték, ennek szuggesztív hatása alatt megadhatja a nyakkendő színét, pedig talán meg sem figyelte, hogy egyáltalán volt-e a gyanúsítottan nyakkendő. A kérdező mintegy rábízta magát a kérdezőre. Ha a kérdező nyakkendőről beszél, a kérdező egészen természetesnek tarthatja, egészen bizonyosra veheti, hogy a gyanúsítottnak nyakkendőt kellett viselnie, máskülönben a kérdező nem érdeklődne annak a színe után. Arra az eshetőségre nem is gondol, hogy az illetőn talán nem is volt nyakkendő.

Választást engedő kérdéseknél a kérdező rendszerint két vagy több válaszolási lehetőséget jelöl meg. Ha kettőt jelöl meg, úgy egyenesen rászoríthatja a kérdezettet arra, hogy a kettő közül válasszon. Pl. »A tettes haja fekete volt-e vagy barna?« Ez a kérdés nem volna szuggesztív, ha bizonyos volna az, hogy a tettes haja csakis fekete vagy barna lehetett. Ha azonban ez nem bizonyos és megvan annak a

lehetősége is, hogy a tettes haja szőke volt vagy más színű, úgy a kérdés már szuggesztív, mert a kérdező a kérdésből ítélve nem is gondol arra, hogy a szóban forgó egyén más színű is lehetett, mint fekete vagy barna és így válaszában az igazság rovására befolyásolhatja magát. A kérdés nem volna szuggesztív akkor, ha így hangzana: »Volt-e a tettesnek haja, nem volt-e leborotvált, milyen színű volt a haja?« Erre a kérdésre a kérdező nemcsak az összes hajszínekre fog gondolni, hanem arra is, hogy nem volt-e teljesen kopasz az illető, avagy nem volt-e leborotvált a haja, mely esetben a haj színének megállapítása nehéz.

»Tettes a pénztárcát zsebrevágta-e, avagy a folyóba dobta?« A kérdés szerint két lehetőség között választhat a kérdező, pedig a tettes más módon is eltehetette a pénztárcát, elrejtette valahol, a földre vagy a pincébe dobhatta stb. Ha bizonyos, hogy a folyóba dobta vagy magánál tartotta, úgy a kérdésből hátrány nem származhatik, ellenesetben azonban igen, mert befolyásolható tanu esetleg azt válaszolhatja, hogy zsebrevágta, mert afelől bizonyos, hogy a folyóba nem dobta, arra pedig, hogy azt a zsebében kívül máshová is tehetette, nem gondol.

Szuggesztív kérdések alkalmazásának akkor van helye, ha nem kell attól tartani, hogy azok használata a vallomás vagy tényállás meghamisítását vonhatja maga után.

A gyanúsított kikérdezésénél nem kell attól tartanunk, hogy szuggesztív kérdések alkalmazása magában rejti a tényállás meghamisításának veszélyét. Ha a gyanúsított hajlandó vallani, úgy főként feltételező kérdések intézése ajánlatos. Így pl. nem azt kérdezzük: »Volt-e Ön a múlt héten az igali vásáron?«, hanem ezt: »Mi okból ment el a múlt héten az igali vásárra?«

Vagy nem azt kérdezzük, hogy: »Ön követte el a gyilkosságot?«, hanem ezt: »Milyen eszközzel mérte a meggyilkolt fejére a csapásokat?« vagy »Ön követte el a lopást?« helyett: »Hol dobta el a lopott pénztárcát?«

Szuggesztív kérdéseknek más kérdésekkel vegyesen való alkalmazása esetében megvan az eshetősége annak, hogy a gyanúsított kiesik szerepéből és a betanult valótlanságok helyett elszólja magát és való ténykörményt mond be, amelyről pedig talán rajta kívül más nem is bírhat tudomással. Ily kérdések alkalmazása nem ütközik a Szut. 432. pontjába, mert hiszen ez a pont a gyanúsított kikérdezése céljából nemcsak azt jelöli meg, hogy a gyanúsítottnak alkalom adassék arra, hogy a terhére rótt bűncselekménnyel szemben védelmét előadhassa, hanem azt is, hogy a csendőr a felmerült gyanúok alapossága vagy alapatlansága felől tájékozást szerezhessen. Erre pedig a szuggesztív kérdések számtalan esetben igen hathatós eszköznek bizonyultak.

Emellett megfontolandó csak az marad, hogy gyenge akaratú, ártatlanul gyanúsított egyén esetében ilyen kérdések alkalmazása nem vonhatja-e maga után a tényállás meghamisítását olyképen, hogy a gyanúsított a kérdések hatása alatt beismer olyan cselekményt is, amelyet valóban el nem követett. Ez nem

Az 1835. évi gyakorlati szabályzat szerint a harchoz fejlődött zászlóaljnak vagy osztálynak (2 század) egynegyed része csatárláncot alakított, ezt követte a másik egynegyed-rész mint támcapat, majd ez után jött a csapat megmaradt fele, mint tartalék. Ez a harcászati elv még a múlt század hetvenes éveiben is érvényben volt.

valószínű, de ha bekövetkeznék is, akkor sem vezetne a tényállás meghamisítására, mert hiszen a csendőr a Szut. 413. pontja szerint amúgysem elégszik meg a gyanúsított beismerésével, hanem tárgyi és személyi bizonyítékok beszerzésére is törekszik. Azonkívül pedig a legtöbb bűncselekménynél lesznek olyan körülmények, amelyekről csak az bírhat tudomással, aki elkövette. Abból, hogy a gyanúsított ezeket a körülményeket bűnösségének beismerése ellenére sem adja elő a valóságnak megfelelően, alaposan lehet arra következtetni, hogy azokról nem is bír tudomással, tehát beismerő vallomását is kételkedéssel kell fogadni és ezen körülményeket, — ha beismerésen kívül más bizonyíték nincs — valamint azt is, hogy a beismerést szuggesztív kérdések hatása alatt tette, célszerű a feljelentésben kidomborítani. Ilymódon azután teljesen kizártnak tekinthető, hogy szuggesztív kérdéseknek a gyanúsított kikérdezésénél való alkalmazása valaha is a tényállás meghamisítására és ezzel ártatlanok elítélésére vezethetne.

Tanukikérdezésnél szuggesztív kérdések intézése a tényállás tisztázása szempontjából nem ajánlatos, kétes esetekben azonban a tanu befolyásolhatósági mérvének megállapítására igen.

Ha a tanu kikérdezésénél a tényállás tisztázása céljából is alkalmaznánk szuggesztív kérdéseket, úgy ez feltétlenül igen sok esetben hamis vallomásra és ezzel a tényállás meghamisítására vezetne.

A tanu befolyásolhatóságának és ezzel szavahihe-tőségének mérvéről az alábbiak szerint végrehajtandó kísérlettel győződhetünk meg:

Egy percnyi időtartamig megtekintetünk a tanuval egy, számos részletet feltűntető képet, pl. egy olyat, amely valamely szoba belsejét ábrázolja. Egy perc elteltével a képet letakarjuk és megkezdjük a szuggesztív kérdések intézését. Pl. a képen nincs lámpa és azt kérdezzük: »Milyen színű az asztalon álló lámpa ernyője? Jó megfigyelőképességű tanu erre azt válaszolja, hogy az asztalon nincs lámpa. Olyan tanu, akinek a megfigyelőképessége kevésbé jó, ő maga azonban szintén kevésbé befolyásolható, azt fogja alighanem válaszolni, hogy arra nem emlékszik. Az olyan tanu, aki gyenge akaratú és befolyásolható ember, nem fogja tagadásba venni, hogy az asztalon tényleg látott lámpát és bizonyosra vehető, hogy az asztalon nem létező lámpa ernyőjének színét is meg fogja adni. Az ilyen egyén a kérdés hatása alatt meg van győződve róla, hogy az asztalon tényleg látott lámpát. Lehetséges azonban az az eset is, hogy az egyén nincs ugyan meggyőződve arról, hogy a lámpát tényleg látta, de hiuságból mégis úgy tesz, mintha látta volna. Ez a hiuságból eredő helytelen bemondás külsőleg nem különbözik a szuggesztív behatásra tett hamis kijelentéstől és éppen ezért a kettő között gyakorlatilag nem is lehet különbséget tenni.

Nem szabad azonban azt gondolnunk, hogy egy befolyásolható egyén minden kérdésnél helyt ad a szuggesztív befolyásnak. Ha pl. jól megjegyezte magának, hogy a képen csak egy asszonyt látott, úgy hiába intézünk hozzá egy férfi ruháját illető kérdést, a befolyásnak ellent fog állni és helyesen fog válaszolni. Ilyen esetben ugyanis a kép részleteiről emlékébe vésett benyomások nem engedik a szuggesztív befolyást érvényre jutni. Ha azonban valamely részletről nincs alapos észlelete, úgy nyomban helyt ad a szuggesztív befolyásnak.

Ilyen kísérlet során misem könnyebb, mint szuggesztív kérdésekkel befolyásolható egyének által a kép leírásába nemcsak tényleg rajta nem lévő apróbb tárgyakat, mint pl. lámpát, poharakat felvételni, hanem nagyobb tárgyakat is, mint kályhát, szekrényt stb.-t is.

Tanulmányozás céljából egy ízben 47 egyénnel egy időben végeztek ily kísérletet, melynek során összesen 522 szuggesztív kérdést intéztek hozzájuk. Eredmény a következő volt: 308 esetben (59%) a kérdezettek nem voltak szuggesztíve befolyásolhatók, ellenben 131 esetben (25%) igen, míg 83 esetben (16%) határozatlan választ (nem emlékeztek) adtak.

Abból, hogy valamely egyén az ilyen kísérlet során a kérdések legtöbbje által szuggesztíve befolyásoltatja magát, arra is következtethetünk, hogy az illetőt a környezete, a barátai, az ismerősei, valamint az újságokban olvasottak is igen könnyen befolyásolhatják és így vallomásának szavahihe-tőségére építeni nem lehet.

A csendőrség szolgálata Nagymagyarország határain.

Irta : tordai SÁNDOR LÁSZLÓ ny. ezredes.

(Belejező közlemény).

A határmenti csendőrkerületek mozgósítási tisztjeinek tehát elég dolga lett volna azt valahogyan a változott viszonyokhoz mértén felhasználni, a határőrizet végrehajtását megtervezni, közben a nemzeti-ségeklakta határszél ügyeletét tagosítani, az ügyekben a hadtesttel, a honvédkerülettel tárgyalni és intézkedéseit a csendőrkerület útján kiadni, de sajnos, ezt nem tehette meg, mert ezirányú megbízatása mellett minden egyéb rendes szolgálati feladatát is el kellett látnia. Ezenkívül még egy bizonyos ultra-konzervatív általános felfogással is küzdeni kellett, mely ezen törzstisztek munkáját teljesen feleslegesnek tartotta. Erről különben később bővebben lesz szó.

A mozgósítási tisztnek azonban már nem volt ideje arra, hogy teendőit sokat mérlegelgesse, mert egyáltalán nem is mérlegelhette. Eldördült a szarajevoi merénylet fegyvere és röviddel utána megindult a háború.

Határőrizeti szolgálat a háború alatt.

A mozgósítás folyamán a csendőrkerületek megkapták a számukra előre megállapított és népfelkelő legénységből álló megerősítést, valamint a tartalékot képező népfelkelő zászlóaljakat. Előbbiekkel a csendőr-örsök erősítették meg, utóbbiak, mint tartalékok, a kívánalmakhoz mértén a harcászati egységek megóvása mellett fontosabb pontokon vagy belterületi állomásokon helyeztettek el.

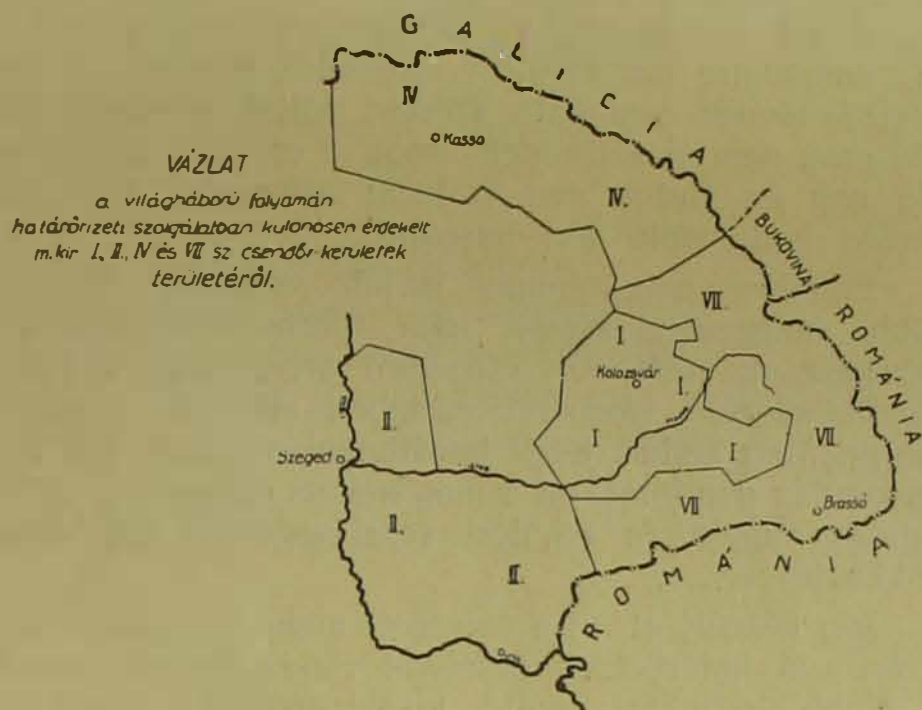
A mozgósítás elrendelésével Nagymagyarországnak a Tátrától légvonalban Zimonyig elválasztott teljes keleti felének határai annyiban a hadászati érdekeltség körébe is vonattak, amennyiben azokra, mint védelmi vonalakra is adott esetben számítani kellett.

A vázlat az érdekelt csendőrkerületek területét és az 1914. évi mozgósítás előtti határmenti létszámviszonyait mutatja.

További adatokkal most már jobban csak az erdélyi határvonalakról rendelkezem. Megkísérlem a mellékelt vázlaton az erdélyrészi és a határőrizet érdek-körébe vont csendőrség és népfelkelő csapatok elhelye-

zését feltüntetni. Az adatok nem egészen pontosak, mert egyrészüket jegyzetek hiányában emlékeimből állítottam össze.

A határőrizeti teendők ellátásának feladata Erdélyben — mint az a vázlatból is kivehető — a brassói csendőrkerületre nehezedett. A közbiztonsági teendők mellé járult tehát a védekezésre való előkészítés gondja is az egész 700 km-es vonalon.

Hogy a félreértéseket lehetőleg megelőzzem, meg kell jegyezmem, hogy itt a védekezésnél senki sem gondolt a doberdói kavernákra, erődítésekre vagy hadászati gépekre — bár kétségtelen, hogy az sem lett volna hiba — hanem csupán ideiglenes tábori berendezésről, a legénység kiképzéséről, illetve a kiképzés tökéletesítéséről, a legszükségesebb felszerelésről lett volna szó. De lássuk, hogy nézett ki egy határőrizeti őrs a Kárpátokban?

A közleményem elején vázolt terepviszonyok a Kárpátok vonalán jobbra mindenütt azonosak.

Ha valaki a völgyből egy havasi őrsre indult, saját tüdejétől és erejétől vagy hegyilova minőségétől függött, hogy mikor ér oda? Utközben ingrevetkőzött, gyakran mezitlábba katonákkal találkozott, akik a határőrizeti őrsről, az onnan néhány kilométerre valamelyik völgyben fekvő anyaőrsre vagy telepre igyekeztek, hogy az ételmezésükhöz szükséges lisztet és egyéb hátukon az őrsükre felszállítsák. Egy másik, hasonló csoport pedig felfelé volt útbán. Ugy segítettek magukon, hogy egy ember számára szánt megterhelést felváltva két ember szállított s a gyakran 25—40° emelkedéseken egymást tolták, vagy karó segítségével felfelé vontatták. E munka közben a ruha, sőt gyakran a lábbeli is nehéz lett, ezért volt a nagy nekivetkőzés. Ez a munka az őrs létszámának hetenkint körülbelül egyharmadát igényelte, távolabb eső őrsökön még ennél is többet. Ezt a helyzetet ideiglenes körülmények között még valahogy lehetett volna menteni, de mivel évekig tarthatott és tartott is: az emberi erőnek ilyen pocskolása nemcsak a szemlélőre hatott kínosan, hanem a szolgálati érdekek hátrányára is volt.

Az őrs elhelyezésén, mely a tábori elhelyezéstől az állandóig váltakozott, a székely-magyar leleményesség minden formája megnyilatkozott. A legénység zöme túlnyomóan székely volt, a népfölkelők között azonban Nagymagyarország majd minden vidéke képviselve volt. Voltak már a harcterről visszaérkezettek is, kik az őrsparancsnoknak a kiképzés körül lényeges segítségére voltak. A hangulat, dacára a sokoldalú

megerőltető szolgálatnak, mondhatni igen jó volt. Az értelmi képesség általában a középkiválmakat is meghaladta.

Fegyverzetük Mannlicher, orosz és Werndl fegyverekből állott, a csendőrség felszerelése a békebeli, a honvéd legénységé rendes tábori felszerelés volt.

A kiképzés az adott viszonyoknak megfelelt, a védekezésre való előgondoskodás, összekötő tábori telefonszolgálat, lőszer, élelmiszerpótlás, egészségügyi intézkedések, nemcsak itt, de a támpontot képező belső őrsökön is ismeretlen fogalmak voltak. Tisztek a vonalakon a nagy tiszti létszámhiány miatt igen ritkán fordulhattak meg.

A völgyekben oldalt vagy a mögöttes tereprészen fekvő legközelebbi őrsök voltak e legszélső felállítású határszéli őrsök támpontjai, ahová ezek zord téli időben a következő tavaszig vissza is vonultak. Ilyenkor a kiosztott határvonalakat csak járőrökkel figyelhették meg. A magaslati őrsök létszáma a viszonyokhoz mérten 12—50 fő között váltakozott.

Ezen őrsök felett közbiztonsági szolgálat, fegyelem és rend tekintetében felsőbb fokban a brassói csendőrkerületi parancsnok, katonai védelmi tekintetben pedig a nagyszebeni katonai parancsnokság rendelkezett.

A csendőrkerületi parancsnok hatásköre alá eső mintegy 5000 főnyi határőrizeti legénység vezetésére a kerületnek csupán 15 fő- és 3 törzstisztjére lehetett volna számítania. De, sajnos, még ez a tiszti létszáma sem volt meg, pedig egy főtisztre még ez esetben is 300 embernél több esett volna, ha azok egy állomáson lettek volna. Ennyi ember azonban 15—20 nehezen hozzáférhető őrsön, szétszórta volt elhelyezve.

A határőrizeti vonal támogatására kirendelt honvéd népfölkelő zászlóaljok feletti rendelkezési jog is homályosnak bizonyult, de még különösebb volt a helyzet a vasszavonuláskor követendő közreműködés szempontjából a határőrizetben szorosan nem érdekelt belőrsőket illetően.

A vázlat vonalai a különféle parancsnoklási jogkörök vonalát jelzik, melyek, sajnos, az esetleges visszavonulás vonalait keresztezték.

Még az 1914—15-re forduló télen lehetett, mikor a brassói csendőrkerület kissé már beteges parancsnoka, valahonnan ahhoz a megbízható hirhez jutott, hogy a románok 1916-ban okvetlenül támadni fognak.

Mi sem volt természetesebb, mint hogy e hirt a csendőrséget irányító két magas fórumnak, a belügy- és honvédelmi minisztériumnak bejelentse s a kellő előkészületek fokozottabb foganatosításához hozzájárulást kérjen. Utja azonban semmi eredménnyel sem járt, úgy látszott, hogy a hirt el sem hitték.

Az események azonban ezzel mitsem törődtek. A határszéli őrsök élelmiszerszállításának, a tölténypótlás, a tiszthiány, a parancsnoklási jogkörök kérdésének megoldása éppen úgy az intenzívebb védelmi berendezkedés szüksége is rohamosan előtérbe lépett. Egyik hiány megoldásának a lehetőségét a másik megoldatlan kérdés keresztezte.

Már a betegeskedő kerületi parancsnokot helyettesítő utód is elindult, hogy az ügyet illetékes helyen feltárva, legalább néhány új tisztt beosztását, néhány hegyi hátszló kiutalását és parancsnoklási kérdések tisztázását kieszközölje. Szintén eredmény nélkül próbálkozott.

Ezután a nagyszebeni katonai parancsnokság kezdett próbálkozni és tényleg eredményt ért el. A hadsereg főparancsnokság a saját állományából egy tábornokot rendelt ki és a tartalékokban fekvő népfelkelő zászlóaljakból, valamint a csendőrség egyes tartalékos tagaiból 1915. június havában megalakította az »Erdélyi csendőr hadosztályt«. Elhelyezése és létszáma a vázlatból látható. E létszám a hadosztály magvát képezte, de tüzérséggel, műszaki és egyéb csapatokkal, fegyverzete pedig a modern harcászati eszközökkel rohamos kiegészítést nyervén, állománya mintegy 15—18.000 főt tett ki, a legfontosabb pontok megszállásával pedig nem ugyan tökéletes, de az eddiginél mégis jóval eredményesebb védekezést nyújtott kilátást.

Az erdélyi csendőrhadosztály életrekelése az általános helyzetet lényegesen megjavította, de a határvonalmenti őrsök szükségleteinek pótlására nézve nem hozhatott megoldást. Akik e hadosztály bölcsőjét ringatták, annak sorsáról valószínűleg nem mind egyforma képet alkottak, de abban bizonyára megegyeztek, hogy azt egy második és egy harmadik hadosztály felállítása aligha fogja követni. Ember volt, anyag volt — már amennyire ezt kívülről megítélni lehetett — csak a közös akarat nem volt. Többen voltak azonban, akik még csak nem is sejtették, hogy a csendőr hadosztály alig egy év múlva már a lucki áttörésnél már mint honvéd hadosztály fog harcolni.

Egyelőre ama ténnyel kellett számolni, hogy az előbbi helyzethez képest igen fontos erőtenyezőként szerepelt, de nem volt elegendő arra, hogy a román részről készülő túlerővel szemben sikerrel megküzd-hessen. Meg kellett tehát barátkozni az esetleges visszavonulás gondolatával s meg kellett elégedni a visszavonulás anyagi és erkölcsi veszteségeinek lehetséges csökkentésével.

Igy készült el az a tervezet, mely az egész román határvonal határőrizeti örseinek visszavonulási vonalát — előbb őrsönként, majd kisebb-nagyobb harcászati egységekbe vonva — meghatározta s azokat a Maros- és Küküllő-mentén készülő védelmi vonal mögé irányította. A tervezet szerkesztését a katonai területi parancsnok rendelte el és annak részletei az érdekelt,

Hadrendi beosztás

az erdélyi határőrizeti felállítás visszavonulása esetére a Maros mögé.

Szöts őrnagy	Siegler altábornagy	Mattanowits altábornagy			
Határszakasz: <u>Petrozsény</u> Szöts őrnagy	Határszakasz: <u>Nagyszeben</u> Endes alezredes	Határszakasz: <u>Brassó</u> Spalla ezredes	Határszakasz: <u>Kézdi-vásárhely</u> Jmreh alezredes	Határszakasz: <u>Csikszereka</u> Reschner őrnagy	Határszakasz: <u>Maroshévíz</u> Ziegler őrnagy
☒ Népfk. bányász zlj. 1. Petrozsény 950 fő	☒ Csend zlj Endes alezr	☒ Csend zlj Záray őrnagy	☒ Csend zlj Kenedi szds	☒ Csend zlj. Verbó szds	☒ Csend. zlj. Márialaky szds.
☒ Népfk. bányász zlj. 2. Vulkán Salzer szds. 800 fő	☒ Szászsebes 102 fő Cayer fhn ☒ Szerdahely 147 fő altiszt ☒ Verestorony 137 fő altiszt ☒ Nagyszeben 216 fő szd. Br. Orbán fhn	☒ Brassó 195 fő altiszt ☒ Predeal 194 fő altiszt ☒ Hosszúfalu 193 fő altiszt ☒ Ósáncz 193 fő Csúros fhn	☒ Commadótelep 222 fő szd. Oláh fhn ☒ M. Bodza forduló 196 fő altiszt ☒ Sepsiszentgyörgy 195 fő altiszt ☒ Barót 196 fő altiszt	☒ Gyimes 266 fő szd. Verbószds. ☒ Kostelek 243 fő szd. Br. Diószeghy szds ☒ Kökeri 251 fő szd. Schönherr szds. ☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Tölgyes 190 fő szd. Márialaky szds. ☒ Békás 200 fő szd. Bodoky fhn ☒ Gyószmiklós 219 fő szd. Besser fhn.
☒ Népfk. bányász zlj 3. Lupény Meller szds 600 fő	☒ Tart. npfk zlj Krausz őrnagy	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csend. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj Hamza őrnagy	☒ altiszt 222 fő ☒ altiszt 220 fő ☒ altiszt 220 fő	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Lomas 203 fő szd. Marschalek szds. ☒ Belbor 220 fő altiszt ☒ Borszék 201 fő altiszt	☒ Lomas 203 fő szd. Marschalek szds. ☒ Belbor 220 fő altiszt ☒ Borszék 201 fő altiszt
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő szd. Gross fhn ☒ Dicsőszentmárton 65 fő szk. ☒ Lőzsa szds. ☒ Nagyenyed 50 fő szk. Zrenner fhn ☒ Segesvár 55 fő szk. Barcsay szds	☒ Fogaras 251 fő szd. ☒ Zernest 213 fő szd. altiszt ☒ Bucza rosznyó 202 fő szd. Ringbauer fhn ☒ Tölcsvár 201 fő szd. Szerencs fhn	☒ Sósmező 250 fő szd. altiszt ☒ Kézdi-vásárhely 203 fő altiszt ☒ Gelencze 233 fő szd. Junász fhn	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Csand zlj. Petrozsény Simon szds.	☒ Csatlakoznak:	☒ Csand zlj Sikorszky szds	☒ Csand zlj Harsányi szds	☒ Csikszereka 231 fő altiszt	☒ Csand. zlj. Marschalek szds
☒ Petrozsény 185 fő szd. Wuffka fhn ☒ Vulkán 171 fő szd. altiszt ☒ Hátszeg 238 fő szd. László szds	☒ Balázsfalu 152 fő				

VÁZLAT

a. m. kir. csendőrség parancsnoklási zónáiról

a
világháború alatt
Erdély-részben.

- a, b, c, d : területek, melyeken
- a : a. kat. parnok és cs. ker. parnok
 - b : a. brassói cs. ker. parnok és kat. parnok csak feltételesen
 - c : csak a brassói cs. ker. parnok
 - d : csak a kolozsvári cs. ker. parnok
- : határszakaszok vonalai

vezető állásban lévő csendőr törzstisztekkel mihez tartás végett közöltettek.

Az egyik vázlat csak a határszakaszparancsnokok területeit jelzi, míg a másik a Maros vonalába érkező csapatok hadrendjét és elhelyezését tünteti fel.

A kiürítésre vonatkozó intézkedések előmunkálatai felsőbb rendeletre abbahagyattak.

Közben az erdélyi csendőrhadosztály honvédhadosztály lett s az orosz harctérre rendeltetett. A pótlásként nyert mintegy 3500 főnyi, ugyancsak tisztek nélküli népfelkelő legénység a hiányt nem pótolhatta.

A határőrizeti vonal Bukovina felé eső balszárnya és nem is nagyon messze a Pflanzner-Baltin harc vonal mindjobban közeledő jobbszárnya között nagy rés volt, melyen át azt megkerülhették. E rés megfigyelésére, egyidejűleg pedig a határőrizeti őrs vonal igen gyenge balszárnyának megerősítésére egy erősebb harcászati egység felállítása rendeltetett el. Erre a célra, más erő hiányában a területilletékes határőrizeti szakaszparancsnok egy zászlóalja rendeltetett ki.

A zászlóaljnak nem volt semmije, csak a létszáma és egy csomó különböző löfegyver. A kopár Bistriciora

magaslaton épült üres lövegállások környékén kellett tábort ütnie. Elelmezését, töltényeit és egyéb szükségleteit a legénység a hátán kellett hogy felcipelje, míg fokozatosan gépfegyverekkel, hegyi hátszlovakkal és egyéb legszükségesebbel a katonai parancsnokság elláthatta.

A később e vonalba érkezett jól felszerelt csapatoknak hallomás szerint ez a készületlenül harcvonalba jutott zászlóalj erős támasztékot nyújtott, amiben e zászlóalj kitűnő parancsnokának nem kis része volt.

A hadosztály távozása után a keletkezett hiány pótlására rendelt legénységet a kiképzés után egyenesen a határszéli őrsökre kellett beosztani. Ez a beosztás még végrehajtás alatt állott, mikor a honvédelmi és belügyminiszter — úgy látszik, csupán a határőrizeti ügyek megbeszélésére — együttesen a katonai parancsnokság székhelyére érkeztek.

Sokakban felcsillant a remény, hogy az érthetetlen nehézségek végre egy csapásra elsimulnak és az utolsó előtti órákban talán még valamit tenni is lehet. A történetek az ellenkezőjét igazolták. A belügyminiszter úr

tetni, hogy a m. kir. csendőrség úgy a határőrizetben, mint az ország belterületén, bármilyen legyen is a háború kimenetele, újabb megpróbáltatás előtt áll. Valószínűleg egyszerre kétfelé lesz kénytelen ellenfelekkel szembeállni, ilyen esetben pedig a legénység csupán belterületen szolgált nagyobb része az ellenfeleivel szemben hátrányban lesz, bár minden valószínűség szerint önmagára lesz hagyatva.

Ez a nem éppen biztató kilátás arra indította a szegedi kerület ideiglenes parancsnokát, hogy arra előkészüljön s ezért legénységéből 50 főnyi nélkülözhető létszámot a szegedi honvédkerület utásziskolájába vezényelt, hol azok költségmentesen és szívesen fogadtattak. Sajnos azonban ez a kísérlet nem sikerült, amennyiben a tanfolyam belügyminiszter úr által beszünttetett. Történt pedig ez 1917. május havában.

Az eddig elmondottak után, azt hiszem, nem kétséges az az állítás, hogy a határszéli közbiztonsági és őrizeti szolgálat az illető ország belközbiztonsági viszonyaival még békében is szorosan összefügg. A háborút az ellenséges hatalmak a belső és bomlasztásra alkalmas elemek kihasználásával és félrevezetésével már jóelőre, békeidőben készítik elő. A háború a küzdő országoknak nemcsak hadseregét, de összes belszervezetét is teljesen igénybe veszi s azoktól a legszélsőségesebb erő kifejtést követeli meg.

Ezt a képességet azonban csak a békeidőben tett fokozatos és céltudatos előkészülettel lehet elérni, sőt fokozni is, mert annak a félnek van a győzelemre legtöbb reménye, amelyik mértékadó és segítő szervezeteit már békében a legjobban kiépítette. Ehhez első sorban a tisztikar ilyen irányú tökéletesítése is tartozott volna. Nem lesz tehát érdektelen, ha Nagymagyarország 1886. óta oly fontossá és értékében naggyá nőtt m. kir. csendőrségének ilyen irányú előkészületeiről, különösen a határszéli szolgálatra vonatkozólag, amit tudok elmesélem.

A m. kir. csendőrség eredetileg békealakulatnak volt szánva. Létesítése alkalmával az országház szeme előtt sem lebegett, úgy látszik, más cél, mint az ország közbiztonságának egyszer és mindenkorra való biztosítása egy olyan — Erdélyben már bevált — katonai testület működésének kiterjesztése és állandósításával, amelytől e cél elérését joggal várhatta.

Ez időponttól kezdve a sokágú országos érdekek és igények emelkedésével a csendőrség szolgálati teendője és igénye is egyre nőtt. »Híven, becsülettel, vitézül« jelmondatához méltóan nemcsak a várakozásnak felelt meg, hanem a lakosság minden rétegének egyhangú elismerését, megbecsülését és tiszteletét vívta ki. Arról nem tehetett, hogy nőtt, hiszen a bölcsőbe visszanyomni a gyermeket sem lehet.

Közben 1896-ban a csendőrség a határszéli és a határőrizeti teendőkkel is megbízott. Ugy követelték a viszonyok, mivel az országnak e célra alkalmasabb és megfelelőbb fegyveres alakulata nem volt s a két rokon szolgálat is egy kézben való egyesítést kívánt.

A Bach-korszakot átélte öregebb honatyáinknak az akkor még új csendőrségi intézménnyel, különösen az első években sok bajuk volt, ha a képviselőválasztás p. o. nem az ő kívánságuk szerint végződött. Egyik panaszkodott, hogy a csendőrség »politizál«, másik, hogy »nem politizál«, hogy »sokba kerül«, hogy »katonai szervezete van« stb.

A parlamenti békétlenkedők panaszkodásai sem a kormánykörökre, sem a csendőrtisztikarra nem maradtak hatás nélkül, ami aztán sajnos, egy túlságba menően

konzervatív felfogásnak adott életet, ez pedig a mindjobban fejlődő szolgálati igényekkel jutott ellentétbe. Az új bünvádi perrendtartás és egyéb kitágult követelmények miatt a csendőrség szervezeti és szolgálati utasításának átdolgozásakor p. o. valószínűleg ilyen alapon kellett volna a csendőrség katonai jellegének bástyáján is rést ütni. Szerencsére nem sikerült, de a konzervatív felfogás tovább is fennmaradt s a csendőrségnek minden, még legcsekélyebb fejlesztését is teljesen lehetetlenné tette. Még a világháború sem volt képes a csendőrségnél semmi olyat meghonosítani, ami nem volt benne valamelyik békeutasításban.

Talán nem csalódom, ha mindazt a sok nehézséget, ami a csendőrség szolgálati igényének korszerű kielégítését évek hosszú során át következetesen akadályozta, a túlkonzervatív irányzat következményeinek tulajdonítom. Mert mindaz, ami évek hosszú során át kértett és nem adatott meg, vagy a helyzet kényszere alatt később mégis csak teljesülésbe kellett, hogy menjen, vagy pedig katasztrófális módon bosszulta meg magát.

A határőrizet ellátását a csendőrség nem tagadhatta meg, mert erre már 1896. óta utasítás állott fenn. Hogy pedig ott esetleg védekezni is kell, az is előrelátható volt, sőt az utasításban is benne volt. Ezért igazság szerint nemcsak a kért csekélységek, hanem minden, ami az ország védelme érdekében adható volt, okvetlenül megadandó lett volna. De ugyanez áll minden más követelményre is, ami a csendőrség szolgálati értékét emelni később is hivatva lett volna.

Es vajjon okulunk-e a történteken? Úgy látszik, nem. Pedig 1916-tól 18-ig még két teljes esztendő telt el, anélkül, hogy a csendőrség e hiányosságainak pótlására vagy egyáltalán a testület kiépítésére is történt volna. Hajszára úgy maradt minden, ahogy volt. Es így másodszor is megtörtént, hogy Nagymagyarország sorsát — egy időre legalább — 1918-ban is — mint régen már — Erdély elvesztése pecsételte meg. Ha ott akkor a határon a székelységre támaszkodva csak félig-meddig is erős csendőrség áll, a hazatérők egész koraösztől visszaözönlő csapatokból, a fájdalmában odaigyekező székelyhadosztály támogatása mellett; lehetett volna olyan ellenállást szervezni, mely a kéteserejű románok belopózását megakadályozhatta volna.

Erdélyrész még alélt állapotában is több erőt képviselt és fegyver is több volt ott mindenféle nemből, mint amennyivel az egész, remegve közeledő román hadsereg birt. Ma is úgy látszik, hogy a kommunizmus megelőzésére is csak ez az egyedüli mód nyújthatott volna reményt. Az a lemondó kézlegyintés, hogy »úgy sem sikerült volna« nem kelthet megnyugvást, mert meg sem kíséreltük, talán nem is gondoltunk rá. A hadtörténelem tömegpéldával rendelkezik olyan esetekről, hol az ütközet sorsát néha maroknyi csapatok fordították kedvezőre vagy lényegesen enyhítették a veszteség súlyát. A jelen esetben pedig nem pillanatok vagy órák, hanem két esztendő állt rendelkezésre.

Úgy érzem, hogy Erdélyben 1916—18-ban olyan történelmi két év repült el a fejünk felett, melynek kihasználatlanul hagyása a csendőrség történetének legnagyobb hibája volt.

A testnek legyen ereje, hogy a léleknek engedelmeskedhessék. A jó szolgának erősnek kell lennie... Minél gyengébb a test, annál többet parancsol, minél erősebb, annál engedelmesebb.

Rousseau.

Zsandárok tapasztalatai nyolcvan évvel ezelőtt.

A Hadtörténelmi Levéltár iratanyagának felhasználásával írta: vitéz báti BERKÓ ISTVÁN ny. ezredes.

Köztudomású, hogy az 1849-ben, illetőleg 1850-ben felállított cs. és kir. csendőrség Magyarországon nem örvendett rokonszenvnek, mert az elnyomás eszközét látták benne. Az bizonyos, hogy azt a csendőrséget nem a hazafias elkeseredés céljaira szervezték s az elégedetlenség érdekeit sem szolgálta, azonban be kell ismerni, hogy fegyelmezett, megbízható közrendészeti szervre akkor nemcsak a hazafias megnyilvánulások fékentartása végett, hanem azért is szükség volt, mert a közbiztonság egyáltalában nem állott európai színvonalon. Azután meg a civilizálódás szempontjából kiadott rendeletek, úgymint az adóztatás rendezése, a kataszter, és a telekkönyv, a birtokok felmérése, a dohánytermelés szabályozása, valamint az akkor életbeléptetett többi intézkedés annyira szokatlan és az évszázados jobbagyság megszüntetése folytán ebben vagy amabban a tekintetben annyira kényelmetlen volt úrnak és nem úrnak egyaránt, hogy az egész országban lépten-nyomon karhatalmat kellett alkalmazni, ha a kiadott rendelkezéseknek érvényt akartak szerezni.

A csendőrség a katonai kerületi parancsnokságok alá volt rendelve, így a közbiztonság fenntartása tulajdonképpen katonai feladat volt, mert a csendőrséggel csak a Budán székelő 3. hadseregparancsnokság és a katonai kerületi parancsnokságok rendelkeztek közvetlenül. Abban az időben egyébiránt Magyarország katonai megszállásfele alatt állott, amely azonban a közigazgatást polgári kezekben hagyta. A polgári közigazgatásnak egyelőre külön közbiztonsági szerv állott rendelkezésére, még pedig a megyénként szervezett pandúrok, akiknek a csendőrséggel párhuzamosan kellett volna működniök. A kormány azonban belátta, hogy a pandúrok sok hasznót nem hajtanak, s ezért még 1851-ben feloszlatta őket.

Azt lehetne hinni, hogy a polgári közigazgatás az akkor amúgy is felkavart közhangulat megnyugtatója érdekében örömmel vette a csendőrség működését, azonban nem így volt. A hivatalokban részint a régi tisztviselők maradtak meg, akik a császári intézményeket, így elsősorban a csendőrséget nem kedvelték s működését lehetetlenné akarták tenni, részint pedig olyan, bár az akkori hatalom szempontjából »gutgesinnt« emberek kerültek a közigazgatás élére, akiknek alkalmatlan volt, ha a csendőrök az ő körmükre néztek. Ilyen viszonyok között persze nem lehetett a közhangulat sem nyugodt. A csendőrparancsnokságok ezt jelentették is a katonai kerületi parancsnokságoknak, azok pedig tovább a 3. hadseregparancsnokságnak, Budára. A Kassán állomásozó 5. csendőrezred például 1851. augusztusában a közhangulatra vonatkozólag azt a jelentést terjesztette fel, hogy az barátságtalan és nyomott, aminek oka a monopóliumok behozatala, a földek osztályozása és az élelem hiánya.

A dohány, szesz, só és egyéb monopóliumokat ugyanis 1850-től kezdve hozták be Magyarországon. Azelőtt mindenki annyi és olyan dohányt termelhetett, amennyit és amilyent akart és szeszt is főzhetett tetszése szerint. Ezen túl a dohánytermelésre finánc ügyelt fel s ugyanő ellenőrizte, hogy mennyi papramorgót főz a kisüstjén; s mindezekből az élvezeti cikkekből csak aránylag csekély hányad maradt a termelőé, mert a felesleget az állam részére kellett beszolgáltatni. Már ekkora rabságot nem viselhetett el a szabad magyar. Tehát zúgolódott.

A csendőrezred azonkívül megállapította jelentésében, hogy a földmívest az alkohol teszi tönkre, amihez a regálébérlő zsidók, uzsora céljából, segítkezet nyujtanak. Érdekesen írta le, hogy míg azelőtt a zsidó csak 2 forint erejéig adhatott pálinkát hitelbe, most már állandó adósává vált

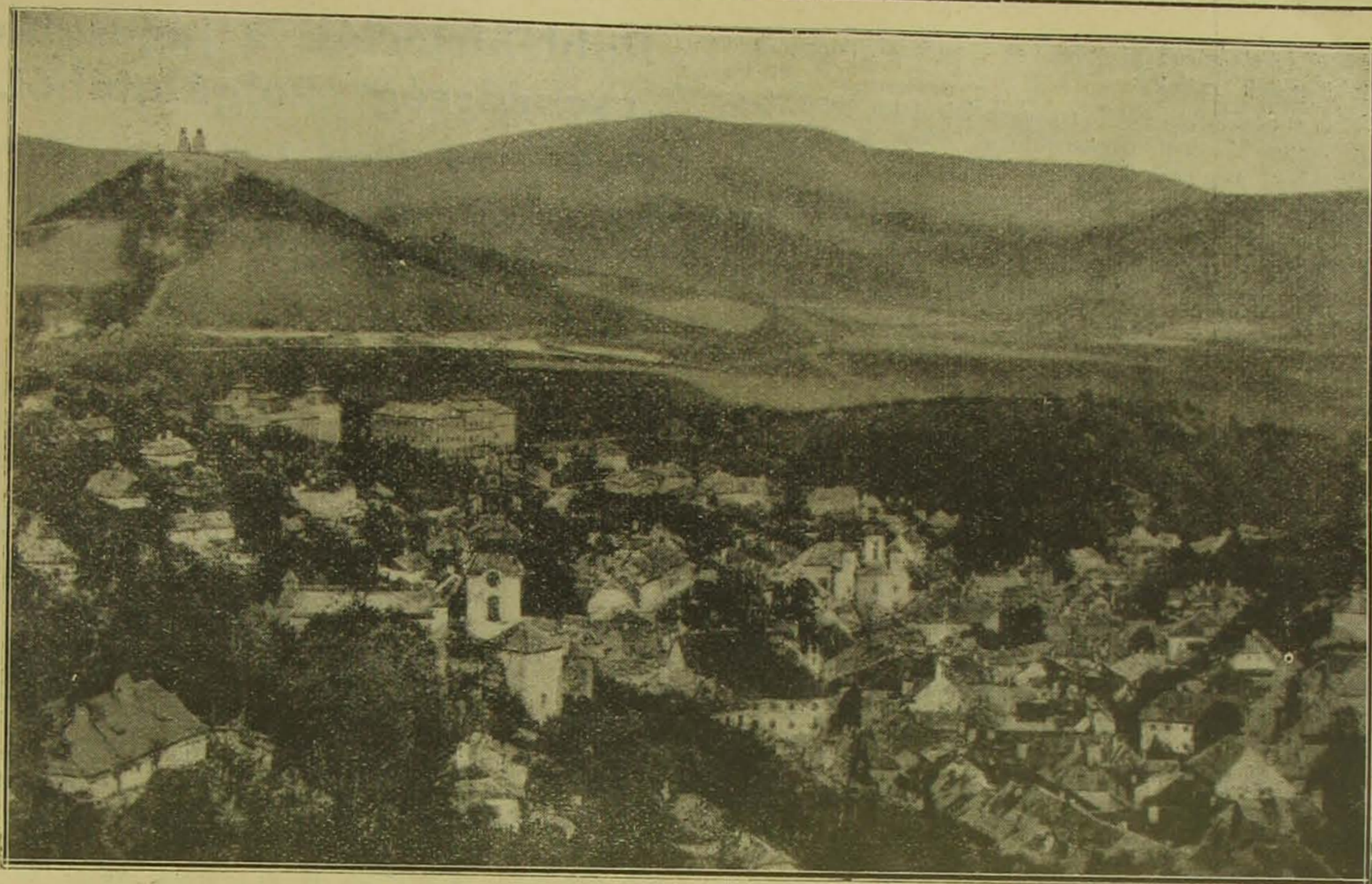
neki a paraszt, mert nemcsak, hogy régi adósságát nem bírja kiegyenlíteni, hanem nap-nap mellett pálinkázván, különösen télen növekszik meg a tartozása, amikor nincs kereset, de a gége viszont mégis megkívánja, hogy egy kis szesszel locsolják. Határozott eseteket is sorolt fel. Pl. Petrócz községben az egyik parasztnak 62 forint, másiknak pedig 36 forint 48 krajcár, illetőleg 19 forint 12 krajcár pálinkatartozása volt az ottani zsidónál. Micsoda korhely lehetett az az ember, aki 62 forint értékű pálinkát ivott meg akkor, amikor egy italnyi szesznek alig 1—2 krajcár volt az ára. A zsidó az adóssokat feljelentette és a szolgabíró ítélete alapján a tartozások annyira növekedtek, amennyit a parasztnak minden ingósága sem ért meg. Így elvesztette minden vagyonát, s megint több lett egy olyan családdal, amelynek a maga életén kívül egyebe nincs, s amely eképpen minden rosszra kapható. A csendőrezredparancsnokság megjegyezte, hogy amikor az említett parasztok tartozási perének költségei az egyiknél 59 forint 58 krajcárt, a másiknál 33 forint 12 krajcárt, a harmadiknál pedig 46 forint 50 krajcárt tettek ki, amely összegekből természetesen a hivatalos személyeknek is járnak kiszállási és egyéb díjak, akkor a hatósági közegekre nézve csak kíváncsi lehet, ha a pálinkamérő minél jobban kiterjeszti ezt az üzérkedést.

Az 5. csendőrezred következő alkalommal tett jelentésében még mindig nem találta megnyugtatónak a közhangulatot. A nemességnél megfigyelte, hogy az nem tekinti egészen elintézettnak az 1848—49-iki szabadságmozgalmak letörését és önálló Magyarországon reménykedik. Ez, két évvel a szabadságharc leverése után, természetes is volt, mert hiszen minden letört mozgalom hívei bizakodni szoktak abban, hogy az ő napjuk mihamar ismét felvirrad és a kedvezőnek látszó legkisebb jelenséget is a jobbrafordulás kezdetének hiszik. Az ilyen bizakodás nemcsak a nemzeti és más, nemesebb irányú mozgalmak után szokott megnyilvánulni, hanem a felforgató forradalmaknál is, aminek mai csendőreink bizonyára példáját látták 1919 után, sőt még napjainkban is.

Az említett jelentés szerint a baj főoka abban rejlett, hogy a hivatalnokok a kormány intézkedéseivel szemben ellenszenvet mutattak. A polgár és a paraszt hű lett volna a kormányhoz, azonban a hivatalnokok példája elrontott mindent. A csendőrezred e téren azt a szomorú példát hozta fel, hogy a máramarosi nép inkább a szomszédos Galiciában levő tisztviselőkhöz megy tanácsért, mintsem a maga hivatalaihoz fordulna, amelyekhez nincs bizalma s amelyek semmiféle kímélettel sincsenek iránta. Így például a hátralékos adót nem részletekben, hanem egyszerre hajtják be rajta, miáltal a parasztnak mindene dobra kerül. Ez ismét egyik módja a mindenre kapható proletáriátus növelésének és hasonló a pálinkamérőknél csinált adósságok révén való tönkretűtáshoz. Avagy lehet-e ragaszkodó a nép a hatóságok iránt akkor, amikor például a közmunkáknál nincsenek reá tekintettel? Utépítést nyáron szoktak végeztetni, amidőn a földmívesnek a maga munkájában volna a legtöbb dolga.

Az említett csendőrezred körletében az új adók miatt is észlelhető volt az elégedetlenség s a jelentés ebben a kérdésben különösen Sáros és Máramaros megyék tanulatlan köznépét emelte ki, amelyet ezenkívül még az árvizek okozta károk is súlyosan terheltek. A hontmegyei Szabelléb községről pedig azt állapították meg, hogy az ottani tótokat a község plébánosa biztatja, hogy ne fizessenek adót.

A Pesten állomásozó 6. csendőrezred parancsnoksága az elégedetlenség egyik főokául az akkoriban kiadott dohányrendeletet említette. Például Tóth és Benedek községében a saját használatra ültetett dohányt a termelőknek ki kellett ásniok, mert egy jóval később megjelent rendelet értelmében arra bélyeggel ellátott kérvényben kellett volna engedélyt kérni a felsőbb hatóságtól. A szegény magyar évszázadokon át szabadon termelhetette a saját pipájába való dohányt,

Amit vissza kell szereznünk: Selmecbánya.

természetes tehát, hogy felhördült erre az újfajta divatra, amelynek célját hiába is akarták volna megmagyarázni neki.

De nemcsak a saját használatra való dohány termelésével volt baj, hanem azzal is, amit a kincstár számára termeltek. A dohánytermelők ugyanis panaszkodtak, hogy a dohány osztályozása nem igazságos, mert a beváltó hivatalnokok kénye-kedvére van bízva, akik sokszor személyes okokból szeszélyeskednek, és őket igazságtalanul megrövidítik. A panasz másik oka az volt, hogy az új rendelkezés szerint a dohány szárát azonnal ki kell szedni a földből, mihelyt a leveleit összegyűjtötték. Ez a szár azelőtt a juhoknak takarmányul és juhvész ellen óvószerűl szolgált, fában szegény vidéken pedig a tüzelőanyagot pótolta. Most mindez elesik, azonfelül tetemes költségek is keletkeznek, mert a dohányszárak kiszedéséhez napszámosokat kell fogadni, hogy az eltávolítást határidőre be lehessen fejezni.

Hasonló elégedetlenséget váltott ki a földek osztályozása és a boradó. Például Halas községben, ahol csak futóhomok volt és a vetést gyakran elsöpörték a szélviharok, a földeket I. osztályú termőföldeknek osztályozták, tisztán csak azért, hogy nagyobb adót lehessen kivetni rájuk. Már pedig a magyar abban az időben is fázott mindenféle adótól, hát még az olyantól, amelyik nagyobb terhet ró rá, mint amilyet eddig — nehezen bár — de mégis már megszokott.

A boradót a hatóság emberei nem a bor minősége szerint, hanem a község lakosságának számarányában vetették ki. Ahol nagyobb volt a lakosság, ott nagyobb volt az adó is. Így előfordult, hogy a silány vinkónak nagyobb volt az adója, mint a legfinomabb tokaji, neszemlyi és somlyói bornak. Ezt a bölcsességet persze elméleti alapon és táblázatok segítségével dolgozó tisztviselők követhették csak el. A csendőrségtől szép volt, hogy mindezeket a helytelenségeket írásba foglalva jelentette, magyarázatát adván így annak, hogy miért nem tud végre megnyugodni az agyoncivilizált magyarság.

Az adófizetésnél az egyszerű nép pontos volt, míg a középosztály és az előkelőségek hátralékban maradtak, ami-

nek végrehajtás lett a vége. Persze, mert az egyszerű nép azelőtt is szokva volt az adófizetéshez, míg az úri osztályt 1848. előtt nem terhelték adók s azoknak behozatalát magára nézve annyira sérelmesnek tartotta, hogy inkább tönkrement, de magától nem fizetett semmit.

A közvetlen és közvetett adók miatti elkeseredésről egyébiránt nemcsak a kassai meg a pesti csendőrezredek tettek jelentést, hanem a Nagyváradon állomásozó 7. csendőrezred parancsnoksága is, amely hírül adta, hogy az új fogyasztási adó miatt általános az elégedetlenség. Ezt a hangulatot pedig izgatásra használták fel a rosszhiszeműek és esztelenségekre biztatták a népet. Többek között a szőlőket ki akarták irtani, mert inkább egy csepp bort sem isznak, de adót érte nem fizetnek; azt mondták, hogy inkább nem dohányoznak, de a cs. és kir. trafik dohányát nem szívják. Az adóbehajtás sem ment könnyen. A biharmegyei oláhok az adószedővel szembehelyezkedtek és csak a csendőrség közbelépésének lehetett köszönni, hogy baj nem támadt; sőt a nép az adót meg is fizette, mert a csendőrök az ő anyanyelvén megmagyarázták, hogy miről van szó.

Az eddig szokatlan anyagi terheken kívül még a nemzeti-ségi izgatások is hozzájárultak ahhoz, hogy a nép nyugtalan legyen. A kassai és pozsonyi csendőrpáncsnokságok ebben a kérdésben érdekes megállapításokat tettek arra vonatkozólag, hogy a tót nép izgatásának Hurban és Hodzsa tót evangélikus papok a főmozgatói. Ez a két díszes férfiú 1848-ban és 1849-ben a császáriak mellé állva, még szabadcsapatokat is szervezett a magyarok ellen; amikor pedig a magyar függetlenségi harc elbukott, akkor meg a császári hatalom ellen kezdtek aknamunkát. Mert ő nekik a szlávok egyesülése volt az ideáljuk, s így előharcosai voltak annak a gonosztettnek, amely hetven évvel később Felsőmagyarországot elszakította tőlünk. — S érdemes tünödni azon, hogy üzelmeiket azok a császári zsandárok jelentették, akiket a magyarság csak a gyűlölet hangján tudott emlegetni. Bizonyos azonban, hogy ezek a zsandárok nem magyar hazafiságból tartották szemmel a két tót apostolt, hanem

az akkori fekete-sárga ideálnak, az összmonarchiának érdekében ügyeltek rájuk.

Az 5. csendőrezred egyik szakasza jelentette, hogy Túróc-megye egyes községei panasziratokat adtak be a felettes hatóságokhoz, amelyek a megye magyar főnöke ellen irányultak és követelték annak eltávolítását, bizonyára azért, hogy a pán-szláv mozgalom azután még erősebb lehessen. A csendőrök kinyomozták, hogy nem azok a szerzők, akik a panaszokat aláírták, hanem a községi jegyzők fogalmazták és az ügyügy emberek az aláírásra rábirták, noha azoknak eszükbe sem jutott panaszkodni. Ebben az alattomos munkában nem csekély része volt a tót papságnak, de első-sorban Hodzsának.

Az ezred alsókubini szárnyparancsnoksága viszont tetten ért egy zugüggyvédet, aki a népet ellenszegülésre készítette és pánszláv eszméket hintett el közöttük. Az ügyvéd urat a zsandárok lefoglalták.

Az ismételten említett Hodzsa nevű pánszláv vezérről küldött jelentés szerint, a jeles férfiú Pozsonyban és Bécsben járt, majd onnan hazatérve, mindent elkövetett, hogy befolyását még jobban érvényesítse. Kivitte, hogy egyik hívét, aki ellen a császári kormány részéről sok vád merült fel, listára mossák. Ő volt a diktátor, aki a hivatalnokokról minősítvényi táblázatokat szerkesztett, minek következtében ezek igyekeztek neki kedvében járni. Azt hiesztelte, hogy az ő volt szabadcsapatának a tagjait más megyékben nem sorozák be katonának, tehát Túrócban sem szabad. Pénzt gyűjtött azon a címen, hogy I. Ferenc József képét vásárolják meg, azonban a pénzgyűjtés igazi célja az volt, hogy megtudja, vajjon kik azok, akikre a pánszláv párt számíthat. Ugy lát-szik, hogy Hodzsa az oroszok bécsi titkos exponensének irodájával összeköttetésben állott.

A túrócszentmártoni csendőr szakaszparancsnok a styav-nicskai községi elöljárót bujtogatás miatt letartóztatta, mire a nevezetes személyiség mint politikai vértanú szerepelt érdektársai szemében. Ugyancsak ez a szakaszparancsnok jelentette azt is, hogy a pánszláv párt, amennyiben a kormány figyelme már nagyon reáirányult, máshová tette át működése terét s minthogy nem sikerült a népet a nagy szláv birodalom eszméjének megnyerni, tehát egyszerűen a kormány ellen izgatott.

A trencsényi csendőrszakaszparancsnok is figyelemre méltó dolgokat jelentett. Hurban, tót evangélikus pap, Nyitramegye egy részében nagy tevékenységet fejtett ki kommunista tanai-nak hirdetésével. Szerinte: »az öslakó Adám minden birtok tulajdonosa, ennél fogva a birtok nem a nemességé, hanem teljes joggal a földművesé, mert Adám idejében nemesség még nem volt, hanem az csak az idők folyamán keletkezett«.

A pozsonyi csendőr osztályparancsnokság jelentése ismét Hodzsáról szólt, aki Liptószentmiklóson újból összehívta a pánszláv pártot, amely gyűlést tartott az ő elnöklete alatt. A gyűlésen résztvevők egyike, aki egyébiránt megyei tisztviselő volt, egy társaságban a császár személyét és a császári házat gúnyolta.

Mindezeket régi, egykorú iratokban lehet olvasni és méltók arra, hogy kicsit gondolkozzunk rajtuk. A még az össze-omlás előtt szolgált öreg csendőrök bizonyára sok olyasmit találnak az elmondottakban, ami nagyon emlékeztet régi dolgokra, amelyeket ők is átéltek és tapasztaltak. Sőt a fiatalabb nemzedék is elég vonatkozást talál, különösen a forradalmakat követő idők viszonyait illetőleg. De tanulni is lehet belőlük. Mert a csendőr nemcsak arra való, hogy a már elkövetett bűnök tetteseit kinyomozza és elfogja, hanem széles látókörével és megfigyeléseivel rá kell vezetnie a hatóságokat az olyan tünetekre is, amelyek a társadalom békéjét és a haza épségét veszélyeztetik.

Rablóhistóriák a jugoszláv csendőrség szolgálatából.

Régi csendőrségi emlékeinkben azokból az időkből, amikor Magyarországon az első csendőröknek még az utolsó betyárok-kal kellett vesződniük, gyakran olvasunk fegyveres csavargókról meg rablóüldözésekről. Azóta azonban Magyarországon a rablóhistóriák már mind a múlté lettek s leg-feljebb csak a nép fantáziájában és naiv meséiben él még egy-egy foszlányuk.

Nem így van ez a Balkánon. Ott a rablóbandák még ma sem mennek ritkaságszámba s a »komitácsik«, »kacsakok«, »hajdukok« és más, nem igaz úton járó fegyveres banditák elég gyakran veszélyeztetik különösen az elhagyatottabb vidékek lakosságát.

Jugoszlávia balkáni részében még a háború után is számos rablóbanda garázdálkodott. El kell ismernünk a jugoszláv csendőrségnek azt az érdemét, hogy kiméretlen eréllyel fogott neki a rablóvilág kiirtásának. Ha így folytatja tovább az erélyes tisztogatási munkát, néhány éven belül Jugoszlávia közbiztonsága is eléri a civilizált államok közbiztonságának nivóját s a rablóhistóriáknak végük szakad majd a Balkánon is. Éppen ezért, az érdekesség kedvéért, összeszedtünk egynéhány történetet a jugoszláv csendőrség szolgálatából, amelyből képet alkothatnak olvasóink arról, hogy a rablók kiirtása sokszor bizony nem könnyű és nem éppen veszélytelen feladat. Habár a szerbektől éles felfogás-beli ellentétek választanak is el minket, mégis el kell ismernünk, hogy amilyen bátor katonáknak bizonyultak a háborúban, éppen úgy megállják a sarat akkor is, ha a közbiztonság fenntartásáról van szó.

*

A katuni kerület Montenegróban híres rablófészek volt a háború után *Raszpapovics Száva*, *Muja Basovics* rablóknak és bandájuknak 1923-ban történt pusztulásáig. A szétszórt rablók maradékai minden irányban szétszöktek és nem voltak többé egységes akciókra képesek. A csendőrségnek sikerült, a nehéz körülmények dacára, a rablók maradékait is kiirtani. Nagy eredményt értek el a csendőrök akkor is, amikor sikerült nekik Krivokapics és Markovics bandáját megsemmisíteni. (Erről az eseményről az 1926. évi csendőrségi naptár emlékezett meg.) Ez a siker nemcsak arról volt nevezetes, hogy három rabló pusztult el, hanem arról is, hogy maga a nép, amely eddig rettegésben élt ezeknek a rablóknak véres tetteitől, látván, hogy a kormány elég erős a rablók kiirtására és a nép megvédelmezésére, maga is az üldöző osztagok és járőrök pártjára szegődött.

Az egyetlen még megmaradt rablóbanda három testvér-ből állott: Pejovics Milován, Pero és Andrijából. Tudták, hogy ezek sem lesznek képesek magukat sokáig tartani; de amíg garázdálkodtak, valamennyi eddig elpusztított banda között a legrémesebb tetteket és rablásokat hajtották végre.

Vujics Radovan csendőrtizedest, aki a Krivokapics és Markovics Mitra ellen indított üldözést vezette és akit ebben a sikerben kétségtelenül a legnagyobb érdem illet, 1925 októberében a cetinjei csendőrszázadhoz helyezték át. Ügyes és erélyes csendőr hírében állott és mint az ottani Karsztvidék szülöttje, bárkinél jobban ismerte a rablók buvóhelyeit és csapásait. Alig került Cetinjébe, erélyes munkájával máris öngyilkosságba kergette Pejovics Pero rablót, aki a hegyekben Kobiljdo felett, a tresnjevoi csendőrsör körletében végzett magával. Körülvéve üldözőit bombával tépette szét önmagát.

1925 novemberben Vujics tizedes, Kalugyevics Niko és Tapuskovics Gavro tizedesekkel (akkor még mind fiatal próbacsendőrök) találkozott Markovics Ilija orgazda házában a Pejovics rabló párral és sikerült neki Pejovics Milovánt

Kollár János szentgotthárdi őrsbeli őrmestert a Kormányzó úr Őfőméltósága a személyes bátorsággal véghez vitt tettek jutalmazására alapított ezüst éremmel tüntette ki. Képünk azt a jelenetet ábrázolja, amikor Rohonczi Imre őrnagy, szombathelyi osztályparancsnok Kollár őrmestert feldíszíti.

leteríteni, akinek fejére 30.000 dinár volt kitűzve. Ebből a bandából tehát már csak Pejovics Andrija volt még életben, aki testvérei halála után elbujdosott, úgy hogy ma se tudni hol van.

Vujics tizedes társaival nemcsak saját százada területén portyázott, hanem szükség esetén a szomszédos századok területére is átsietett. Így segédkezett a rosszhírű rabló, Perovics Milán kipusztításában, aki 50.000 dinárra volt értékelve, mely harcban Lucsics Márton tizedes elesett.

Ugyancsak résztvett Vujics osztagával Mihajlovics Perván rabló elfogásánál, akit később többrendbeli gonosztett miatt 20 évi börtönre ítélték.

1927 szeptember 18-án még egy nagy sikere volt Vujics tizedesnek.

A podgoricei csendőrszázadhoz tartozó cevoi csendőr-örstől Kalugyerovics és Abramovics Milos tizedesek, a rudováci csendőrörstől Medan Branko és Barovics István tizedesek társaságában Vlahovics Miko hírhedt rablót és bandáját üldözte.

Tanácskozások és szakadatlan tudakozódások által Vujics értesült, hogy Vlahovics a Stitovo-planinában tartózkodik, a radovicsi őrs körzetében. Különítményét több kis csoportra osztva, ő maga Ábramovics Milos tizedes kíséretében teljesen váratlanul találkozott a hegységben Vlahovics rablóval, aki már 12 év óta üzte ezt a mesterséget és az egész vidék réme és ostroma volt. A pillanat kritikus volt, mert hirtelen állottak egymással szemtől-szemben. Csakis Vujics és társa Ábramovics nagy bátorságának és lélekjelenlétének köszönhető, hogy a rabló Vlahovicsot leteríthették. Abban a pillanatban, amikor vele váratlan közelben találkoztak, Vujics tizedes közvetlen közelből öt lövést adott le a rablóra, aki egy kö mögé hasalt. Mivel nem volt idő a puskát újból tölteni, Vujics előrántotta szolgálati revolverét és abból 7-szer tüzelt a rabló Vlahovicsra. Ugyanakkor Ábramovicsnak sikerült a rabló fejébe golyót küldeni. Ilymódon élet-halál harcban sikerült Vujicsnak Ábramovicsal együtt a

régkeresett rabló Vlahovicsot kipusztítani és a vidéket egy nagy és vérszomjas gonosztevőtől megszabadítani. Vlahovicsra 50.000 dinár volt kitűzve, mely összeget a harcban résztvett csendőrök kapták.

Azon is meg lehet mérni Vujics tizedes sikeres munkájának nagyságát és jelentőségét, hogy eddig 7 leterített és 1 élve elfogott rabló után összesen 240.500 dinár (24.050 pengő. Szerk.) díjat *kapott*, mely összeget segitőtársaival megosztotta.

Mindezekben a harcokban Vujics volt az osztag vezetője és csakis az ő ügyességének, bátorságának és kitartásának köszönhető a felmutatott siker. Máig is fáradhatatlanul üldözi a még itt-ott feltűnő egyes rablókat, akik ma nem is merészkednek mutatkozni, hanem elbujtak barlangjaikba és boldogok, ha van mit enniök.

*

Gronji Sztreoci falu az ipeki kerületben a Decsánszka Bisztrica patak balpartján fekszik. Régi hagyomány szerint a Sztreoci név még a decsáni királyság idejéből származik. Ezen a helyen volt az ijászok lötere, akikről a név maradt (szreljac = ijász). A faluban van községháza, iskola és csendőrlaktanya. A falu egészséges, mert nagy hegyek közelében van, különben is szép és sűrű lakosságú, de a hegyek közelsége folytán a kacsakok (albán rablók) támadásainak van kitéve és igen gyakran fordulnak ott elő rablások és fosztogatások. A csendőr-örskörlete igen nagy, amennyiben a Sztreoci nagyközséghez tartozó 16 falut felöleli és még néhányat a Gorazda és baranai községekből. Eszerint a csendőr-örskörlete a Bistrica, Ipek és Decsán közötti egész területre kiterjed és elnyúlik egészen Plavsko határáig. Abban az időben a sztreoci határban 22 kacsak tartózkodott. Mivel az albán határ igen közel van, a kacsakok betörései a határon át igen gyakran megismétlődtek.

A csendőr-örskörlet parancsnoka *Ragyenovics Tomo* 2. oszt. őrmester volt. Szorgalmával és kitartásával sikerült körletét a kacsakoktól megtisztítani és lehetetlenné tenni számukra

a betörést az albán határon át és a rablást a falvakban. Az örskörletben nincs már egyetlen kacsak sem, mert azok, akik még életben maradtak, kénytelenek voltak a szakadatlan üldözés és szigorú felügyelet elől a határon túlra menekülni vagy ismeretlenbe vándorolni. A körletben előforduló minden bűnesetet megvizsgált, felderített és a tetteket átadta a hatóságnak. Különösen szép eredményt ért el, amikor megtudta, hogy egy arnauta házában egy közismert csempész bűjt el. Ragyenovics hosszú gondolkozás nélkül magához vett két csendőrt, körülfogta velük az illető arnauta házát, ő maga pedig lövésre tartott fegyverrel hirtelen betoppant a szobába, ahol vagy 20, részint felfegyverzett arnauta ült. Olyan erélyesen lépett fel, hogy egyik arnauta se mozdult, ő pedig felismerve a keresett csempészt, aki egyúttal rabló is volt, kihurcolta a házból, a másik két csendőr segítségével megbilincselte és bekísérte.

Ugyancsak nagy ügyességet fejtett ki Alitovics Szelim sztreoci lakos meggyilkolásának kiderítése körül, akit 1927 szeptember 6-án 23 és 24 óra között fejszével agyonverték és kiraboltak. A meggyilkolt hulláját 2 órányi távolságban találták meg attól a helytől, ahol a gyilkosság történt. Ragyenovics erélyesen vette fel a nyomozást és már rövid idő után sikerült neki a tettest Sátán Musze községi pandur személyében kideríteni, elfogni és megkötözve átadni a hatóságnak, dacára annak, hogy a községi előljáróság hivatalnokai és alkalmazottai mindenféle akadályokat gördítettek a nyomozás elé.

*

1924 december 6-án a zájáci csendőrörs parancsnokának, *Sztojanovics Jován* 2. oszt. őrmesternek tudomására jutott, hogy örskörletének területén egy idegen ismeretlen, gyanús egyén tartózkodik. Rögtön összeszedte a csendőreit és a legrövidebb idő alatt ott termett, ahol az illetőt látták. A csendőröket megfelelően elosztotta és átkutatta velük Gresnica falu közelében fekvő, Lesnicski-kamen nevű erdőt. Kutatás közben felverték a csendőrök az ismeretlent, aki látván, hogy minden oldalról körül van fogva, megadta magát. A kikérdezésnél megállapították a csendőrök, hogy az illető Dimovics Bozsín nevű komitácsi, Turija faluban született az ochridai kerületben és a nyomozó csendőrök által szétszórta Sztrezovics Makszim komitácsi bandájához tartozott. Bekísérték az örsre és jelentést tettek a kicsevoi szakasznak, A szakaszparancsnok, Gajics Obrad hadnagy, elrendelte, hogy küldjék Kicsevóba. Még ugyanazon este bekísérték Kicsevóba. A kihallgatásnál értékes vallomást tett a Sztrezovics Makszim bandájából még élő két más komitácsi tartózkodásáról. Elmondta, hogy a kicsevoi kerülethez tartozó Belica faluban született két Dejanovics testvér, Dimko és Gavriilo, az úgynevezett »Tamni dol«-ban (sötét völgy) tartózkodnak és ott reá várnak. Erre a szakaszparancsnok kiadta a szükséges parancsokat és elrendelte, hogy a nyomozó járőr, valamint a velika csrszakai csendőrörs menjenek egyenesen a rejtekhely felé és várjanak ott a nagy malomnál. 1924 dec. 7-én éjszaka a szakaszparancsnok néhány csendőr kíséretében feltűnés nélkül elindult a nagy malom irányába. Onnan behatoltak a faluba és észrevétlenül körülfogták a Dimko és Gavriilo testvérek házát. Azután beküldték az elfogott Bozsint, hogy hívja ki a Dimko feleségét és kérdezze meg, hogy az ura hol tartózkodik? Erre azért volt szükség, hogy meggyőződjenek a Bozsín igazmondásáról. Az asszony kijött a hívásra és azt mondta Bozsinnak, hogy Dimko és Gavriilo a Tamni dolban várják őt egy kunyhóban. Az asszonynak persze fogalma sem volt róla, hogy beszédét a ház körül fedezve hasaló csendőrök is hallották.

Amikor a szakaszparancsnok ily módon meggyőződött, hogy a Bozsín vallomását a Dimko felesége is megerősíti, folytatta az előnyomulást a megnevezett hely felé és zajtalanul

körülkerítette az ott álló két kis kalyibát. Ott bevárta a hajnalt, mert attól tartott, hogy a sötétben a komitácsik elmenekülhetnének. A fogoly Bozsín állandóan a szakaszparancsnok mellett volt és vezető gyanánt szolgált. Az éjszaka hideg volt, esett az eső, már hópelyhek is szállingóztak. A föld nedves volt, de a csendőrök a feladat fontosságával eltelve a legnagyobb önmehtagadással túrték az éjszaka kellemetlenségeit. Hajnalban a komitácsik előjöttek a kunyhóból. Amikor észrevették, hogy körül vannak fogva, vad futással igyekeztek az őket körülfogó csendőrök sűrű láncából menekülni. De minden igyekezetük hiábavalónak bizonyult, mert a csendőrök mindkettőjüket élve elfogták.

A komitácsik elfogása, ha fontos volt is abban a tekintetben, hogy 3 gonosztevőt elfogtak és a hatóságnak átadtak, annyiból nyert még nagyobb fontosságot, hogy segítségükkel és vallomásaik alapján sikerült szervezetük eddig ismeretlen sejtjeit a következő falvakban megállapítani: Belica, Kozica, Szvinisto és Indovo a kicsevoi kerületben és Mramorica az ochridai kerületben. A szervezetnek a felsorolt falvakban lakó kolomposait mind összefogdosták és átadták a hatóságnak.

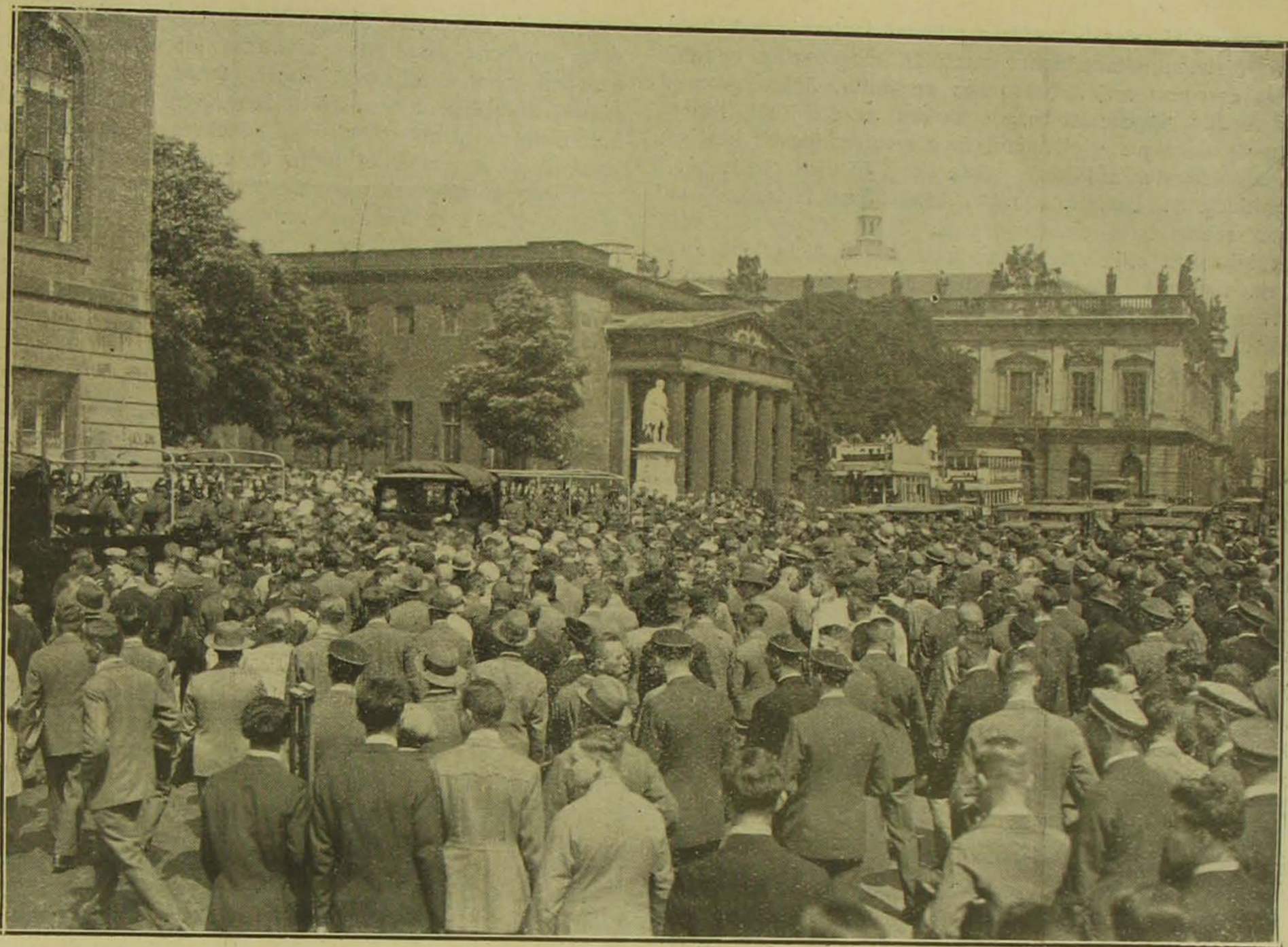
*

Beocsanin Csedomir 2. oszt. őrmester 1907-ben lépett be a szerb csendőrséghez, ahol azóta szakadatlanul szolgál. Minden háborúban résztvett, ahol arany és ezüst vitézségi és még néhány bel- és külföldi emlékérmét szerzett. Szolgálatban mindig példásan viselkedett, de különös lélekjelenlétet és bátorságot 1925 június 13-án mutatott a következő alkalommal.

Beocsanin őrmester alkonyatkor külső szolgálatból tért vissza és Uzsácba érkezett, a Prokics Miodrag kávéházához. Sötét volt, csak a kávéház betámasztott ajtajából és a még be nem tett ablakokból szűrődött ki némi világosság. Alig

Az amerikai tűzoltóknak bemutatnak egy újfajta utcai tűzjelző készüléket, amely a tüzet bejelentő egyént fényképezi.

A versaillesi „békeszerződés” tizedik évfordulóján a berlini diákok impozáns tüntetést rendeztek az elnyomatás ellen.

közeledett vagy 100 lépésnyire, a sötétség dacára észrevette, hogy két fegyveres alak támaszkodik a kávéház ajtaja előtt a falnak. A házból asszonyi jajgatás hallatszott. Még jobban közeledett és mire egészen közel ért, megkérdezte a hozzá közelebb álló alakot, hogy kicsoda? A kérdezett azt felelte, hogy miért nem mer hozzá közelebb jönni, ha »hozzájuk« tartozik? Együttal az ismeretlen minden további nélkül rásütötte puskáját Beocsaninra, de ez is ő rá, mire az ismeretlen elvágódott, mert Beocsanin átlötte a combját. Beocsanin őrmester rögtön fölismerte, hogy valami rablóbandával van dolga és teljes tudatában volt a helyzet nehézségének. Minden felől röpködött a golyó körülötte, de ő nem vesztette el a lélekjelenlétét, lehasalt és éles hangon vezényszavakat osztogatott, mintha több csendőr volna a ház körül. A rablók megijedtek a vezényszavaktól, kereket oldottak a sötétben ismeretlen irányban, Beocsanin pedig sértetlen maradt azon a helyen, ahol feküdt.

Később kitűnt, hogy a rablók, akik a Prokics kávéházát kifosztották, a Szalkovics Feriz bandájához tartoztak. A rablás alkalmával megöltek egy asszonyt és egy munkást pedig súlyosan megsebesítettek.

Közbelépésével és magatartásával Beocsanin őrmester lehetetlenné tette a további rablást és nagy szerencsétlenségből szabadította ki Uzsác lakosságát, melyet Feriz neki szánt. Bátor fellépésének köszönhető, hogy megsebesítette és elfogta Kolasinac rablót és átadta a hatóságnak.

1928 június 12-én megtudta az orahovaci csendőrszakasz parancsnoka, hogy Klecska faluban, a gracsanikai kerület-

ben tartózkodik egy Sefer Iszen nevű kacsak, akit »Sefer Klecská«-nak neveztek.

Miután abban az időben az összes csendőrök szolgálatban voltak a szakaszparancsnok a terepen kereste őket össze és alkonyatkor megérkezett az Orahovac és Pristina közötti határba, ahol felvette a Nikolás Jován 2. oszt. őrmester vezénylete alatt álló nyomozó járőrt is. Az összeszedett csendőrökkel a szakaszparancsnok észrevétlenül elérte Klecska falut és körülfogta. Önfeláldozása és ügyessége folytán valamennyi közül Nikolás őrmester tűnt ki. Mint nyomozójárőr vezetője, a csendőrkerület összes keserűségeit megköstolta már és tudatában volt annak, hogy ki az oka ennek a sok bajnak. Égett a vágytól, hogy végre egyszer leszámoljon a közismert gonosztevővel.

Késő éjjel észrevették a csendőrök, hogy egy banda közeledik. Nem láttak a nagy sötétségben semmit, de hallották a kacsakok közeledését. Észrevették, hogy a kacsak Sefer a banda élén már jó messze bent jár a faluban, de megvárták, míg a többiek is elérik a falut, akik jócskán hátramaradtak. Ebben a pillanatban vette észre az éber kacsak Sefer közvetlenül maga előtt a csendőrök puskáit. A kacsak a kézben lövésre készen vitt revolvért elsütötte néhányszor egymás után. De a fegyver nem sült el. Ez volt

A katonák feleségei még a múlt század első felében is a legénységi szobában laktak férjük elfüggönyözött ágyn. Az ő kötelességük volt a szobák, a folyosók, az udvar és a laktanya környékének tisztántartása, továbbá a padló és a bútortisztítás. Ebben a hivatásukban az ezred foglárja rendelkezett velük,

a szerencse. Nikolás örmester a pillanat fontosságának tudatában hirtelen hátára dobta puskáját, megragadta a rabló torkát és egész erejével magához szorította. A kacsak mint egy vadállat igyekezett magát kitépni az ölelésből, rúgott, harapott, de végre is ellankadt és a revolver kiesett kezéből. Nikolás örmester a földhöz vágta és a többiek segítségével megbilincselte. Ezalatt a rabló kíséretéhez tartozó három másik személyt is összefogdosták. Sefer három fia volt, akik különben otthon látszólag tisztességes életmódot folytattak. Sefernek sok véres tettért kellett felelnie, közöttük Bajram Jeftule csendörnek 1920-ban elkövetett meggyilkolásaért is.

Tudta, hogy mi vár rá, miért is július 6-án szökést kísérelt meg, de a csendörök lelőtték.

*

1928 március 17-én egy csendörjárőr agyonlőtte Hajdár-basics hírhedt rablót, akit »Zsvaljics«-nak is hívtak.

A szerb viszonyok között is ritka példája volt a született gonosztevőnek. Arif (török keresztnév) már kisfiú korában gonosztevőre jellegzetes tulajdonságokat mutatott. Lopott, ahol csak hozzájutott. Rendkívül ravasz, bátor és merész volt. Felülmulhatatlanul értette a módját, hogy az üldözés elől magát elrejtse. Legkedveltebb rejtekhelyei a városi csatornák voltak, amelyekben teljesen otthonos volt. Ha kereslék, egyszerűen török női ruhát öltött (feredzs) és ennek védelme alatt szabadon mozgott a rendörök és csendörök között is.

A háború előtt Visegrádon végzett rablása után, az egész várost körülfogta egy zászlóalj katona, a járőrök pedig »Zsvaljics«-ot keresték a városban. Az üldözés alatt ő 8 teljes napig egy csatornában feküdt és azután elszökött. Más alkalommal pedig szép csendesen a kerületi előljáró házában padlásán ült, amíg a környéken mindenki üldözte. Ott teljes biztonságban volt! 28 év előtt hajtotta végre »Zsvaljics« az első rablógyilkosságot. Meggyilkolta Chaim Lévi visegrádi kereskedőt, azután elbújt egy, az udvaron a hulla közvetlen közelében álló felborított hordó alá és ott rejtőzködött mialatt a bizottság a tényállást felvette. Később elfogták és 7 évre ítélték Zenicában (boszniai országos fogház).

Elbocsátása után kivándorolt Törökországba, ott is gyilkolt, de megszökött a fogházból. Visszatérve Boszniába, Plevlje mellett megtámadt és megölt egy lovas rendőrt. Elfogták és 16 évi börtönre ítélték. Egy év multán elszökött, egy kilométer hosszú csatornán végig mászva. Atszökött Szerbiába, ahol veszekedés közben leszúrt egy tanítót. Leülte a rászabott büntetést és azután ismét Boszniába tért vissza. Visegrádon, Tuzlán, Viskóban néhány betöréses lopást követett el, mire ismét fogságba került Zenicában, ahonnan 1925-ben szabadult ki. Attól kezdve 1928 elejéig Szerbiában volt ugyan, de ismeretlen, hogy mit művelt ezalatt és hol tartózkodott. 1928 márciusban feltűnt Szarajevóban és Ilidzsében (fürdőhely). Egy betörésnél elfogták, de még ugyanaz. éjjel elszökött a kerületi fogházból. Közvetlenül a fogház mellett mindjárt újból betört, azután a város szélén még egy betörést hajtott végre, utána pedig Rogaticán át Prácsába ment. Ott összeakadt egy Herics nevű veszedelmes gonosztevővel, azzal mulatott egész nap és azután folytatta vele útját Visegrád felé. Utközben megpróbálta Medjedja vasúti állomáson a büffét kirabolni, de ez nem sikerült.

1928 április 14-én »Zsvaljevics« egy pinceablakon keresztül betört Visegrádon a kerületi előljáróságnál, elemelt egy kézipénztárt, egy katonai és 2 vadászpuskát és 10—15 kitöltetlen munkakönyvet. Ugyanazon az úton, amelyiken belopózott, ismét eltűnt. Körülbelül 3 óra lehetett, amikor

»Zsvaljics« észrevette Kulics Milos rendőrt. Kulics a »törvény nevében« megállásra szólította fel az ismeretlent, aki azonban nem állott meg. Kulics tehát üldözőbe vette és szintén átugrálva a kerítéseken bekergette az ismeretlent egy kert sarkába, ahonnan nem volt menekvés. Amikor »Zsvaljics« látta, hogy a rendőr el fogja őt érni, előrántotta a revolverét, lőtt és súlyosan megsebesítette Kulicsot. A rabló megszökött, Kulics pedig még vonszolta magát 30—40 lépésre, azután összeesett. Ifjú életél az utolsó pillanatig a kötelességnek szentelte. Szíven találta a gyilkos. Ha mindjárt lármát is csaptak és a lopás és gyilkosság végrehajtási módján rögtön felismerték, hogy a tettes csakis »Zsvaljics« lehetett, neki mégis sikerült elszöknie. A lefolytatott razzia alkalmával hurokra került egy hamisított munkáskönyv birtokában Herics és bár megszökött az őt kísérő csendör elől, ez később mégis revolverrel lábon lötte és ismét elfogta. Bevallotta, hogy »Zsvaljics« társaságában volt. Másnap április 16-án kitudódott, hogy Dubrunban betörték Bozsovcics boltjába. Világos volt, hogy ezt is »Zsvaljics« követte el. Az üldözést ebben az irányban felvették. Április 17-én a vasúti őr észrevette, hogy egy gyanús alak megy a vasúti vonal mentén Medjedből Usztiprácsa felé és amikor figyelmeztette, hogy az tilos, az ismeretlen úgy elverte, hogy elment a kedve még valamit szólni. Az őr telefonon értesítette az usztiprácsai állomást, az állomás pedig a csendőrséget. Miletics Mihajlo tizedes és Visnyevác Uros csendörből álló járőr rögtön el is indult a vágányok mentén az ismeretlen elé. A találkozásnál rákiáltottak, hogy álljon meg, de az ismeretlen a sötétségben elkezdte a csendörök anyját szidalmazni, rájuk sütötte puskáját és futásnak eredt. Miletics tizedes két golyót küldött a menekülő után, de valószínűleg a sötétség következtében nem találta el. Mindkét csendör utánavetette magát a szökevénynek, aki mindinkább tért nyert. Az ifjabb és egészségesebb Visnyevác csendör erre teljes erővel rohanni kezdett, néhány ugrással elérte a gonosztevőt és megragadta. Összekaptak és élet-halálra kezdtek egymással birkózni. Mivel azonban a terep meredek volt, elcsúsztak és elvágódtak a földön.

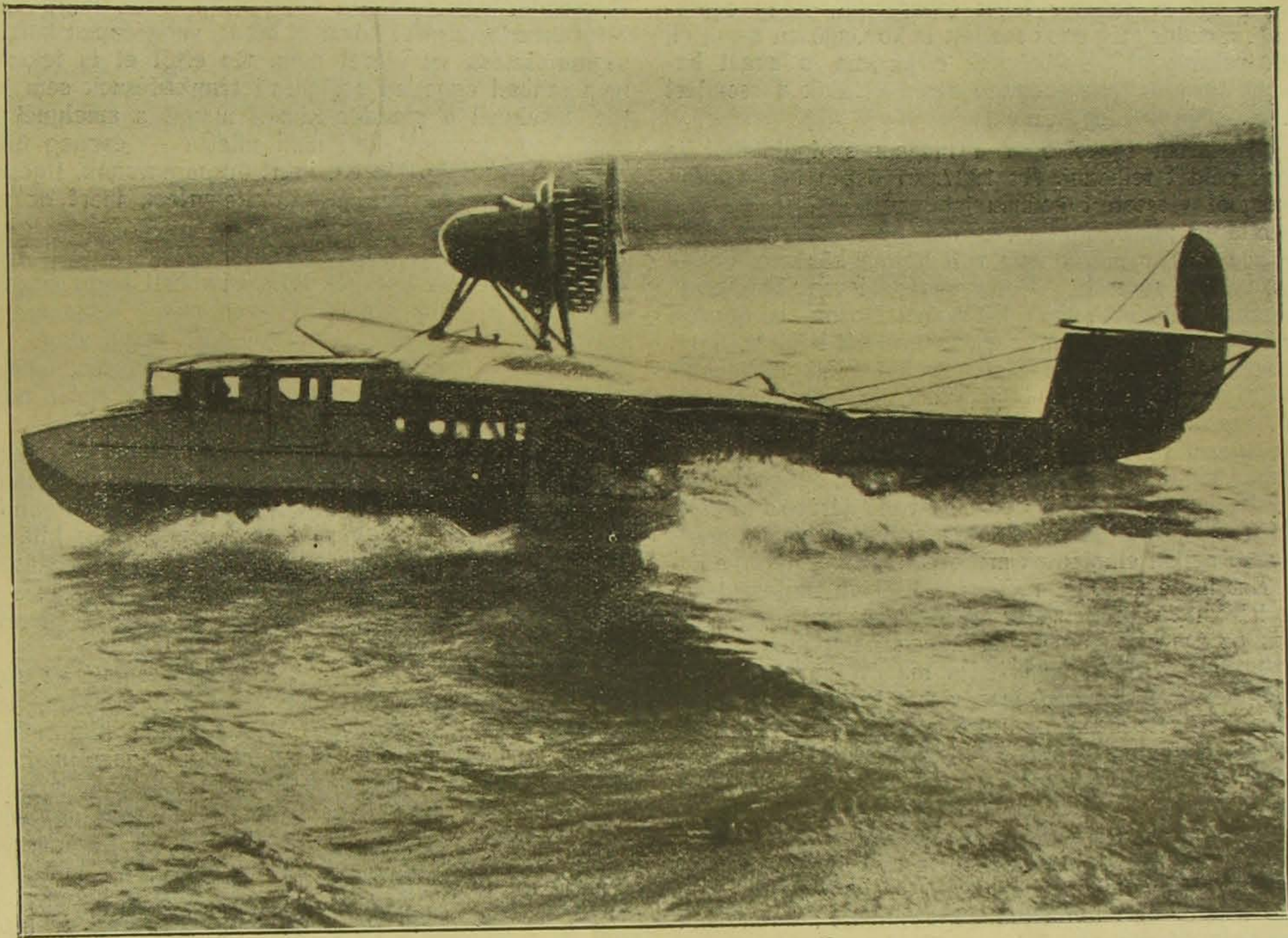
Amint Miletics tizedes odaért, rögtön megsebesítette a gonosztevő karját. Ennek sikerült fegyverét Mileticsre elsűtni, de nem talált. Miletics erre a szurronnyal torkon szúrta a gazembert, ez pedig utolsó vonaglásában még egyszer elsütötte puskáját, ami Visnyevác csendör halálát okozta. Hasba találta. Erre Miletics három golyót eresztett a gonosztevőbe és megölte.

»Zsvaljics«-ot bevitték Visegárdba, a megsebesült Visnyevacot Szarajevóba szállították a kórházba. Minden segítség hiábavaló volt, harmadnapra kiszenvedett.

Ha nagy is volt Visegrádon és az egész környéken az öröm, hogy végre mégis csak halállal lakolt a veszélyes gonosztevő »Zsvaljics«, annál nagyobb volt a szomorúság a kioltott két ifjú életért, Kulics rendőr és Visnyevác csendörért. Az egész vidék megsiratta őket. Kulics temetésére eljött az egész környék és az összes hatóságok képviselői jelen voltak. A hadseregarancsnok és a katonai és polgári felső hatóságok képviselői kíséretükkel tiszteletüket fejezték ki a hősnek, aki kötelességét a végig teljesítette.

Amint tűz nom olt tüzet, gonoszt nem lehet gonosszal elfojtaní. Csupán a jó győzi le a gonoszt, ha szembe kerül vele és nem fertőződik tőle. Tolsztoj. Kezdetben vándorként kopogtat be a gonosz inger, de ha szívesen fogadod, vendégül telepszik le s ha nem dobod ki gyorsan, végül kiver a házadból.

Ismeretlen.

Németországban új típusú, légcsavarral hajtott motorcsónakokkal kísérleteznek, amelyekkel igen nagy sebességet lehet elérni.

Az igazoltatásról.

Írta : ÁRKOSI GYULA tiszthelyettes (Budapest).

Utasításunk módot nyújt a csendőrnek arra, hogy bárkit, akit személyesen nem ismer, személyazonosságának igazolására felszólítson, ha kilétének megállapítása az illető személyének gyanús volta vagy valamely bűncselekmény gyanúja miatt szükségesnek mutatkozik.

A régi Szolgálati Utasítás nem tárgyalta az igazoltatás kérdését olyan részletesen, mint az új. Hogy most az utasítás is nagyobb figyelmet szentel neki, annak valószínűleg az az oka, hogy a bizottság is felismerte azokat a fontos érdekeket, amelyek az igazoltatáshoz, mint a legtöbb szolgálati ténykedés alapjához és kiindulópontjához fűződnek.

A helyi és személyi ismeret megköveteli a csendőrtől, hogy örskörletében úgy szólva mindenkit ismerjen. Ez helyes és szükséges is. A közbiztonságra veszélyes elemek azonban rendszerint nem az örskörletből szoktak kikerülni, hiszen még a csak valamennyire elővigyázatos tyúktolvaj sem lop a maga falujában, hanem elmegy oda, ahol nem ismerik. A háború előtt voltak kisebb örskörletek, ahol egy-egy idegen vagy ismeretlen ember ritkaságszámba ment, manapság azonban a helyzet nagyon megváltozott. Ma az idegenek egész raja lepi el a legkisebb községeket is. Ügynökök, házalók, adománygyűjtők, kéreggetők, vándorló mesteremberek, munkátkeresők, stb. stb. egymásnak adják a kilincset s ezek a foglalkozások

nagyon sok esetben csak külső takarói az igazinak, a lopásnak, csalásnak, szélhámosságnak vagy az agitációnak. Az ilyen vándorló, csavargó elemek a legtöbb esetben apró alkalmi lopásokból élnek, de vannak olyanok is, akik nem riadnak vissza a súlyosabb bűncselekmények elkövetésétől sem.

Mire a csendőrség rájön az általuk elkövetett cselekményekre vagy amire azok miatt feljelentést tesznek, a tettesek akkorra már rendszerint odább is állanak s a csendőrnek legtöbbször csak egy hiányos, nem sokat érő személyleírás után kell az illetőket keresnie. Sokszor a csendőrség félrevezetése végett hamis név alatt s hamis igazolványokkal járnak-kelnek s a káros, ha tud is némi támpontot szolgáltatni, legtöbbször csak a hamis igazolvány egyes adataira emlékszik. Természetes, hogy az ilyen emberek között azután nagyon sok a körözött egyén is.

Ezek a legtöbb esetben kétes existenciájú emberek kóborlásaik közben sokszor találkoznak csendőr járőrökkel is, anélkül, hogy azok igazoltatnák őket, vagy ha igazoltatják is, azt nem végzik olyan lelkiismeretesen, mint azt a cél megkivánná. Pedig már nagyon sok eset beigazolta, hogy egy-egy igazoltatás milyen szép eredményre vezethet. Hány súlyos bűncselekménnyel terhelt egyén jutott már a csendőrség kezére egy egyszerű igazoltatás következtében? Hány kiderítetlen bűncselekmény derült ki csak azért, mert egyik-másik szemfülesebb járőr nem haladt el közönyösen egy talán egészen ártatlannak látszó ember mellett, vagy, hogy nem elégedett meg annak tessék-lássék igazolásával.

Mégis milyen sokszor lehet tapasztalni, hogy egyik-másik csendőr még azok mellett is közönyösen megy el, akik valósággal beleütköznek a járőrbe, s annál kevésbé törődik természetesen azokkal, akik a csendőrt messze elkerülni igyekeznek.

Allításom igazolására a magam szolgálatából is tudok példát felhozni. Az 1927. év őszén két, Oroszországból visszatért kommunistát vettem őrizetbe egy igazoltatás után. Egyikük a belügyminisztérium által körözve volt, a másik nem volt ugyan körözve, de — mint később kiderült, — nem kevésbé veszélyes kommunista izgató volt. Ez a két egyén Moson- és Sopron vármegyéknek majdnem az egész területét bejárta. Saját beismerésük szerint ez alatt az idő alatt körülbelül 25—30 csendőr járőrrel találkoztak, de ezek közül alig 6—7 igazoltatta őket. Azok a járőrök is azonban, amelyek igazoltatták, átvizsgálva az irataikat, mindent rendben találtak és útjukra engedték őket. Az eredmény mutatta, hogy az őket igazolásra vonó járőrök is csak felületesen járhattak el, nem is szólva azokról, amelyek szó nélkül elhaladtak mellettük.

Azt hiszem, hogy a csendőrök ilyen mulasztásainak három főoka van. Az egyik a kényelemszeretet. Maga az igazoltatás nem ad ugyan nagy munkát, de azután, ha az illető nem tudja magát igazolni, vagy ha az igazolása nem elégséges, vissza kell vele fordulni, vagy el kell vele menni az őrsre, a legközelebbi község-házára, telefonhoz stb. s a kevésbé lelkiismeretes csendőr inkább megtakarítja magának ezt az utat, sem-hogy utánajárjon az illető kilétének. A másik ok az, hogy a csendőr nem bízik az igazoltatás eredményében, s azt gondolja, hogy ha az illető a személyazonosságát igazolta, szóval ha az ellene való fellépésre nincs ok, akkor a járőr nem fogja tudni igazolni az utánjárásból származott késedelmet. A harmadik ok pedig, hogy sok csendőr az igazoltatást zaklatásnak fogja fel, s úgy vélekedik, hogy erre csak akkor van joga, ha valakivel szemben valamilyen irányban egy bizonyos gyanú merül fel. Vagyis fél, hogy panasz esetén az előljárók az eljárását jogtalanának fogják minősíteni és kellemetlensége lesz miatta.

Mielőtt ezekkel az okokkal foglalkoznék, lássuk röviden, hogy mi is az az »igazoltatás«?

A Szut. 307. pontja a »személyazonosság« igazolásáról beszél. Ez pedig azt jelenti, hogy az igazoltatott egyén okmányokkal, vagy más elfogadható módon bebizonyítani tartozik, hogy ő valóban az, akinek mondja magát. Ez azonban csak egyik része az igazoltatásnak. Szükség van még annak a megbízható be-igazolására is, hogy az illető milyen célból tartózkodik ott, ahol találtuk, honnan jött, hova megy, azelőtt hol tartózkodott, mit csinált ott stb. Egyszóval nemcsak azt kell a járőrnek kutatnia, hogy az illető kicsoda, hanem azt is, hogy hol, mit és miért csinált vagy csinál. Az esetleg nála lévő tárgyak jogos birtoklását is igazolni kell s csak, ha mindezek megtörténtek, van befejezve az igazoltatás.

Természetes, hogy mindez jövés-menéssel, sőt hiába való jövés-menéssel is járhat. Megtörténhetik nagyon sokszor, hogy igaz úton járó ember sem hord magánál igazolványokat, de azután, ha a csendőr olyan helyre megy vele, ahol az általa bementetett adatok valóságát igazolni tudja, kiderül, hogy a csendőrnek nincs vele tennivalója. Igen, de senkinek az arcáról nem lehet előre leolvasni, hogy terheli-e valami, vagy sem, sőt, a legjobban azok tudják adni az ártatlant, akiknek szükségük van arra, hogy a csendőr megbízzék bennük.

A csendőr sem tudhatja tehát soha előre, hogy kinek a továbbengedésével követ el hibát, vagy éppen kötelességmulasztást, és kiével nem. De ettől el is tekintve, nem szabad egyetlen szolgálati ténykedésnek sem lennie, amelynél a csendőr kíméli magát s amelynél azt nézi, hogy mennyit kell neki miatta — esetleg hiába is — gyalogolnia. Ha én, mint őrsparancsnok, ilyesmin érem a csendőrt, feltétlenül feljelentem, mert ez már határozottan bűnös mulasztás. A csendőrben olyan magas fokú kötelességérzetnek kell lenni, hogy ilyen apró kényelmeskedéseknek teljesen ki kell, hogy legyenek kapcsolva a szolgálatából. Hiszen akkor ugyanezen a jogon azt is mondhatná a csendőr, hogy minek ezt vagy azt a tereptárgyat leportyázni, hiszen úgysem fordul ott elő soha semmi, sőt akkor az egész megelőző szolgálatra is ugyanezt lehetne mondani.

A csendőr, aki a maga szolgálatában eredményt akar elérni, belátja, hogy az nem repül sült galamb módjára a szájába, hanem utána kell mennie, s minden alkalmat meg kell ragadnia, ahol eredményre kilátása van. Lehet, hogy tizszer hiába fárad az igazoltatásokkal, de tizenegyszer feltétlenül eredménye lesz s ez elég ok arra, hogy a többi tiz esetben is lelkiismeretesen járjon el.

A második ok, hogy t. i. a csendőr abban az esetben, ha az igazoltatott egyén ellen kell eljárnia, nem tudja igazolni az esetleges késést, vagy kimaradást, szintén nem állhat fenn. Ha a csendőr igazolja, hogy miért maradt ki, s hogy az igénybe vett időt valóban arra fordította, hogy egy ismeretlen egyén személyazonosságának utána járjon, nincs az a parancsnok, aki e miatt a csendőrt felelősségrevonná. Hátha a csendőr egy bűncselekmény ügyében kezd el nyomozást, s csak később derül ki, hogy bűncselekmény egyáltalában nem történt, felelősségre vonják-e azért, hogy a nyomozást hiába megindította? Semmi esetre sem. Es aztán a mai viszonyok között nem szabad elfelejtenünk, hogy az őrzőjáratok leportyázására a csendőrnek olyan bőséges időkiszabát áll rendelkezésére, hogy ilyen apróbb, két-három órát igénybevevő okok miatt egyáltalában nem is szükséges kimaradnia, mert futja az idejéből. Egyébként nem az a lényeges, hogy a csendőr mindig pontosan, órára vonuljon be a szolgálatából, hanem hogy minden kötelességét pontosan és lelkiismeretesen teljesítse. Ha ez időt vesz igénybe, az sem baj.

Es végül attól se féljünk, hogy az igazoltatás miatt valaki panasszal él, vagy ha panaszkodik is, hogy nekünk kellemetlenségünk lesz miatta. Elvégre az igazoltatás nemcsak a Szut. által biztosított joga, hanem kötelessége is a csendőrnek, hogy lehetne tehát miatta felelősségre vonni? Aki igaz úton jár, az nem is ütközik meg rajta, akit meg bűncselekmény terhel, az csak hadd méltatlankodjék, nem árt az nekünk. Lehetnek esetek, amikor az igazoltatás az illető egyénre nézve valóban kellemetlen lehet, de erről a csendőr nem tehet, ez egy olyan szükséges rossz, amit a köz érdekében nem lehet elkerülni. Mert, hiszen, ha arra az álláspontra helyezkednénk, hogy a csendőrnek még azt sem szabad valakitől megkérdeznie, hogy kicsoda, akkor akár be is szüntethetnők a portyázást, hogy a csavargók szabadon garázdálkodhassanak. A tapasztalat egyébként azt bizonyítja, hogy akinek nincsen semmi a füle mögött, az készségesen igazolja magát a csendőr kérdéseire, s aki már nagyon tiltakozik, ott valami nincsen rendben.

Ennyit általában az igazoltatás tényéről. A gyakor-

lati végrehajtásra nézve is szeretnék azonban egy-néhány tanácsot adni, mert — amint említettem — nem mindegy, hogy a csendőr ezt a feladatát jól, helyesen és célirányosan végzi-e vagy sem.

Mindenekelőtt szükséges, hogy az igazoltatást a legmesszebbmenő udvariassággal végezzük. Mindaddig, amíg nem tudjuk, hogy ártatlan, vagy bűnös emberrel állunk-e szemben, legyünk óvatosak, mert ezzel veszszük elejét a legbiztosabban a panasznak vagy a feljelentésnek. Egy nyers, goromba hangon intézett felszólítás felbőszítheti és makacssá teheti azt, aki érzi, hogy nem szolgált reá, az udvarias kérést mindenki szívesen teljesíti. Az udvariasság különben nem szíveség a csendőrtől, hanem kötelesség mindenkivel szemben. Rossz csendőr az, aki csak a cigányokkal, meg a csavargókkal tud érintkezni, jobb emberekkel nem.

Legyünk az igazoltatás alatt elővigyázatosak. Nagyon sok eset, mikor a csendőrt megtámadták, az igazoltatásoknál fordult elő, különösen, amikor a csendőr egyedül volt. Súlyosabb bűncselekmények miatt körözött egyének, megszökött fegyencek, stb. amikor látják, hogy a csendőr gyanakszik rájuk, hamar kaphatók arra, hogy a csendőrt egy óvatlan pillanatban, amikor az írásokat nézi, olvassa, megtámadják, mert látják, hogy ez az egyetlen módjuk a menekülésre. Helyesen teszi tehát a járőr másik tagja, ha az igazoltatás alatt — esetleg vállazott fegyverrel is — az igazoltatott egyén oldalán áll fel, mert így a járőrvezetőjét minden pillanatban meg tudja védeni s az igazoltatott is bizonytalanul érzi magát, ha tudja, hogy a másik csendőr minden mozdulatát figyeli.

Az igazoltatott egyén által felmutatott írásokat vizsgáljuk át alaposan. Nem elég csak a nevet és a legfontosabb adatokat elolvasni, hanem meg kell vizsgálni — már amennyire ott a helyszínen lehetséges — az igazolványt abból abból a szempontból is, hogy nincsen-e hamisítva, vagy meghamisítva. Hasonlít-e a fénykép az igazolvány tulajdonosára? Nem érvénytelen-e az igazolvány, nem járt-e le? Egyeznek-e az igazolvány adatai azokkal az adatokkal, amelyeket az illető egyén szóval bemondott?

Nézzük meg aztán magát az egyént, hogy külseje, kinézése, intelligenciája, fellépése stb. megfelel-e annak a foglalkozásnak, amelyet bemondott? Egyes foglalkozások az ember testén szemmel látható nyomokat hagynak: az asztalos, cipész, szabó, kovács stb. mesterségnek a kézen meg vannak a maguk nyomai, aminthogy pl. egy emberről a legtöbb esetben kinézésre is meg lehet állapítani, hogy írással foglalkozik-e, vagy sem?

Fordítson figyelmet a csendőr az illetőnek az igazoltatás alatt tanúsított magatartására is, abból is sokra lehet következtetni. Ijedtség, zavartság, feltűnő vagy tetetett nyugalom, lármázás, feljelentéssel való fenyegetődzés stb. mind olyan jelek, amelyekből az éles szemű csendőr következtetni tud. Egyébként az igazoltatott egyén tulságosan határozott fellépésétől, méltatlankodásától, feljelentéssel való fenyegetődzésétől a csendőr egyáltalában ne ijedjen meg. Sokan csendőrtiszt urak barátságával vagy rokonságával kérkednek és így akarják a csendőrt megfélemlíteni. Az ilyen dolgokra a csendőr válaszolja azt, hogy ez most nem tartozik ide, tessék az én felszólításaimnak engedelmes-

kedni, s ha úgy gondolja, hogy jogtalanságot cselekedtem, ez és ez vagyok, tessék feljelenteni. Még azt is meg lehet mondani neki, hogy a feljelentést hova kell címeznie. Ha a csendőr kötelességszerűen járt el, baja nem történhetik.

Azt, hogy a csendőr miféle igazolványokat fogadjon el a személyazonosság igazolására, pontosan nem lehet meghatározni. Lehet, hogy valaki csak egy levélborítékkal igazolja magát és elfogadjuk, a másikat ellenben tiz okmánya dacára is elővezetjük. A csendőrből, aki gyakran végez igazoltatást, ki kell fejlődnie egy bizonyos érzéknek, amely minden esetben megmondja, hogy gyanús-e valaki, vagy sem.

Az igazoló iratok átnézése után intézzünk kérdéseket az igazoltatotthoz. Honnan jön, mikor indult el onnan, hova megy, miért, mi a célja és a terve, mütassa, mi van nála stb.? Kérdezzük meg, hogy mikor, hol, mennyi ideig volt alkalmazva, mi volt a fizetése, miért hagyta ott az alkalmazását, vannak-e a környéken ismerősei, ha igen, kiket ismer, mennyi pénze van és honnan stb., stb., egyszóval beszélgetni kell vele, hogy a csendőr benyomásai még élénkebbek és részletesebbek legyenek.

Ha az illető a személyazonosságát igazolta, vagy ha nem látszik gyanúsnak, akkor a csendőr útjára engedheti. Megtörténhetik persze, hogy a csendőr téved és olyat is útjára bocsát, akit nem kellene, de ebben az esetben sem végzett hiábavaló munkát, mert ha az illető látja, hogy a csendőrök behatóan érdeklődnek iránta, akkor meggondolja a további csavargást, mert úgy gondolkodik, hogy ettől a csendőrtől most megszabadultam ugyan, de ki tudja, hogy a másiknál nem fogok-e rajtaveszteni?

Természetesen sokkal alaposabban kell a csendőrnek eljárnia azzal szemben, aki bármilyen szempontból és a legcsekélyebb mértékben is gyanúsnak látszik, vagy aki magát egyáltalában nem tudja igazolni.

Ilyen esetben a csendőrnek első dolga legyen, hogy az illetőt a személyi viszonyaira nézve a legalaposabban kikérdezze. Meg kell kérdezni, hogy hívják, hol és mikor született, mi a foglalkozása, hogy hívják a feleségét, a gyermekeit, hogy hívták a szüleit, szülei testvéreit, ott, ahol lakik, kik a szomszédai, hogy hívják otthon a községében a jegyzőt, a bírót, a főszolgabíró, a papot, hogy hívták a szolgálatadóját, a munkavezetőjét stb. stb., egyszóval minél több olyan kérdést kell neki feladni, amikre egészen bizonyosan nem lehetett előre elkészülve. Amit mond, azt a csendőrnek azonnal mind fel kell jegyeznie. Később, egy óra múlva ugyanezeket újra meg kell tőle kezdeni. Ha igazat beszélt, újra csak azokat a neveket fogja mondani, míg, ha maga találta neveket mondott, másodszor már nem fogja tudni azokat elismételni, mert összezavarja, nem tudja az eszében tartani. Ha a körülmények olyanok, akkor lehetőleg közalkalmazottak neveit kell kérdezni tőle, s a legelső község előjáróságánál, ahol úgynevezett tiszti cím- és névtár van, ki kell keresni ezeket a neveket, mert ha az illető nem is mondott igazat, a neveket rendszerint az emlékezetében már meglévő nevek közül választja, s nincs kizárva, hogy pl. jegyző gyanánt például egy olyan jegyzőt nevez meg, aki valóban létezik, de egészen másutt, mint ahol ő állítja. Ilyenkor nagy a valószínűsége annak, hogy az illető vagy odavaló, vagy pedig összeköttetése van ott, ahol a megnevezett jegyző működik.

Sokszor vezet eredményre az is, ha a csendőr a maga készítette jegyzéket az illetővel aláíratja, mert az

Lehet, hogy a légy megszúrja a nemes mént és megvinnyogtatja, de azért mégis csak hirtvány rovar, ez meg nemes mén.
Samuel Johnson.

ember ilyenkor megszokásból rendszerint a valódi nevét írja alá, vagy legalább is azt kezdi írni és csak az első betűnél jön rá, hogy más nevet kell írnia. Ha a csendőr élesen figyel, ezt könnyen észreveheti. Azt is meg lehet állapítani, hogy valakinek az-e a megszokott névalírása, amelyet leírt vagy sem.

Ha valaki egy bizonyos foglalkozást mond be és a csendőrnek kételyei vannak, hogy az illető valóban az-e, akkor egy megbízható azonos foglalkozású egyén által szakszerű kérdéseket kell hozzá intéztetni. A válaszokból azonnal látni lehet, hogy az illető »szakmabeli«-e vagy sem.

Fontos, hogy ne elégedjék meg a csendőr azokkal az iratokkal, amelyeket az illető önszántából megmutat, hanem szedje el tőle azokat is, amelyeket nem mutatott elő. Ilyen esetben sokszor lehet olyan iratok, tárgyakat stb. találni, amelyek a bemozdott adatokkal ellentétben állanak.

Egyszerűbb embereknél gyakran találunk a karon, a mellen stb. tetoválásokat. Ezekre fordítsunk mindig figyelmet, mert rendszerint az illető nevének kezdőbetűit és foglalkozásának különféle primitív jelvényeit, katonai szolgálatának vagy a tetoválásnak az évszámát stb. tartalmazzák.

Ha gyanúnk van arra nézve, hogy az igazoltatott egyén körözve van, vagy egyébként nagyobb figyelmet érdemel, akkor helyesen tesszük, ha az illetőt az örsre elővezetjük, ahol a személyazonosságát mégis könnyebben lehet ellenőrizni, mint a járőrszolgálatban. Itt rendelkezésre áll a távbeszélő, a körözések lapja stb., szóval nagyobb a valószínűség, hogy eredményt tudunk elérni. Különösen gyanús esetekben az illetőről újjelenyomatot veszünk és azt a bűnügyi nyilvántartó hivatalnak expressz beküldjük azzal, hogy az értesítést távbeszélőn kérjük megadni. Ilyen módon a választ már másnap megkaphatjuk. Igaz, hogy ilyen esetben az illetőt a válasz megérkezéséig őrizetben kell tartanunk, illetve, ha a válasz 24 órán túl késnek, a hatóságnak át kell adnunk, de ezek rendszerint már olyan esetek, amikor szinte bizonyosra lehet venni, hogy az illetőnek nemcsak az őrizetbevételére, hanem az elfogására is ok van.

Az, hogy valaki a személyazonosságát igazolta, még természetesen nem jelenti azt, hogy az illetőnek minden tekintetben rendben van a szénája, mert ha Nagy János be is bizonyította, hogy ő valóban Nagy János, még mindig fennáll a lehetősége annak, hogy bűncselekményt követett el, ha nem itt, hát másutt, s ha nem ma, hát tegnap. A név és a foglalkozás igazolásával tehát nem mindig lehet minden további nélkül megelégedni, mert ha egyéb gyanús körülmények forognak fenn, az illetőt mégis csak elő kell vezetni. Különösen áll ez akkor, ha az illetőnél gyanús tárgyakat vagy írásokat, gyanús nagy pénzösszeget stb. találunk. Ilyenkor, ha lehetséges, célszerű távbeszélőn vagy távirati úton megkérdezni az illetőnek az illetékes örsét vagy rendőrhatalmát, mert nincs kizárva, hogy éppen szökésben volt, amikor őrizetbe vettük. Helytelenül fogná fel tehát a feladatát az a csendőr, aki kizáróan csak arra helyezne súlyt, hogy valakinek a személyazonosságát megállapítsa s azután nem törődne többé az illetővel.

Lényegesen meg fogja könnyíteni a helyzetet, ha a nyomozó osztályparancsnokság ki fogja adni a nyomozókulcsokat, mert azok már a járőröknek is lehetővé fogják tenni annak az ellenőrzését, hogy valaki, akit igazoltattak, elfogandó-e vagy sem.

Tudom, hogy nem merittem ki mindent, amit az igazoltatással kapcsolatosan el kellett mondanom s azt is tudom, hogy sok bajtársam van, aki még több és hasznosabb tanáccsal tudna szolgálni. Nem is az volt a célom, hogy kimerítő összefoglalását adjam az ezzel kapcsolatos összes tudnivalóknak, hanem csak az, hogy a bajtársaim figyelmét felhívjam az igazoltatás rendkívüli fontosságára és azokra a károokra, amellyel minden ilyen irányú mulasztás a közbiztonsági szolgálatra jár. Meg vagyok győződve róla, hogy ha a járőrök ilyen szempontból élénkebb tevékenységet fognak kifejteni, a kézrekerített bűntettesek száma is emelkedni, a csavargók által elkövetett bűncselekmények száma pedig csökkenni fog.

Botezán Filon.

Irta : KOVÁCS 10. LAJOS rendőrfelügyelőhelyettes.

Mikor a kakastollas kalapot a fejébe nyomta, még csak annyit tudott magyarul, hogy csak maga értette meg, amit mondott. Mikor pedig keverni kezdte a magyar és román szavakat, akkor meg nem értette őt se magyar, se román. Ilyenkor Filon dühösen nézett az ég felé, hogy ő m. kir. csendőr léte — bár már második évét szolgálja — még mindig nem tud úgy magyarul, ahogy szeretne. Az utasításokat azonban fújta hibátlanul. Nem baj, hogy nem érti egészen, — gondolta, — ami biztos, az biztos, csak egyszer legyen a fejében a sok paragrafus, majd csak mégis meg kell tanulnia magyarul is, akkor majd előszedi őket és sorra meg fogja érteni.

Derék, jó csendőr lett a Filonból, aki minden tekintetben vetekedik a bajtársaival. Szeretik is valamennyien, az előjárói és a bajtársai és szívesen elnézik neki a kis nyelvbeli fogyatékoságot, mert amit a nyelve nem is tud esetleg kimondani, azt átérzi annál melegebben a szíve. Mert annak, hogy ő, az erdélyi román fiú a magyar csendőrséghez került, nagy sora, története van.

Filon a magyar honvédség fiatal katonája volt, amikor vége lett a háborúnak, természetes tehát, hogy a regáti »testvérek« menten felöltöztették őt a maguk »egyenruhájába«, amint betolakodtak Erdélybe. Filonnak a szép honvéd egyenruha után sehogysem tetszett a rongyos szürnadrág, a bocsor meg a kócmadzagon lógó puska s folyton azon morfondírozott magában, hogy ha ő katona, akkor neki most is kijár a jó ruha, meg főleg a jó bánásmód éppen úgy, mint amikor honvéd volt.

Türt, hallgatott egy darabig, de aztán a végén egyszer mégis csak kihallgatásra jelentkezett. Hogy ő nem regáti, hogy neki mezítláb, meg rongyosan is jól legyen, ő Bihar-megyéből való erdélyi ember, adjanak hát neki tisztességes ruhát meg bakkancsot. Ő magyar honvéd volt, nem olyan szedett-vedett ember, neki egyik bátyja most is csendőr — elhallgatta, hogy, hol — s ha vele így bánnak, hát ő úgy itt hagyja őket, mint szent Pál valamikor.

Még tovább is folytatta volna Filon — a körülálló erdélyi román fiúk nagy öröme — amikor egyszerre éles fájdalmat érzett az arcában. Az egyik regátbeli kipúderezett tiszt kutyakorbáccsal a szeme közé vágott. Filon megtántorodott, Olyan hirtelen és váratlanul érte az ütés, hogy még a kezét sem tudta felemelni. Ő a román uniformis alatt is a magyar honvéd eszével gondolkozott, s el sem tudta képzelni, hogy így is lehet bánni egy katonával. De aztán a következő pillanatban összeszedte magát, elfelejtett fegyelmet, kihallgatást, mindent, s semmit sem látó és nem számító vak dühében reávetette magát a tisztre.

Gyorsan végeztek vele. Öten-hatan is ráugrottak, leteper-ték a földre, kezét-lábát összekötözték s azután össze-vissza verték. Véresen, eszméletlenül hevert a földön s úgy dobták be a fogda cellájába.

Filon azt sem tudta, mikor tért magához, csak azt érezte, hogy fáj az egész teste. Izmai megmerevedtek a hidegtől. Azt sem tudta, mitévő legyen. Panaszra, igazságtételre nem gondolhatott, ezek itt ismeretlen fogalmak. Gondolkodott, hogy mi fog most vele történni. Bezárják, az bizonyos, ezt pedig nem szabad megérnie. Meg kell szökni innen, akármi módon.

Igy tépelődött magában vagy két napig. Volt ideje, mert senki feléje sem nézett. Mi lesz most? Hát itt hagynak éhen veszni? — gondolta Filon. De aztán a harmadik napon végre mégis csak rányitotta az ajtót az ör.

Mikor Filon a kulcsot a zárban csikorogni hallotta, hirtelen lefeküdt a földre. Sápadtak elég sápadt volt s úgy feküdt a földön mozdulatlanul, mint egy halott.

Az ör belépett, aztán keresztet vetett magára.

— Murit, — mondta, — Meghalt. És indult kifelé, hogy megjelentse az örparancsnokának.

Az ajtót azonban nyitva hagyta. Minek rázárni egy halottra. Filon pedig ebben a pillanatban felugrott és kirohant a folyosóra. Ott elbújt egy sarokban.

Az őrség rohant keresni. Amint az egyik katona elszalad mellette, Filon felismerte. Jó barátja, kenyeres pajtása volt még a honvédségnél, akit most szintén belekényszerítettek az ármádiába. Az is észrevette őt, de hagyta, hogy a többiek tovább fussanak. Mikor aztán már senki sem maradt a folyosón, intett neki:

— Gyere utánam!

Bevitte az őrszobába és bebújtatta a priccsek alá. Ott aztán bizonyosan nem fogja keresni senki.

Reggel felé, amikor elült a lárma s az őrség aludt, Filon csendesén előbújt a rejtekhelyéből. Ismerte a járást a laktanyában, még honvéd korában értett hozzá, hogy lehet az őrség előtt való elmenetelés nélkül kijutni a laktanyából, ha éppen úgy adódott, hogy nagyon várta a babája. Egyenruhában volt, nem volt nehéz a laktanyából kijutnia. Ahogy aztán a szabad levegőn érezte magát, megindult, ment, ment és meg sem állott — Magyarorszáig.

A magyar határon csendörök vették pártfogásukba sokat szenvedett bajtársukat, aki csak hosszas kórházi ápolás után nyerte vissza az egészségét. Mikor felépült, egyetlen vágya az volt, hogy ő is magyar csendör lehessen, mint a bátyja, aki tiszthelyettesi rangfokozatban szolgált nálunk. Felvették, szívesen felvették, s Filon bajtársunk magyar csendör lett. Itt szolgálja most szívvel, lélekkel a maga volt hazájának megmaradt darabkáját, de kikötötte, hogy ha majd egyszer hazamegyünk valamennyien, ő a legelsővel akar menni. És az Isten teljesíteni fogja a kívánságát, akárki meglássa.

Sok derék Botezán Filonunk van nekünk. Sok derék román anyanyelvű bajtársunk szolgál a mi sorainkban, akiket igazi honfitársunkként és testvérünként szeretünk. Ezer esztendő jó- és balsorsa pecsételte meg ezt a barátságot, amelyet nem lazíthattak meg a mesterségesen szított félreértések. Erdély drága földje úgy az övék, mint a mienk is, egyforma kenyeret adott mindnyájunknak, egyformán szenvedtünk érte, de egyformán fog a keblére is ölelni valamennyiünket. És az lesz az igazi örömnép, amikor kutyakorbácsos »felszabadítók« nélkül, testvéri megértésben fog újra egyesülni Erdély minden fia, hogy földi batalom el ne válassza őket egymástól többé sohasem.

Erre vár Botezán Filon és erre várunk mi is mindannyian.

A csendőrség szolgálata Pancsován.

Irta: Dr. BALOGH BÉLA ügyvéd (Szeged).

A m. kir. csendőrség testületénél még sokan szolgálnak, akik ismerik azt a komoly, talán némi romantikával is telt csendőrségi szolgálatot, amit derék csendőreink a nemzetiségi vidékeken teljesítettek hiven, becsülettel, vitézül a magyar állameszme és közbiztonság szolgálatában.

Egész embert kívánó szolgálat volt ez! Már a közszellem is az akkori egész fegyveres erőntől megkülönböztetett volt, jöllehet akkor még osztrák-magyar monarchia voltunk, tehát nagyhatalom és a m. kir. csendőrség a hadsereghez képest kicsiny volt, mégis külömb közszellemmel rendelkezett, mint akármelyik legjobb huszárezredünk. A csendőrség tagjai valahogy külömb »elánnal« rendelkeztek, hogy idegen szót használjak e fogalom kifejezésére, mint azok, nem beszélve a szolgálattal járó sokoldalúságról sem, amivel minden valamirevaló csendörnek rendelkeznie kellett.

Azonban térjünk Pancsovára. Jobban mondva a pancsovai csendőrségre. Idézzük vissza lelki szemeink elé a boldog háború előtti éveket, az 1900—1910 közötti időket. Pancsován, ahol 1906-ig a városi rendőrség teljesített szolgálatot, az őrs, amelynek akkor rendszeresített létszáma 12 főből állott, annak határán kívül teljesített szolgálatot. A vidék lakossága erősen kevert nemzetiségű, az örskörletben a magyarokon kívül még németek, tótok, szerbek és románok laktak. Ilyen lakosság közepette tessék aztán annak a csendörnek nyomozni, midőn a sértett szerb volt, a gyanúsított román, a tanúk tótok, a bizalmi egyén meg német. Avagy megfordítva. A csendörjárőr szintisza magyar, a járőrzetű mondjuk Szentes vidékéről való, a járőrtársát pedig Somogy megyéből, a kies Balaton mellől helyezték oda, akik, midőn az őrsre kerültek, a magyar nyelven kívül más nyelvet nem beszéltek. Ott tessék a szabályzatoknak megfelelően eljárni, a helyi- és személyi viszonyokat megismerni, az érintkezést a lakossággal kellő körültekintéssel és tapintattal fentartatani.

És mégis derék csendőreink mily derekasan megállták helyüket. Az a két főből álló csendörjárőr, midőn bárhol is megjelent, mint a magyar államhatalom reprezentánsa, csak tekintélyt és tiszteletet parancsolt. A szerb- vagy románajkú magyar állampolgár bizalommal fordult hozzá és bizalommal adta elő panaszát az őrsön is, mert tudta, hogy panaszra meghallgatásra talál és ügye részrehajlás nélkül nyer elintézt.

Abban az időben nem volt még határrendőrség (vámőrségre nem gondoltunk akkor még), a határszéli szolgálatot is magyar csendör látta el, de nemcsak szárazon, hanem vizen is, mert ott van a hatalmas Duna vize az ő sok szigetével és nagy árterületével, mely midőn víz alá került, az egész vidék egy tenger volt. Az őrsön két darab ötóles csónak és hozzá evezős emberek voltak rendszeresítve. Ezen portyáztak, illetve ezek segélyével is portyázták le az örskörlet nagy részét, különösen pedig a határvonalat. Volt is annak a csendörjárőrnek mit szenvednie, ha a vizen érte őt a »kossova«. Pedig a víznek nincsen gerendája, mondja a példabeszéd és ha a »kossova« fúj, az olyan hullámokat csinál, hogy annak, aki olyankor csónakban ül, helyén kell, hogy legyen a szíve és az esze.

És mégis leportyázták az előírt rendes szolgálatot és az ellenőrző járőr igen csak megtalálta a járőrt annál a tereptárgynál és abban az időben, ahol lennie kellett.

Mondhatom, hogy aki azon az őrsön csak egy évig is teljesített szolgálatot, már magában véve is dicséretet

érdemel, még ha külön megdicsérendő dolgot nem is művelt, mert volt ám néha erős tél is, amidőn a Duna beállott s ilyenkor még nehezebb volt a szolgálat, ha tekintetbe vesszük azon körülményt is, hogy Szerbiából egyes köz-
áztalmúak átszöktek a Duna jegén, bűncselekményt követtek el magyar területen, utána visszaszöktek Szerbiába és most magyar csendőr nyomozd ki!

Meg is tette az. Megtette abból a becsületérzésből, mely második énjévé vált, hogy a reá bízott feladatot a töle telhető legjobban igyekezett végrehajtani.

Szóval a pancsovai őrs csak dicséretére vált a csendőrségi testületnek és ha megvannak még valahol azok a szemlejegyzőkönyvek abból az időből, akkor megláthatnók, hogy a régi II. számú csendőrkerületnek, vagyis a szegedi kerületnek nem utolsó örse volt Pancsova.

A pancsovai csendőrőrs egyidőre megszűnt, de 1906-ban ott újra felállított, de akkor már városi szolgálatot teljesített. Az őrs létszáma 42 fővel volt rendszeresítve. Ez volt az időszak és beigazolta, hogy a csendőrség nagyszerűen bevált intézmény és az a sok dicséret, mely a testületet addig érte, váltotta ki Pancsova törvényhatósági joggal felruházott város vezetéséből azt az elhatározást, hogy ott a csendőrség teljesítse a közbiztonsági szolgálatot.

Pancsován máról-holnapra megváltozott a rend, a személy- és vagyonbiztonság, mihelyt a csendőrség vette ott át a szolgálatot. Amint éjjel csak messziről is hallani lehetett az ablak alatt a csendőrijárőr ritmusos lépte-zaját, máris vége lett a lármának, a mulatozó legények éjjeli csendháborításának és a város polgárai megnyugodva hajtották álomra fejüket. Olyan megnyugtató tudat volt, hogy nem úgy van most, mint azelőtt, mert most a csendőrök teljesítenek szolgálatot. És a közönség is hamar rájött, hogy a csendőr nem városi hajdú és ha valami kávéházban vagy bárhol is elhangzott a szolgálatilag fellépő csendőr »törvény nevében« harsány figyelmeztetője, a fellépés egyszerre kijózanítólag hatott, mert tudták, hogy a csendőrrel nem lehet tréfálni.

Beigazolódott, hogy a városban is nagyszerűen megállja a helyét a csendőrség, mert ha nem így lett volna, akkor nem teljesíthetett volna ott több mint 10 éven keresztül a csendőrség szolgálatot, jobban mondva egész a forradalomig, illetve összeomlásig. Természetesen a piaci és az ú. n. városi szolgálatot nem a csendőrség látta el, ez a rendőrség hatáskörében maradt, de pld. a vasút- vagy hajóügyleti szolgálatot már a csendőrség látta el.

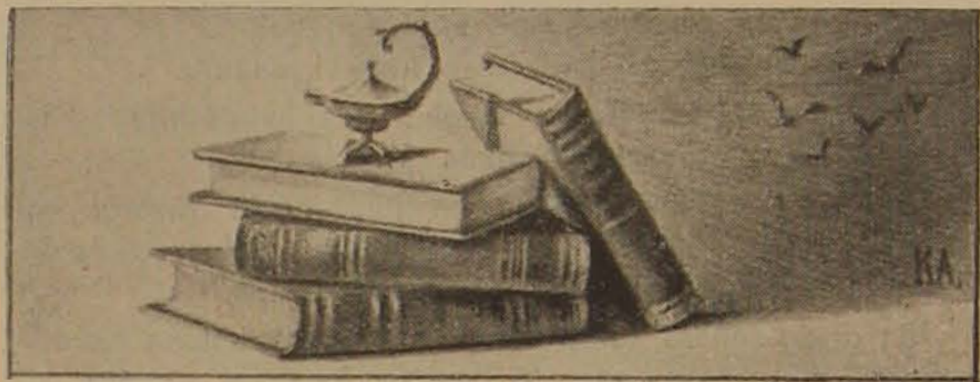
Nappal a járőr a városban egy főből állott és felszerelése gyalog csendőrkardból meg forgópisztolyból állott. Azonban így is nem egy garázda egyént fékeztek meg egyedül. Kiemelkedő szép példája volt a személyes bátorságnak és lélekjelenlétnek az az eset, midőn egy rakoncátlan egyén forgópisztollyal támadt a szolgálatban álló csendőrré, értve alatta azt, hogy a töltött forgópisztolyt azzal a szándékkal fogta a csendőrré, hogy használja is. Csendőrünk azonban öklével kiütötte kezéből a pisztolyt, mely nagy ivben repült el tőle, ugyanakkor erélyesebb rendszabályok alkalmazásával az illetőt megbilincselte. Nézője az esetnek sok volt, de közbelépni senki sem mert, azonban az eset után a csendőrt megéljeneztek, jobban mondva a szerbajkú lakosság megzsiviózta. Ilyen bátor fellépés azután igen alkalmas volt arra, hogy a csendőrtekintély még inkább emelkedjék.

Avagy a szerbeknél szokásos, hogy karácsonykor a legények lóháton kivonulnak a mezőre és ott versenyt rendeznek. Igen ám, de az is szokás volt, hogy útközben a város utcáin lóhátról lövöldöztek. De ez utóbbi csak addig volt »szokás«, míg a csendőrség odakerült, mert az első alkalommal már őrizetbe is vették a csendőrök a lövöl-

dözöktől a pisztolyt és az illetőket elővezették. Ilyen alkalommal szolgálatilag egyedül fellépni, nem kevés bátorságot igényelt, ha tekintetbe vesszük azt is, hogy a lövöldözők legtöbbje ittas volt.

De hát sok-sok virágot lehetne összeszedni kisebb-nagyobb csokorba, mint megtörtént eseményt, amelyet talán akkor értékelni se nagyon tudtunk. Az ember szellemi messzelátásban szenvedő lény, — mint azt Ibsen mondta — a legjobban látunk a távolból, ha közelről nézünk: a részletek megzavarnak.

A nyarat is téli napon tudjuk legjobban leírni s most, hogy hazánk történetének egyik nagyon is szomorú telét járjuk, önkéntelenül is jól esett nekem visszagondolni az elmúlt szép időkre, az elveszett Pancsovára s benne a mi büszkeségeinkre, — a magyar csendőrökre.

CSENDŐR LEKSZIKON.

129. **Kérdés** *Felesketett mezőőr, hivatásából kifolyólag jegyverrel a vállán szolgálatát végzi s közben egy dinnyeföldről 20 pengő értékű dinnyét ellop. Miként kell minősíteni a mezőőrnek ezt a lopását?*

Válasz. A mezőőr szolgálatánál fogva közrendészeti és közbiztonsági tennivalókat végez, tehát az állami közigazgatás körébe vágó feladatot teljesít. Ezért a Btk. 461. §-a értelmében a büntető törvénykönyv alkalmazása szempontjából közhivatalnok. Lopását szolgálata közben, tehát közhivatalnokként jellegének felhasználásával követte el, ezért cselekménye a Btk. 336. §-a 9. pontja szerint a lopott tárgy értékére tekintet nélkül, büntett. Minthogy azonban a lopás elkövetésekor fegyvert viselt, a Btk. 337. §-a értelmében ezen a címen is büntetté minősül a lopás, a lopott tárgy értékére tekintet nélkül.

Meg kell jegyeznünk, hogy a mezőőrnek büntetőjogi értelemben vett közhivatalnökká minősítésében a bírói gyakorlat ingadozó. Ennek jelentősége nagy, mert ha a mezőőrt nem tekintjük közhivatalnoknak, az elkövetett lopás csak az 1894: XII. t.-c. 93. §-a a) pontjába ütköző kihágás lenne. 60 pengőt meg nem haladó értékű gazdasági terményeknek a mezőről való ellopása ugyanis önmagában véve nem büntett, mert a 337. §-a mezei lopásra nem vonatkoztatható. Mezei lopásnál csak akkor kerül alkalmazásra a Btk. 337. §-a, ha a 336. §-a szerint egyébként is büntetté minősülne a lopás (itt is kivéve a bemászást).

Mi a fentiekben a szigorúbb álláspontot foglaljuk el s így a mezőőrt büntetőjogilag közhivatalnoknak tekintjük.

130. **Kérdés.** *Ha a felfegyverkezett mezőőr a mezőről 60 pengőt meg nem haladó értékű gazdasági terményt lop, s tettestársai vannak, kiterjeszthető-e a Btk. 336. §-a 9. pontja és a Btk. 337. §-a szerint való szigorúbb minősítés tettestársaira is, jöllehet, ezek sem közhivatalnoknak nem tekintethetők, sem felfegyverkezve nem voltak?*

Válasz. A Btk. 336. §-a 9. pontja szerint való minősítés a nemhivatalnok tettestársakra is kiterjeszthető. A Btk. 337.

§-a szerint pedig ez a törvényszakaszon vonatkozik a tolvaj lettes- és részes-társra is, ha a felfegyverzettségről a cselekmény elkövetése előtt tudtak.

131. Kérdés. *Ha a mezőőr a Szut. 310. §-a d) és e) pontjához képest, valakit elővezet, mily büncselekmény gyanúja alapján kell eljárnia, illetőleg átadnia az illetőt a bűnvádi eljárás megindítása végett?*

Válasz. A Szut. 310. §-ának d) és e) pontja elsősorban azt a kötelességet rója a csendőrré, hogy nyomozza ki, mi az eredete a gyanús egyénnél talált tárgyaknak és eszközöknek. E nyomozása alapján a legtöbb esetben valamely befejezett vagy megkísérelt büncselekmény tényálladéka derül ki (lopás, sikkasztás, orgazdaság stb.). Ez a nyomozás természetesen magában foglalja a tettes személyi viszonyainak, életmódjának tüzetes megvizsgálását és felderítését is. Ha ez a nyomozás oly büncselekmény kiderítésével nem járna, amely okát adná a tettesnél talált tárgyak jogszerű birtokának, még mindig fennmarad rendszerint az a gyanú, hogy a tettes keresetre utalt munkabíró egyén, aki csavarog s ezért már talán büntetve is volt. Sikerül esetleg oly tényeket megállapítani, amelyek önmagukban ugyan tán nem tiltott dolgok, de a maguk egészében és összefüggésében a tettes munkakerülő életmódját és azt árulják el, hogy minden valószínűség szerint büncselekmények elkövetéséből tartja fenn magát. Ily módon tehát kialakulhat az elővezetett egyén ellen a közveszélyes munkakerülés gyanúja s ehhez képest az 1913:XXI. t.-c. 1. §-ába ütköző kihágás és a 2. vagy 3. §-ába ütköző vétség gyanúja miatt a közigazgatási hatóságnak vagy a kir. járásbírósnak kell átadni.

Kiemeljük, hogy a munkakerülő életmód folytatására elegendő gyanúok, ha az illető munkakönyvébe semmi sincs bevezetve vagy semmi adatot sem tud arra szolgáltatni, hogy miből él.

132. Kérdés. *A férj és feleség közös tulajdonában levő ház udvarán levő kút rozoga kávája miatt egy szomszéd, akinek szivességből megengedték a vízfordást, beleesik a kútba s belefullad. Ki felelős büntetőjogilag ezért az esetért, ha a szerencsétlenség megtörténtekor a férj nem is volt otthon?*

Válasz. A férj és feleség közös tulajdonában levő tárgyak jókarban tartása végett a férjnek, mint családfőnek és a női különvagyon kezelőjének kell intézkednie, illetőleg a fennálló szokások szerint a férj intézkedik. Ezen az alapon oly mulasztásból előálló büntetőjogi felelősség, amely a feleséggel közös vagyon jókarbantartásával kapcsolatos, véleményünk szerint csak a férjet terheli. Minthogy pedig az ilyen mulasztás rendszerint folytonos állapotot teremt, közömbös, hogy ez az állapotbeli folytonosság akkor okozza-e más testi épségének megcsorbitását vagy életének kioltását, amikor a büntetőjogilag felelős egyén éppen nem is tartózkodik a helyszínén.

133. Kérdés. *A bábát vajdó nőhöz hívják. Megjelenik, megvizsgálja a nőt és azzal a kijelentéssel, hogy semmi rendellenesség nincs, a szülés rendes lefolyású lesz, eltávozik, mert, amint mondja, más szülésnél kell segítenie. Távozása után a szülés megindul, nagy vérzés áll be s az anya elvérzés folytán meghal. Büntetőjogi felelősség terheli-e a bábát?*

Válasz. A baba ellen mindenestre fennforog a Btk. 290. §-ába ütköző emberölés vétségének gyanúja. Büntetőjogi felelősségére azonban nagy befolyással van az, miért távozott el a vajdó nőtől. Ezért a nyomozásnak alaposan meg kell vizsgálnia azt a kérdést, mily oka volt a bábának az eltávozásra? Ha valóban alapos oka volt a távozásra, gondatlansága kisebb fokú, sőt ha egy másik vajdó nő élete forgott kockán s ebben az ügyben járt el, a felelősség alól esetleg mentesülhet is,

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

2 közlemény.

III. RÉSZ.

Javaslat a jelöltekéről és osztályozásuk.

10. pont. Tényleges katonák, behívottak, toborzottak, újból toborzottak, amennyiben az előrebocsátott 8. pontban előírt szolgálati idő feltételeinek megfelelnek és a csendőrség kötelekébe belépni kívánnak, csapattest parancsnokuk által a meghatározott feltételek mellett csendőrségi szolgálatra javaslandók.

Ezek közül azok, akik otthonukba hazatértek, mielőtt behívottak volna, jelentik jelentkezői minőségüket azon csendőrség (brigade) parancsnokának, melynek körletéből származtak. Ez a miniszternek (csendőr igazgatóság, 2. osztály) szolgálati úton jelentést tesz.

Mindazon otthonukba visszatért katonák, akik régi csapattest parancsnokuk által nem javasoltattak a csendőrséghez való felvételre, a légio, vagy különítmény parancsnoka által a miniszteri rendelet előrebocsátott feltételeinek betartása mellett javaslatba hozandók.

A jelöltek felvételének rendje meg van határozva a szolgálati idő által, melyet az előírt időn túl betöltöttek, a szolgálati idő egyenlősége által, a rang, a címek egyenlősége s a beérkezett kérelmek sorrendje által.

IV. RÉSZ.

A próbagárdisták felvétele és alkalmazása.

11. pont. A hadügyminiszter által felvett jelöltek, hacsak kötelező, vagy újbóli kötelezettség által nincsenek már a szolgálatnak lekötve, az alkalmazó légio parancsnokának gondoskodásával ideiglenes megbízatást nyernek, mely megengedi, hogy mint próbagárdisták szolgáljanak.

Ezek a próbagárdisták rendszerint a párisi köztársasági gárdánál, vagy a mozgó köztársasági gárda valamely csapatanál alkalmaztatnak. Tekintettel ezen alkalmazásukra, a jelöltek fel vannak jogosítva arra, hogy a kívánt szolgálati állomásokat kérvényükben az óhajtott sorrendben megjelöljék. Betöltött szolgálati idejük és előbbi rangjukra tekintettel megfelelő kiszabható szabadság illetékes részükre.

V. RÉSZ.

A próbagárdisták kinevezése.

12. pont. A próbagárdisták a légio parancsnoka által gárdistákká nevezendők ki, ha az alábbi feltételeknek megfeleltek.

1. Ha a köteles hat hónapi próbaszolgálati idő alatt a kiképzési szaktanfolyamot elvégezték.

2. Ha a szakképzettségük elnyerését igazoló bizonyítvány birtokában vannak.

A kiképző tanfolyam mikénti működését és a szakképzett-

séget igazoló alkalmassági bizonyítvány kiállítását a miniszter határozza meg.

Mindegyik növendék, aki a próbaidő letelte után nem volt képes a szakképzettséget igazoló alkalmassági bizonyítványt elnyerni, fel van jogosítva, hogy kiképzését egy második tanfolyam hallgatásával meghosszabbítsa.

Fel van azonkívül még jogosítva ezen próbaidőt egy harmadik kiképző tanfolyam hallgatásával meghosszabbítani, de csak abban az esetben, ha a második tanfolyam végén a szakképzettséget igazoló alkalmassági bizonyítványt betegség, vagy más kényszerítő ok miatt nem volt képes elnyerni.

Ha a kiképzés második, esetleg harmadik időszaka végén egy próbagárdistának a csapattól való eltávolítása előjárói által javasolva lesz, úgy az eset a légio tanácsának döntése alá lesz bocsátva, mely a közigazgatási tanács tagjaiból áll s melyhez, ha esetleg nem utazott el, az érdekelt század, vagy lovas század parancsnoka is csatlakozik. A szavazatok egyenlő megoszlása esetén a légio parancsnokának, a tanács elnökének szavazata dönt.

Ha a légio tanácsa az eltávolítás mellett szavaz, úgy a légio parancsnoka ily irányban dönt. Ellenkező esetben a döntés a miniszter részére lesz fenntartva.

A kinevezett katonai személyek esetleg egy oly megbízatást nyernek, mely a szükséges idő tartamára, hogy teljes négy évi katonai szolgálatukat kitölthessék — érvényes.

VI. RÉSZ.

Kinevezett gárdistáknak a megyei csendőrséghez való áthelyezése.

13. pont. A kinevezett gárdisták megörzik beosztásukat és nem helyezendők át a megyei csendőrséghez csak kivételes esetben. A régi gárdisták megörzik mindig az elsőbbségi jogot.

Más esetekben a korzikai származású katonák nem helyezhetők át ezen tartomány csendőrségéhez, közvetlen származásuk miatt.

A gyarmati csendőrség üres helyeire elvileg csak a csendőrségi gyakorlati szolgálatnak eleget tett egyének oszthatók be.

VII. RÉSZ.

Hivatásos altiszteknek a csapattól felvétele.

14. pont. A csapat hivatásos altisztjei, ha a 8. pont feltételeinek megfelelnek, a törvény szerint a sergent-i, vagy maréchal des logis-i rangban a párisi köztársasági gárdához vagy a mozgó köztársasági gárdához a fegyvernemiüktől való áthelyezés útján átvehetők.

Nem nevezhetők ki gárdistáknak és új csapatokban nem nyernek rangot csak a hat hónapi próbaszolgálati idő letelte után, ha a próbagárdisták részére előírt szakszerű alkalmassági feltételeknek megfeleltek.

15. pont. Az északafrikai csendőrség számára felveendő kisegítő bennszülöttek a kiszolgált bennszülött katonák közül választandók ki, kik csupán két évi szolgálat kitöltése után ha franciául folyékonyan beszélni, írni és olvasni megtanultak, kerülhetnek beosztási helyükre.

Az ujoncok iratcsomói a szabályzat által előírt módon őrzendők meg. A felvétel rendje az, melyet a jelen rendelet 10. pontja a próbagárdisták részére meghatároz.

A miniszter által kiválasztott jelöltek ideiglenes beosztást nyernek, mely lehetővé teszi, hogy mint kisegítő bennszülött ujoncok szolgáljanak. Ha a miniszter által felállított hivatás-szerű követelményeknek egy vizsgán megfeleltek és alkalmasságukat bebizonyították, mint kisegítő bennszülöttek 25 évi tartamu szolgálatra vagy 55 éves korukig végleges beosztást nyernek.

A szabályzat a gyarmati kisegítő bennszülöttek részére különleges rendeletekben van leszögezve.

A feltételek, melyek közt a honosságot nyert bennszülöttek a csendőrséghez felvétetnek, külön szabályzatban vannak meghatározva.

III. CÍM.

I. FEJEZET.

I. RÉSZ.

Csere és áthelyezés.

16. pont. A csendőrség katonaállományú egyénei azon a helyen kötelesek szolgálni, melyet részükre a miniszter kijelölt.

Csendőröknek és gárdistáknak kölcsönös áthelyezése csak kivételesen és súlyos okokkal indokolt esetekben történhetik.

Egy esetben sem szabad valamely szolgálati helyre egy csendőrt vagy gárdistát áthelyezni oly katonai személyek előtt, kik ezen helyre beosztásukat már kérték és oda előjegyeztettek.

Az áthelyezések, a szolgálati állomás változtatásai az alábbi feltételek betartása mellett történhetnek.

A) A légio kötelékén belül.

Csendőr altisztek szolgálati állomásának változtatása történhetik:

saját óhajra;

hivatalból, családi okoknál fogva a szükséges szolgálati cselekvőképesség érdekeire tekintettel;

az áthelyezéseket a légio vagy különítmény parancsnoka rendeli el.

A szolgálat érdekében hivatalból történő áthelyezések a körletparancsnok tábornok által rendelve el, kinnek hatáskörébe a csapat tartozik. Sürgősség esetén ezen áthelyezés mindig a légio vagy különítmény parancsnoka által rendeltetik el, ki ezért a tábornok körletparancsnokának számadással tartozik.

A szolgálati állomásnak fegyelmi okokból való változtatása a miniszter által rendelve el.

(Folytatjuk.)

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Tárgyi bizonyíték szükségessége.

Írta: TORMA V. JÓZSEF tiszthelyettes (Kapuvár).

A legalaposabb gyanú és bizonyító tanuvallomások sem mindenkor elegendők arra, hogy a gyanúsítottat elítéljék. Példát nyújt erre az alábbi eset.

1923. évi január hó 25-én éjjel ismeretlen tettesek, álkulcs segítségével behatoltak a kapuvári irgalmas nővérek zárdájába és az éléskamrából hat darab füstölt sonkát, kolbászneműt és egyéb élelmicikkeket elloptak. A feljelentés után az őrök azonnal bevezette a nyomozást, melynek során

több kikérdezett tanu azt állította, hogy a lopás elkövetésének éjjelén Ihács Elemér*) kapuvári lakos szobafestőt a zárda körül látták ólalkodni. Egy másik tanu pedig látta midőn egy, az Ihács alakjának teljesen megfelelő egyén a zárda irányából egy zsákot cipelt. A legsúlyosabb adatot szolgáltató tanu pedig Unger György kapuvári lakos pincér volt, akinek Ihács még azon éjjel 30 kg. sonkát kínált megvételre.

Ihács a kikérdezésnél mindent tagadott, de miután a tanuvallomások alapján a gyanú teljesen az ő személyére terelődött és mert alibit sem tudott igazolni, a nyomozást vezető járőr elfogta és az ügyészségnek átadta. A bíróság azonban a megtartott főtárgyaláson nevezettet tárgyi bizonyítékok hiányában felmentette.

Bennünket az örsön ez kellemetlenül érintett, de tárgyi bizonyítékokat a legszorgosabb nyomozással sem sikerült beszerezni s így a gyanúsított, azaz helyesebben a mi szemünkben kétséget kizárólag a tettes szabadon járt és újabb betörésen törhette a fejét.

Amint alábbiakban látni fogjuk, csakugyan vérszemet kapott és elkövette az újabb betörést is, ez alkalommal azonban nem az előbbi, reá nézve oly kedvező eredménnyel.

Ugyanazon év július hó 27-én Gyika Frigyes kapuvári lakos postamesterhelyettes az örsöt távbeszélőn értesítette, hogy 26-áról 27-ére virradó éjjel a postahivatalba ismeretlen tettesek betörtek és onnan elvittek két darab 700.000 korona értékben biztosított postacsomagot, melynek tartalma kb. 34 méter angol szövet volt és elloptak egy 10 dollárt tartalmazó pénzeslevelet is.

Járőr a helyszínen megjelenve, megállapította, hogy a tettesek az épületnek udvar felőli ajtaját feltörték, innen egy vas csigalépcsőn mentek fel a magas földszintre, majd egy szűk folyosón és egy előszobán keresztül jutottak be a postahivatal helyiségébe, ahonnan a fentebb említett két csomagot és a saját kulcsával felnyitott Wertheim-szekrényből a pénzeslevelet ellopták.

Azon körülmény, hogy a postamesterhelyettes és egy női alkalmazott szobái abból az előszobából nyilottak, melyen a tettesnek át kellett haladnia, de az is, hogy az ellopott csomagok borítópapírját a nyomozó járőr a postaudvarban egy fenyőfa alatt megtalálta, azt a gyanút keltette, hogy a tettes csakis a postaépületben lakó valamelyik alkalmazott lehet. Ezt a gyanút a nyomozás során megerősítette azt is, hogy a postamesterhelyettes Szabó Gizella pénztárkezelőnöt rábírta arra, hogy a kikérdezés során úgy adja elő a dolgot, hogy a Wertheim-szekrény kulcsát ő zárta el és megerősítette még azt is, hogy a postamesterhelyettes által ellopottnak bemondott 10 dollárost a Wertheim-szekrényben a lopás elkövetését követő második napon ő maga (Szabó Gizella) találta meg.

A hivatali vizsgálatra kiküldött Kausics Jenő titkár és kerületi biztos a vizsgálat folyamán arról győződött meg, hogy a tettes bizonyára valamelyik postaalkalmazott lehet, annál is inkább, mert a Wertheim-szekrényt saját kulcsával nyitották fel, amely kulcsot a járőr ott helyszínen meg is találta.

A fennforgó gyanúok alapján Kausics titkár a postamesterhelyettest hivatalától felfüggesztette, a járőr pedig, mert nyomós tárgyi bizonyítékokhoz itt sem jutott, a látszólagos bizonyítékok ellenére a postaszemélyzetten kívül álló egyénekben is kereste a tettest.

A nyomozó járőr az összes kapuvári munkanélküli, büntetett előéletű és gyanús egyének hollétét tisztázta, de ezek között Ihács Elemért és Vámos Andort előtalálni nem tudta. Helyi és személyismereténél fogva tudta azonban a járőr, hogy

fentnevezett két egyén bizalmas barátságban áll Kondor Pállal, kinek neve ugyancsak a gyanús egyének listáján szerepelt.

Járőr Kondort óvatosan meglepte lakásán.

A szerencse is segítette a járőrt, mert éppen akkor méregetett Kondor egy darab angol szövetet, amikor oda a járőr belépett.

Soha jobbkor!

Azt, hogy nevezettet a járőr megjelenése zavarba hozta, fölösleges külön megemlíteni.

Hát honnan van ez a finom szövet, Kondor? — kérdezte a járőrvezető.

Kondor erre a kérdésre minden kerülgetés nélkül előadta, hogy Ihács és Vámos július 27-én 2—3 óra tájt hajnalban hozzá vitték a szövetet, amit a postahivatalban loptak. Kondor lakásán hiánytalanul előkerült az ellopott szövet, Kondortól pedig az egyik gyanúsítottnak, Vámos anyjának lakására ment a járőr.

Vámos anyjánál megtartott házkutatás alkalmával a járőr a sütökemencébe befalazva, mintegy 15 kg. olvasztott vaját talált, aminek holszerzésére Vámosné előadta, hogy Andor fia és Ihács vitték azt hozzá. Járőr a két gyanúsított keresése közben az egyik besugótól arról értesült, hogy azok a határban bujkálnak. Ezt a körülményt a járőr bejelentette a tiszti parancsnokságnak, mely a gyanúsítottak kézrekerítése végett razziát rendelt el. A razzia azonban eredménytelenül végződött, mert a gyanúsítottak a közeli határon át Nyugatmagyarország elszakított részére menekültek.

Az örsnek részletes tájékoztatással alátámasztott megkeresése alapján az osztrák csendőrség elfogta nevezetteket, kik később a kiadatási eljárás befejezése után a kir. ügyészség fogházába kerültek, ahonnan a nyomozás lefolytatása végett a járőr átvette őket.

A rendelkezésre álló tárgyi bizonyítékok súlya alatt a két gyanúsított beismerte a postahivatalba történt betörést, de nemcsak ezt, hanem a zárdában végrehajtott lopást is s ezeken felül még két másik lopást is, mely közül az egyik egy vajkereskedő kárára elkövetett lopás volt és ebből az esetből származott a járőr által Vámosné lakásán megtalált 15 kg. vaj.

A két tettest 1924. évi március hó 6-án megtartott főtárgyaláson most már az irgalmas nővérek kárára elkövetett lopásban is bűnösnek mondotta ki a bíróság és Ihácsot 4, Vámosot pedig 4 és fél évi fegyházra ítélte.

*

Az esetet leközlöttük, mert kétségtelenül alkalmas arra, hogy az ember tanulságokat szűrjön le belőle. Így például nagyon helyes volt a járőrnek az a gondolata, hogy amikor a gyanúsítottakat nem tudja fellelni lakóhelyeiken, azonnal ahhoz az egyénhez siet, akit úgy ismernek, hogy a távollévőkkel szoros barátságot tart fenn. Vannak azonban ennek a nyomozati esetnek részletei, melyek még felderítésre szorulnának s amelyekre az olvasó kíváncsi lenne. Ezek közül egyet-kettőt:

Hová rejtették a tettesek annak idején a zárdából ellopott hentesárút, hogy a járőr nem tudta ezeket sehol megtalálni s később, amikor már a tettesek a másik esettel kapcsolatban ezt a lopást is beismerték, gondoskodott-e arról a járőr, hogy ez alkalommal ne hiányozzanak a tárgyi bizonyítékok? Hiszen elképzelhető volt, hogy a járőr előtt tett beismerésüket a bíróság előtt visszavonják s akkor megint csak nem lett volna ellenük semmi más bizonyíték, mint az, amelyeknek hiánya következtében egyszer már őket felmentették.

Mi volt az oka a postamesterhelyettes furcsa viselkedésének? Miért akarta rábírt a női alkalmazottat bizonyos valótlán adatok bemondására? Amikor nemcsak hogy nem ő volt a tettes, de amikor ezeknek a valótlán adatoknak

*) A gyanúsítottak nevét megváltoztattuk. Szerk.

bemondása arra sem lett volna alkalmas, hogy fejről az alaptalan gyanút elhárítsa?

Mi történt a valóságban a Wertheim-szekrénnel? Kinyitották-e azt a fentebb nevezett tettesek vagy sem? Hogyan tűnt el és hogyan került meg egy nap múlva a tíz dollár? Nem lehetett-e itt egy komplikált lopási esetről szó? Oly értelemben, hogy amikor a szövetlopási eset felfedeztetett, nem juthatott-e eszébe valamelyik postaalkalmazottnak, hogy a dollárok ellopásával ezt megtetézi, abban a hiszemben, hogy a nyomozó mindkét lopás tettesét egy és ugyanazon személyben fogja keresni?

Mindezekre és még jó egynéhány más felvetődhető kérdésre nem kapunk kielégítő magyarázatot.

Kérjük ez alkalommal nyomozati eseteket leíró és beküldő bajtársainkat, hogy az esetek leírása után próbálják meg magukat beleélni az olvasó helyzetébe és ne hagyjanak egészen maguktól felvetődő kérdéseket homályban. Olyan ez, mint elbeszélésekben és regényekben, amikor főbb szereplők és főbb cselekmények eltűnnek, befejezetlenek maradnak. Egészen magától értetődik, hogy fentírt esetben a postamesterhelyettes és a női alkalmazott szerepe még megvilágításra szorul, éppen úgy nem elegendő a betörés beismerése s a lopott angol szövet őrizetbevétele, — a lopás mikénti végrehajtását is tárgyalni kellett volna.

A kalapomat és kardomat...

A kalapomat és kardomat tegyék mellém a koporsómba...

Ez volt az utolsó óhaja egyik derék bajtársunknak, akit a halál hosszas szenvedéstől váltott meg. A kalapját és a kardját kívánta akkor is, amikor alig tudott már még egy-két szót kiejteni ajkán. Büszke megilletődéssel vettük ezeket a szavakat a haldokló ajkáról, bár nem is csodálkozunk olyan nagyon ezeken a szavakon. Sőt mintha természetesnek talál-nók azokat. A kalapját és a kardját kívánta maga mellé a koporsóba, mert ezekben a tárgyakban nem élettelen felszerelési cikkeket látott, hanem testével, lelkével egybe-forrott barátokat, amelyek őt hűségesen végigkísérték egész pályáján. A tollas kalap és csendőrkard! Hosszú éveken át csak rövid időközökben tette le fejről a kalapot s csak rövid időre oldotta le derekáról a kardot. A kalappal fején s a karddal oldalán járta be egy egész életen keresztül a göröngyökkel kirakott, tövisekkel szegélyezett, de tekintélyt, megbecsülést és tiszteletet hozó utat. A csendőr útját.

Kedves bajtársunk, aki most tőlünk örökre búcsút vettél, köszönjük Neked ezeket az utolsó szavuidat. Köszönjük Neked azért, mert bizonyosságot szolgáltatott arról, amit mi sokszor, szívesen és meggyőződéssel hangoztattunk, hogy a csendőr pályája több, mint megélhetést nyújtó foglalkozás, a csendőr pályája magaslatos, hön szeretett hivatás. Egy haldokló szavai más mérlegen méretnek, mint egy épkézláb járó, de mégis csetlő-botló más halandónak itt-ott elhangzó mondásai. Egy haldokló sohasem hazudik, Ha egy haldokló azt mondja: »Tegyétek a kalapomat, kardomat mellém a koporsómba«, ez azt jelenti, hogy az illető szívből szerette kalapját, kard-

ját és ezeken a szimbolikus jelentőségű dolgokon keresztül a — hivatását. Büszkék vagyunk erre a Te utolsó óhajodra, kedves bajtársunk, mert tulajdonképpen nem egy embernek utolsó szavai voltak ezek, hanem egy nimbuszal övezett testületnek lelke mélyéről előretörő megnyilatkozása. Szóltál azok helyett, akik Téged Odaát várnak és szóltál azok nevében, akik Téged Odaára követni fognak. Szeretjük hivatásunkat és szeretetünk ép marad akkor is, ha a portyázás az örök nagy pihenő váltja fel.

Kedves bajtársunk, melléd helyeztük a tollas kalapodat és melléd a kardodat is. Mindkettőt pedig körülfontuk azzal a meleg szeretettel, amely a derék bajtársnak éppenúgy kijár, mint annak, amit Te oly igen nagyon szerettél, hogy utolsó órádban is reá gondoltál, a — hivatásnak.

—O—

Kollár János őrmester kitüntetése. Múlt évi július hó 4-én Kollár János szentgotthárdi őrsbeli őrmester dr. König Sándor szentgotthárdi ügyvédet saját életének kockáztatásával kimentette a Rába folyóból. Kollár őrmestert a Kormányzó úr főmértósága a személyes bátorsággal véghez vitt tettek jutalmazására alapított ezüst éremmel tüntette ki. A feldíszítést a szentgotthárdi csendőrőrs udvarán Rohonczy Imre őrnagy, szombathelyi osztályparancsnok végezte, mely a rátóti, szentgotthárdi és felső-szölnöki őrsök legénységéből alakított díszszakasz jelenlétében történt. Megjelentek a feldíszítési ünnepségen számosan a szentgotthárdi katonai és polgári előkelőségek közül is. Képünk azt a jelenetet örökíti meg, amikor Rohonczy Imre őrnagy méltatja Kollár János őrmester bátor magatartását és örömét fejezi ki, hogy a csendőrség soraiból ilyen derék emberek kerülnek ki.

Dicséretetek. A m. kir. szegedi V. csendőrkerület parancsnoka dicsérő okirattal látta el: Márovics Mátyás alhadnagyot, mert mint a szegedi csendőriskolánál beosztott segédoktató, a próbacsendőrök kiképzése és nevelése körül előljáróit fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel támogatta, majd folytatólag mint kecskeméti szakaszparancsnokk örseinek vezetése és irányítása körül igen üdvös és lelkiismeretes buzgalmat fejtett ki, nemkülönben mert katonás, fegyelmezett és példás magatartást tanúsított; Ádám József alhadnagy, Nagy Benjámín és Néveri Sándor tiszthelyettes szakaszparancsnokokat, mert hosszas csendőrségi szolgálati jük alatt a közbiztonsági szolgálat terén igen eredményes és vasszorgalommal párosult tevékenységet fejtettek ki, alárendelt örseiket lelkiismeretes pontossággal vezették, nemkülönben mert katonás, fegyelmezett és példás magatartást tanúsítottak; Stróbli György, Tolnai Dávid, Varga András III., Kovács József II., Szehágel János és Bagi János tiszthelyetteseket, mert hosszas csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálat terén igen buzgó és igen eredményes tevékenységet fejtettek ki, mint őrsparancsnokok örseiket mintarendben tartották, alárendeltjeiket helyesen és célirányosan befolyásolták, előljáróikat hathatósan támogatták, nemkülönben mert fegyelmezett, katonás és példás magatartást tanúsítottak; Kovács István III. tiszthelyettest, mert hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt a szolgálat terén eredményes tevékenységet fejtett ki, de különösen az elmúlt években a hercegszántói előfordult többrendbeli lólopás tettesinek kiderítése körül elért igen buzgó és eredményes tevékenységéért, továbbá, mert mint őrsparancsnok örseit mintaszerű rendben tartotta, alárendeltjeire helyes és célirányos befolyást gyakorolt, előljáróit hathatósan támogatta, nemkülönben mert katonás, fegyelmezett, példás magatartást tanúsított; Vincze Mátyás tiszthelyettest, mert hosszas csendőrségi szolgálati ideje alatt, de különösen az elmúlt években a közbiztonsági szolgálat terén elért igen buzgó és igen eredményes tevékenységéért, mert mint őrsparancsnokhelyettes őrsparancsnokát hathatósan támogatta, alárendeltjeit helyesen

vezette és nevelte, nemkülönben mert fegyelmezett és példás magatartást tanusított; *Pópoly György* törzsörmostert, mert hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén igen buzgó és igen eredményes tevékenységet fejtett ki, bajtársaira igen helyes befolyást gyakorolt, nemkülönben mert fegyelmezett, katonás és példás magatartást tanusított; *Szántó István* g. tiszthelyettest, mert hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt, mint irodai segédmunkás, mindenkor nagy szorgalmat, lelkiismeretes pontosságot és eredményes tevékenységgel párosult közreműködést fejtett ki, előjáróit hathatósan támogatta, nemkülönben mert példás, fegyelmezett magatartást tanusított; *Poszímáyer György* tiszthelyettest, mert hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén igen buzgó és eredményes tevékenységet fejtett ki, mint őrsparancsnok őrsét mintaszerű rendben tartotta, alárendeltjeit helyesen és célirányosan befolyásolta, előjáróit hathatósan támogatta, nemkülönben mert fegyelmezett, katonás és példás magatartást tanusított; *Takács Tamás* tiszthelyettest, mert Moskovics Jakab mezőkovácsházai lakos sérelmére Boros István mezőtúri születésű, ki a szolnoki kir. törvényszék által 1924-ben már többrendbeli lopás és rablás büntette miatt 15 évi fegyházra ítélt és büntetésének kitöltése alatt a bojárpusztai bérgazdaságból 1927-ben megszökött egyén által elkövetett betöréses lopást fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel kiderítette, a tettest elfogta és az igazságszolgáltatás kezére juttatta és az 1403 pengő értékű bűnjelt biztosította; *Tályai Sándor* tiszthelyettest, mert 1927 április 13-án Makó város határában lakó néhai Gera Jánosné, szül. Bódi Eszter, sérelmére elkövetett gyilkosság tettesét fáradhatatlan szorgalommal, szakértelemmel és ügybuzgósággal kinyomozta, elfogta és az igazságszolgáltatás kezébe juttatta; *Márton Ernő* tiszthelyettest, mert hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén igen buzgó és eredményes tevékenységet fejtett ki, de különösen, mert mint a tanalosztálynál beosztott irodai segédmunkás és segédoktató a próbacsendőrök kiképzése és nevelése körül előjáróit fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel támogatta, nemkülönben mert fegyelmezett, katonás és példás magatartást tanusított; *Nagy István II.* tiszthelyettest, mert hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén eredményes tevékenységet fejtett ki, de különösen, mert 8 éven át, mint segédoktató, a próbacsendőrök nevelése és kiképzése körül előjáróit fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel támogatta, nemkülönben mert katonás, fegyelmezett és példás magatartást tanusított; *Deák András* tiszthelyettest, mert 5 és fél éven át mint segédoktató a próbacsendőrök kiképzése és nevelése körül előjáróit fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel támogatta, nemkülönben mert katonás, fegyelmezett és példás magatartást tanusított; *Tóth Vince* tiszthelyettest, mert mint irodai segédmunkás mindenkor nagy szorgalommal, lelkiismeretes pontossággal és szakértelemmel munkálkodott, előjáró parancsnokát hathatósan támogatta, nemkülönben mert katonás, fegyelmezett és példás magatartást tanusított. Ugyancsak a szegedi V. kerület parancsnoka nyilvános dicséretben részesítette alább nevezetteket: *Krausz Lajos* tiszthelyettes jánoshalmi szakasparancsnoknak hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén elért igen eredményes és vasszorgalommal párosult tevékenységéért, továbbá mint szakasparancsnok alárendelt őrsének vezetése és irányítása körül kifejtett igen üdvös és lelkiismeretes pontosságáért, nemkülönben fegyelmezett és katonás magatartásáért; *Szücs Sándor*, *Mányi Péter*, *Aladics József* tiszthelyetteseknek és *Varga József III.* törzsörmosternak, egyenként hosszabb csendőrségi szolgálati idejük alatt a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett igen buzgó

és eredményes tevékenységükért, mint őrsparancsnokhelyettesek őrsparancsnokaiknak hathatós támogatásáért, alárendeltjeikre gyakorolt helyes és célirányos befolyásolásáért, nemkülönben fegyelmezett és példás magatartásukért; *Nádasdi Imre*, *Orbán János* és *Bekő Sándor* törzsörmostereknek, *Greksa Ferenc*, *Horváth Fülöp*, *Magda Szilveszter* és *Petróczi Mihály* őrmestereknek egyenként hosszabb csendőrségi szolgálati idejük alatt tanusított igen buzgó és eredményes járőrvezetői tevékenységükért, kifogástalan magaviseletükért továbbá bajtársaikra gyakorolt helyes és célirányos befolyásolásáért, nemkülönben fegyelmezett, katonás és példás magatartásukért; *Kelemen János* törzsörmosternak hosszabb csendőrség szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén elért eredményes működéséért, de különösen az elmúlt években a hercegszántói örskörletben előfordult többrendbeli lólopás tettesének kiderítése körül járőrvezetőjének hathatós támogatásáért, nemkülönben fegyelmezett, katonás és példás magatartásáért; *Oláh János* és *Kiss Sándor* g. tiszthelyetteseknek egyenként hosszabb csendőrségi szolgálati idejük alatt mint irodai segédmunkásoknak mindenkor nagy szorgalommal, lelkiismeretes pontossággal és eredményes tevékenységgel párosult közreműködésükért, előjáróiknak hathatós támogatásáért, nemkülönben példás és fegyelmezett magatartásukért; *Prókai János* őrmesternak hosszabb csendőrségi szolgálati ideje alatt, de különösen az elmúlt években tanusított igen buzgó és eredményes járőrvezetői tevékenységéért, nemkülönben fegyelmezett, katonás és példás magatartásáért; *Kovács Mihály* csendőrnek Moskovics Jakab mezőkovácsházai lakos sérelmére Boros István mezőtúri lakos, ki a szolnoki kir. törvényszék által 1924-ben már többrendbeli lopás és rablás büntette miatt 15 évi fegyházra ítélt és büntetésének töltése alatt a bojárpusztai bérgazdaságból 1927-ben megszökött egyén által elkövetett betöréses lopás tettesének fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel történt kiderítése és elfogása és a bűnjeleknek biztosítása körül járőrvezetőjének kiváló buzgalommal eszközölt támogatásáért; *vitéz Dudás Imre* őrmesternak 1927. évi április 13-án Makó város határában lakó néhai Gera Józsefné szül. Bódi Eszter sérelmére elkövetett gyilkosság tettesének fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal és szakértelemmel történt kiderítése, elfogása és az igazságszolgáltatás kezére való juttatása körül járőrvezetőjének kiváló buzgalommal eszközölt és eredményes támogatásáért; *Gulyás Mihály*, *Pusztai Kálmán* és *Mohácsi Balázs* őrmestereknek egyenként a próbacsendőrök kiképzése és nevelése körül előjáróiknak fáradhatatlan szorgalommal, ügybuzgósággal való támogatásukért, nemkülönben fegyelmezett és katonás magatartásukért; *Boldizsár Mihály* tiszthelyettesnek mint kerületi segédtiszt irodai segédmunkásnak 3 éven át mindenkor nagy szorgalommal, lelkiismeretes pontossággal és szakértelemmel párosult működéséért, előjáróinak hathatós támogatásáért, nemkülönben fegyelmezett és példás magatartásáért.

Motorkerékpár-baleset. *Mildschütz Kálmán* a szombathelyi csendőrkerület állományába tartozó százados egy motorkerékpáron megtenni szándékozott szolgálati út alkalmával Kisunyon—Szombathely között a műút egy éles kanyarulatánál felborult és alsó lábszártörést szenvedett. A kivizsgálás megállapította, hogy a műútnak ezen veszélyes kanyarulatánál semmiféle jelzőtábla nincs és a baleset csaknem kizárólag ennek tudható be. Mildschütz századost a szombathelyi honvéd és közrendészeti kórházba vitték be a mentők, ahol jelenleg ápolás alatt áll.

Hősök síremlékének leleplezése ünnepélyére kivonult csendőr csapatoknak elismerés. A belügyminiszter úr Önmagáért a Névtelen Hős síremlékének leleplezése alkalmával a honvédséggel együtt kivonult csendőr csapatok példás fegyelmezettsége, kiváló magatartása és fellépése felett őszinte

elismerését fejezte ki és örömmel állapította meg, hogy a közbiztonsági szolgálat teljesítésére hivatott csendőrség magatartását is a nagy belső értéket képviselő vasfegyelmesség hatja át.

Elöléptek. A m. kir. szegedi V. csendőrkerületben: *ör-mesterré: Csermák István és Sebestyén Péter* csendőrök.

Házasságot kötöttek: A m. kir. szegedi V. kerület állományában: *Szücs István I. örmester Fazekas Lidiával* Budapesten; *Csoma István örmester Kakas Máriával* Kiskunmajsán; *Gulyás Mihály örmester Dancsó Annával* Szentesen.

Halálozás. *Zarka Alajos* a balassagyarmati csendőrsztyál segédtisztségénél beosztott tiszthelyettes hosszú és kínos betegség után f. hó 2-án Balassagyarmaton elhunyt. Derék jó bajtársat és igen buzgó csendőrt vesztett el benne a testület, mert az elhunytat előljárói iránti ragaszkodása, bajtársai és a csendőrségi szolgálat iránti szeretete mindenkor az igazi jó csendőrnek a mintaképévé tette. A Balassagyarmaton állomásozó összes tiszti előljárói és bajtársai, *vitéz Poltáry Vilmos* örnagy, osztályparancsnokkal az élükön, kísérték el az utolsó útjára, melyen számos honvéd és nyugdíjas csendőr egyén megjelent. Utolsó kívánsága az volt, hogy kakastollas csendőrkalapját és kardját is tegyék melléje a koporsójába.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — **Kéziratokat nem adunk vissza.** A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — **A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk.** Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon” rovatban válaszolunk. **Előfizetni csak legalább félévre lehet.** A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megujtítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — **A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt.** —

A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám”.

Új örs. A kért példányokat nem tudjuk elküldeni, mert abból az évfolyamból már nincs tartalékunk. Tartalékpéldányt különben egyáltalában keveset nyomtatunk, mert sokba kerül. Rosszul tette, hogy a Csendőrségi Lapokat elolvasás után eldobálta, mert a mi lapunk nem egy napra készülő napilap, hanem olyan folyóirat, amelyben még évtizedek múlva is talál olvasnivalót az ember. Aki bekötteti és elteszi, csendőrségi szolgálatának kedves emlékét örzi meg vele.

Magyar vagyok. 1. A hivatkozott esetben az utasítás a fegyverhasználatot kifejezetten három vagy több egyén meneküléséhez köti, világos tehát, hogy egy- vagy két menekülő ellen nem szabad fegyvert használni. Az utasítás békeidőben csak a tömeges csempészetet kívánja meggátolni. Egyeseknek a határvonalon való átszökése békeidőben nem olyan súlyos cselekmény (kihágás), ami miatt fegyvert kellene használni. 2. Azt hisszük, hogy a sapkákon is rendszeresítve lesz, de a vonatkozó rendeletet meg kell várni, anélkül nem szabad viselni. 3. A zsávolyruházatot szolgálatban azért nem szabad viselni, mert egészségtelen és nem szép. Nagy melegben a csendőr könnyen megizzad s míg a posztóruha az izzadságot beissza s ezzel a gyors elpárologást és a gyors lehülést megakadályozza, addig a zsávolyruha az izzadságot gyorsan elpárologtatja, aminek aztán meghülés a következménye. Egyébként is a zsávolyruha csak akkor szép, ha kifogástalan tiszta és ha ki van vasalva. Ha az ember a szerelvényt ráveszi és 24 óráig portyázik benne, már újra mosni-vasalni lehetne, ez pedig igen költséges lenne. 4. Szut. 143. pont 1. bekezdés. 5. Kerékpáron sötétben mindig lámpát kell gyújtani, mert ezt a vonatkozó rendelet elrendeli (42.159—1897. sz. Büm. rendelet 3. §.), másrészt pedig, mert sötétben lámpa nélkül nem is lehet kerékpározni, hiszen mindennek neki mehet. Természetes, hogy a csendőrkörnek is lámpát kell gyújtania, ha kerékpáron megy, legfőljebb talán annyit tehetnek, hogy nem mind a ketten gyújtanak lámpát, csak a járőr egyik tagja, így aztán nem olyan feltűnő a két lámpa.

Hernád. Attól függ, hogy a levelében felsorolt szolgálatok be vannak-e vezetve az anyakönyvi lapjába. Ha egyszer alkalmilag a gazdasági hivatalnál jár, kérje meg a gh. főnök urat, hogy engedjen betekintést Önnek az anyakönyvi lapjába. Ha be vannak vezetve, akkor a dolog rendben van, mert a felsorolt szolgálatait hivatalból fogják beszámítani, ha azonban nincsenek bevezetve, akkor kihallgatáson kérje, hogy az erre vonatkozó kérelme az osztályparancsnoksághoz felterjesztessék. Az ilyesmit jó már most rendezni, nehogy nyugdíjazása alkalmával kellemetlen meglepetéseknek legyen kitéve.

Örmester. 1930 május 11-éig végkielégítés, azontúl nyugdíj illetékes, de csak akkor, ha a felülvizsgálaton szolgálatképtelennek osztályozzák.

Iszákosak. Hát persze, hogy nem kellemes nekünk az olyan novella, amelyben a csendőrök olyan elönytelen színben vannak feltüntetve, mint Ön is írja, de a mi nézetünk az, hogy az ilyenfajta írásokat kár túlságosan komolyan venni. A fontos az, hogy ne legyenek a valóságban is olyan csendőrök. Ha a lappal egyébként meg van elégedve, csak emiatt kár lemondania róla.

Sz. J. örm., Hédervár. Dallmann Ernő ny. alezredes címe: Szeged Felsőtanya. Zinnenburgi Zinn Rudolf volt százados és Bilinsky Jenő volt főhadnagy a m. kir. honvédségnek nem tagjai s a magyar állam nyugellátásában sem állanak, címük ismeretlen.

Remény. Hogy a kinevezett II. osztályú altiszteknek jár-e és mennyi szabadság, eddig még nincsen szabályozva. Helyesen tennék, ha ezirányban felterjesztést tennének. A mi néze-

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmarika! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — Bpest, II., Lánchíd-u. 5.

Alapítattott: 1770. évben.

Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

tünk szerint ugyanannyi illetékes nekik is, mint a csendőrnek, vagyis négy hét, feltéve természetesen, hogy a szolgálati viszonyok megengedik.

Zsebrákhegy. Vitéz Farkas Sándor ny. alezredes címe: Székesfehérvár, dandárparancsnoksági épület. Hertelendi Béla alezredes a m. kir. 3. honvéd gyalogezrednél szolgál Székesfehérváron.

Tiszavárkony. Így, ahogy leírták az esetet, a járőrnek semmi esetre sem volt joga fegyvert használni. A Szut. 337 pont utolsó bekezdése világosan megmondja, hogy passzív vagy csupán szóbeli ellentállás a fegyverhasználatra nem jogosít. Természetes, hogy ez vonatkozik a végrehajtó személyével szemben kifejtett ellenállásra is. A jelen esetben az lett volna a helyes, hogy a csendőr előremegy az istállóba s a végrehajtót maga után hívja, a másik csendőr pedig ezalatt felügyel, hogy a járőrtársát meg ne támadhassák. Ha aztán az ellenszegülők a csendőrt megtámadják, a fegyverhasználat jogossá válik. Ha a csendőrt nem támadják meg, csak a végrehajtót, akkor a fegyverhasználat a 2. pont értelmében jogos.

Arad. Forduljon levélben a Vitézi Székhez (Budapest, királyi várpalota) és kérje, hogy a »Vitézek kis káté«-ját küldjék meg Önnek utánvétellel. Abban minden kérdésére részletes felvilágosítást talál.

Leszerelt csendőr. Névtelen levélre nem válaszolunk.

K. A. g. th. Csillaghegy. A kérdéses pályázatot a *Der Gendarm* című német csendőrségi szaklap közölte, mi csak a lapszemle rovatban ismertettük. A megfejtés majd augusztusban fog megjelenni, kísérelje figyelemmel a Csendőrségi Lapokat. A megfejtés azonban aligha az lesz, amelyet Ön gondol. Hogy képzele, hogy egy amúgy is felizgatott tömeggel szemben egy őrmester önállóan vízfecskendőt alkalmazzon? Azt hisszük, hogy hamarosan ellenszegülés lett volna a következménye.

Harkány. A vámőrséghez csak a csendőrségi szolgálati kötelezőjének letelte után léphet át, amíg nálunk tényleges szolgálatban áll, addig nem. Felvétel van, de előjegyzik és esetleg hosszabb ideig is várnia kell, amíg sorra kerül. Ha a kötelezője mostanában lejár, akkor a kérvényét már most beadhatja szolgálati úton az illetékes vámőr kerületi parancsnoksághoz. Ha azt a választ kapja, hogy jelenleg nincsen felvétel, akkor ne szereljen le, mert könnyen elveszítheti az eddigi szolgálati idejét.

1907. I. 7.-E. M. kir. 12. honvéd gyalogezred, Nyíregyháza.

Ignotus. Az őrsírodát a fűtési és világítási átalány ellenében az őrsparancsnok köteles világítani. 2. Nem kap, de nem is köteles. 3. Olvassa el lapunk 19. számában »Szenvedő alany« jellegűre küldött üzenetünket. 4. Őrsparancsnokképző tanfolyam szeptember 1-én kezdődik. 5. Nem valószínű.

Érdeklődő. Cs.-9. jelzetű vezérfonalat seholsem lehet beszerezni, mert az összes példányok elfogytak.

Nem csüggedek. Minden attól függ, hogy az állományilletékes honvéd csapatteste Önt mikor vette fogatékba és hogy ez az anyakönyvi lapjába be van-e vezetve. Alkalmilag nézen utána a gazdasági hivatalnál. Így, ahogy Ön nekünk leírta, nincsen megszakítása, mindenesetre jó azonban ezt a kérdést már most tisztázni, amíg a volt parancsnokai is szolgálnak és emlékeznek az esetre. Ha az anyakönyvi lapjába nem lenne bevezetve, akkor mindenesetre kérje kihallgatáson az osztályparancsnokságot, hogy az ügyet tisztázza, mert hiszen ahhoz Önnek fontos anyagi érdekek fűződnek. Értethető, szép, rendes levelet írt nekünk, megdicsérik érte.

Sámson. 1. Honvéd hadapródiskolák most nincsenek s így nem tudjuk, hogy milyen honvéd nevelőintézetbe való fel-

vétel iránt érdeklődik. Van altisztképző iskola, alreál, főreál és a Ludovika Akadémia. 2. Igen, szeptember 1-étől kezdődően valószínűleg megint lesz legénységi felvétel a csendőrséghez.

Vitéz. 1. Szolgálati idő és nyugdíjilletmény kiszámítására nem vállalkozhatunk, mert nem érünk rá. 2. Szeptember 1-én. 3. Egyelőre nincsen reá kilátás.

Magasház. A képviselőházi őrséget a maga egészében sohasem váltják fel, csak azokat a palotaőröket, akik már hat éve szolgálnak a palotaőrség állományában. Hogy Önt mikor fogják oda behívni, azt mi nem tudhatjuk. Annyit tudunk, hogy jelenleg a létszám teljes. Egyáltalában, amíg értesítést nem kap róla, hogy felvették, addig hiába is várja a behívását. Írja meg, hogy mikor, milyen parancsra jelentkezett és milyen értesítést kapott a parancsnokságtól, akkor talán bővebbet tudunk mondani.

Tanulságos nyomozások. »S. P. tiszthelyettes, Szeged.« Sorrendben közölni fogjuk.

Kéziratok:

V. Gy. törm., Barcs. Ugy látszik nem olvassa a szerkesztői üzeneteket, ahol oly sokszor kérjük a cikkek beküldőit, hogy a lapnak csak egyik oldalára, félhasábosan és olvasható írással írjanak. Ön félhasábosan írt, de mindkét oldalára a lapnak és nehezen olvasható kézírással. A beküldött nyomozási esetet közölhetés szempontjából csak akkor fogjuk felülbírálni, ha fenti követelményeknek eleget téve, azt újból leírja és hozzánk beküldi.

Gy. I. alhadnagy, Szigetvár. Fentebbi üzenetünk Önnek is szól. Elfoglaltságunk lehetetlenné teszi, hogy olvashatatlan irások kibetűzésére vállalkozzunk.

B. M. th. öp., Szil. Sorrendben közölni fogjuk.

Csp. Ön beküldött egy gondosan megszerkesztett, nagyon szép kézírással megírt nyomozati esetet, melynek elolvasása után világosan láttuk, hogy az előfordult lopási eseteknek így módon történt felderítése végtelenül fáradságos, nehéz és tekintve az akkori viszonyokat rendkívül körülményes volt. A nyomozás lefolytatása és az elért eredmény valóban megérdemel minden dicséretet s szinte nehezünkre esik, hogy mindennek dacára mi még sem közölhetjük, mert a lapban való közlés feltételei nem azonosak a már fentebb említett kritériumokkal, mint aminő fáradság, buzgalom stb. Oly eseteket igyekszünk olvasóinknak olvasásra adni, amelyek nemcsak általános természetű tanulságokat tartalmaznak, hanem amelyeket mint előfordult tapasztalati tényeket a szolgálatban esetleg csakugyan a maguk javára használhatnak fel. Az Ön esetében kétségtelenül helyes volt a következtetés, melyből kiindult s amely azután eredményhez vezetett. Igen ám, de a minden konkrétumot nélkülöző, pusztán ösztönre vagy egyéni különös képességekre alapozott következtetések, feltevések egymagukban nem alkalmasak, azaz nem mindig alkalmasak a gyakorlatban hasznos tanulságok leszüreására. Szeretjük az olyan eseteket, ahol nyomok, bűnjelleg, avagy egyéb bizonyítékok vezetnek a tetteshez, nem pedig a pusztá feltevés, a véletlen. (Ne feledje el, hogy amikor a lopott lovak a szekérrel s a cigányfiúval Önök előtt elvágtattak s amikor Önök ezt a fogatot feltartóztatták, ez pusztá véletlen volt, ami azután főkiindulópontja és egyben kulcsa volt a további nyomozásnak.) Nemcsak a nyomozás volt azonban körütekintő és fáradságos munka, hanem annak leírása is. Kimondottan kaligrafikus írás és stílus tekintetben sem szorulna erősebb átfésülésre, őszintén sajnáljuk, hogy mégis félre kell tennünk. Próbálkozzék egy másikkal talán.

N. J. törm., Akali. Csak helyi és személyi ismeret, minden különösebb tanulság nélkül — nem közölhetjük.

**Hegedű
Harmonium
Tárogató** csak itt a valódi
**Cimbalom
Harmonika
Gitara**

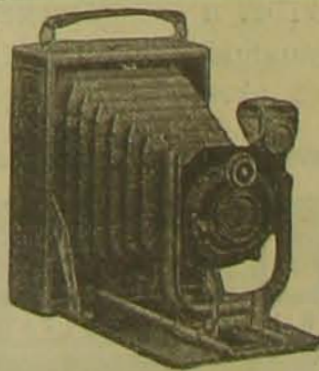
és az összes hangszerek, legjobbak, csakis
itt a gyárban kaphatók.
Művésziessé javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára

Egyedüli magyar hangszergyár az országban

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

**6—12 hónapig terjedhető részlet-
fizetésre készpénzáron, ellenőriz-
hető eredeti gyári árjegyzék szerint.**

HATSCHEK és FARKAS
optikai és fényképészeti szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városháza
épületében).
Fiók: VI., Andrássy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

Dunaszéli tüzek.

Irta: KILIÁN ZOLTÁN.

(2).

Bolgáry János egész vagyona Bolgáry Gábor csendőrtiszthelyettest illeti, más Bolgáry nincs a világon. Bolgáry Gáboré a vagyon, mert végrendelet nincs. Bolgáry János szegény mindig irtózott a haláltól és végrendeletet sohasem tett; a halált akarta talán elhessegetni magától ezzel. Vagy egyszerűen nem hitte, hogy ő is meghal; távoli dolognak látta a halált, mint a gyermekek. Azt mondta mindig, hogy a végrendelet leszámolás már az élettel, ő pedig ráér még utolsó kasszát csinálni. Majd megérzi, ha kell.

Az »utolsó kassza«! Hogy szerette az ilyen üzleti jellegű kifejezéseket! Ha csak lehetett, az élet közönséges tényeit is a kereskedelmi életben szokásos megjelölésekkel írta körül; ezzel azt hangsúlyozta, hogy igenis gyümölcs- és terménykereskedő ő, nem »salátás« kofa, mint ahogy a jegenyési népszáj elnevezte.

— Kinek használ? — ismételte a tiszthelyettes keserűen. — Nekem. A nyomozó csendőrnek, az őrsparancsnoknak. Anyagilag egyedül nekem használ...

Most minden szörnyűségével megrázta ez a büntett, mely boldog hazatérésének az elején szakadt rá hirtelen. Szerette nagybátyját és ilyen viszontlátásra még edzett csendőridegei is remegtek a felindulástól. Ő, hogy szeretett volna Bolgáry Jánosba életet önteni...

Ebben a percben azonban nem rokon volt, sem forró-torkú és szédülőfejű örökös, hanem nyomozó csendőr, az igazság és a bizonyosság hideg-nyugodt kutatója. Erőt vett magán, a csendőrnek sohasem szabad megindogni.

— Hihettem-e valaha, hogy *akinek* használva ilyen feleletet kaphatok?!

Keresd minden bűntény körül az asszonyt! Vagy mögötte vagy benne megtalálod mindig!

Erre a második alapokra erőtette át gondolatait a tiszthelyettes. A nőre.

Volt-e valamiféle nő Bolgáry János élete körül?

Délelőtt nem szólt róla az öreg. A vasutas azonban, aki a büntettről feljelentést tett az őrsön és a csendőrökkel együtt jött vissza, már elmondott önkénytelenül is egyet-mást. Hogy az Adonyi András özvegyét akarta a boldog-

talán elvenni, a Kapros Julit. Harminckét esztendő helyes asszony ez az Adonyiné, most éppen Andocson van a jegenyési búcsúsokkal. Nagyon kedvelte a Jani és a kisfiát is örökbe akarta fogadni. Adonyinéval ment el Bolgáry János szolgálója is Andocsra.

A tiszthelyettes ezen a nyomon vélte helyesnek az elindulást.

— Nem volt-e legénye, szeretője ennek az Adonyinének?

— Volt. Szólt is róla a Jani. Valami olyat mondott, hogy már abbahagyta vele a dolgot az asszony.

— Hogy hívják ezt az embert?

A vasutas elgondolkozott:

— Azt bizony inkább a feleségem tudja. Tőle kellene megkérdezni!

— Hívja ide az asszonyt!

— Majd inkább én megyek érte, — szólt hirtelen Bukó Kálmán, a törzsőrmester. — Tessék csak ittmaradni a tiszthelyettes úrral, Kovács úr!

Bolgáry Gábor sejtette, hogy járőrtársának valami el nem mondható szándéka van, helyeselt ezért neki:

— Tényleg, jobb is, ha itt marad, Kovács úr, beszéljünk szegény nagybátyám dolgairól. Még sokat nem tudok!

— Ahogy akarják, — felelte a vasutas. A feleségemet bizonyosan otthon találja, törzsőrmester úr. Nagyon rá ne ijesszen, mert ilyenkor már le szokott ám feküdni az öreg!

Bukó elsietett.

Jóidő eltelt, mire megjött a halálraijedt asszonnyal, aki csak akkor kapott szóhoz, amidőn teljes épségben látta meg az urát.

— A Kapros Juli szeretője? Hogyne tudnám a nevét! Pataji... Igen, kérem, Pataji Boldizsár... Haragudott Bolgáry Jánosra nagyon. Meg is fenyegette, hogy leüti a derekát, ha a Juli elhagyja igazán! Azt is mondta egyszer a fülem hallatára, hogy megforgatja a nagykest abban a nyughatatlan vérű vén gazemberben, hogy lecsillapodjon egy kicsikét!

Pataji Boldizsárt hamar előkerítették a csendőrök.

Egy szóval sem tagadta, hogy Bolgáry Jánost gyűlölte. Azt sem, hogy megfenyegette. Ma azonban még reggel elindult hatodmagával, a szigetbe fáért, estefelé jöttek csak haza és még most is rakodnak.

Társai mind rámondták:

— Így van. El nem vált tőlünk reggel óta.

El kellett ejteni tehát ezt a nyomot. Haragosa más nem volt Bolgáry Jánosnak.

Már csak a közönséges rablógyilkosság feltételzése volt hátra. Egy csavargó, vagy cigány lephette meg az öreget, hamar végzett vele és ami pénzt sebtiben talált, azzal elfutott. Szerencséje volt a gyilkosnak, hogy Bolgáry emberei, a kocsis meg a béres már napok óta kint voltak a Felső-tói szálláson.

— Cigány azonban nincsen az egész jegenyési határban és nincsen a szomszédos örskörletekben sem, — felelte őrsparancsnokának a törzsőrmester. — Nem tűrjük errefelé a cigányt még egy órahosszat sem! Pataji Boldizsár kétségtelenül alibit igazolt. Kovácsnak, ennek a vasutasnak az ügyében is eljárta, míg a feleségéért mentem.

SÁRGA JÁNOS

ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDV. SZÁLLÍTÓ

ALAPITVA: 1895. KOLOZSVÁR

BUDAPEST, IV. KIGYÓ-UTCA 5.

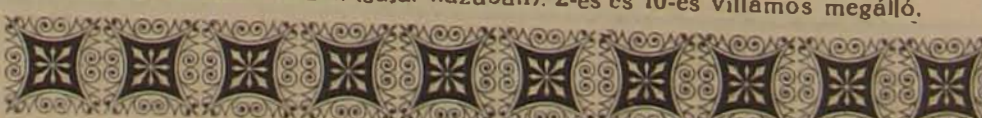
KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN KLOTILD PALOTA

TÖRV. V.

BÜTORHITEL

ÚJ ALAPON,

készpénzárban, 18 havi részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. Sándor Ignác bútor-áruház Budapest, VI., Dessewffy-utca 18-20. Vilmos császár út és Nagymező-u. között (saját házában). 2-es és 10-es villamos megálló.

— Kovácsnak?

— Igenis, tiszthelyettes úr. A gyanúba őt is bele kellett vonnunk. Kovács azonban délután jött meg a hajóval Ercsi-ből, ott van férjnél a leánya, annál volt. Amint kiszállt, tüstént a Búza-téri Kingli-korcsmába ment a sógorához. Onnan jött ide a barátjához, majd a gyilkosság felfedezése után azonnal az örsre. Az ő alibije is teljes, mert a gyilkosságot négy óra tájban követhették el a megállapítás szerint.

— Hogyan lehet azonban, hogy a lövés hangját nem hallották a szomszédok?

— Ezen magam is sokat gondolkoztam. Nem tudom más-ként megmagyarázni, mint azzal az eggyel, hogy négykor volt a Laszlovics fűszeres feleségének a temetése. Ez a temetés egész-stólás volt és ezért az összes harangok szóltak, még a barátoknál is.

— De a helyszín elég messze van a templomoktól!

— A kis kápolna ott van tüstént mellette. Annak pedig erős harangja van, éppen a Laszlovicsék adománya. A harangzúgás miatt nem hallották a lövést. Aztán még a konyhaajtó is csukva lehetett, ez is tompította a hangot. Ennek a temetésnek tulajdonítom ezt a sajnálatos tényt is, hogy senki sem látott senkit a Bolgáry-ház körül.

— Hogy-hogy?

— Jómódú halott temetésén itt az a szokás, hogy gyertyát osztogatnak minden megjelenőnek emlékezetül. Őt esztendeje, mikor az öreg Laszlovicsné, a fűszeres anyja meghalt, még a gyerekek is egy egész szál gyertyát kaptak fejeként.

— Aki tehát csak mozogni tudott, mind elment az ingyen gyertyáért.

— Igen. A gyermekeket is kimosdatták és elvitték.

Bolgáry Gábor nem szólt többet. Az előirt jelentéseket és a szükséges intézkedéseket megtéve az örsön, egyre jobban valami csavargó alkalomszerű rablógyilkos támadásában bizonyosodott meg.

III.

Az a dunamenti tűz, melyhez egy drága molnármester elporladt szíve húzta oda a csendőrörök új parancsnokát, hamar elaludt a csendőrök eltávozása után. Az emberek elköszönte, békét vittek magukkal az álmaikba és eluralkodott vizen és földön a csend.

Baktatott Nekcsei Jani is haza a házuk felé, mert ma a másik inas volt éjjelesnek soros.

Necsei Jani azonban nem békességet vitt haza a tüztől. Lenyúlt érte ma este az élet nagy titokzatossága. Nem értette Pötönye bácsit és nem értette a többieket. A kék láng ott játszott, az bizonyos. Minden ember azt mondotta, hogy kincs tisztítja magát ott, attól van a láng. Miért nem mennek fel akkor meglesni a lángot és miért nem ássák ki a

kincset? Aztán meg: miért kár becsületben megöregedni?! Mi van ezekkel a felnőtt emberekkel?!

Felnézett a szőlők felé.

— A kék láng! — kiáltott fel meglepetten.

Tisztán látni vélte, akár a csillagokat.

— Talán nekem mutatja magát a kincs?!

Megborzongott erre, mert az öreg Kapronczai néni jutott eszébe, akit végigkergetett a városon tizennégyszer a tüzeskerék. Viszont a tanító mindig azt mondta, hogy kísértet nincs a világon. Mi itt az igazság?

A kék láng megbabonázóan integetett a szőlők felől.

— Itt a kincs, a tied lehet, csak legyen bátorságod idejönni!

Zúgott a molnárinas körül valami, meg kellett állnia.

A levegőbe csapdosott párszor a karjával és hangosan mondta:

— Mi az?

Csak a csend felelt és erre a fiú megnyugodott. felnézett az égre, onnan várt feleletet. A csillagok hunyorgattak, csak egy nézett biztatón, szikrázás nélkül, az a vöröses, amelyet a malomból is annyiszor megbámult már.

Ekkor hirtelen elhatározással futni kezdett.

Benyitott az utcaajtón a házuknál. Hátrament egyenesen oda, ahol a szerszámok álltak.

Kivette az egyik ásót a többi közül, megindult. A vörösbarátok kincséért.

A Bogár kutya vakkanás nélkül bámulta. Tátva maradt az ugató szája a furcsa látványon.

Ment Nekcsei Jani, egyenesen fel a szőlőknek. Ismerte a vörösbarátok templomának romjait jól. Onnan csalogatnak a táncoló kék lángok.

Senki nem járt az utcákon. A kutyák mondták csak el mondanivalóikat távoli társaiknak.

A molnárinasnak is ez ötlött az eszébe:

— Nappal emberváros, éjjel kutyaváros.

Ezen elnevelte magát, érdekesnek találta a párhuzamot. Szerette az ilyen szentenciákat; amit sikerülnék tartott közülük, azt beleírta egy külön irkába.

Az irkára való gondolása elvitte minden félelmét. Ment, csak arra gondolva, hogy mi mindent kell még kieszelní, mire az irka tele lesz. És ekkor mi lesz az egybegyűjtött sok okossággal?

Majdnem beleütődött a vörösbarátok templomának romjaiba.

Csodálkozva érezte vállán az ásót. Elmosolyodott.

— Hát persze, itt is vagyok már!... Hanem hol a kék láng?

(Folytatjuk.)

BECZÁSSY ANDOR

ékszerszalónja a Societé Horlogére de Porrentruy Phénix Watch Co, Julliard et Cie Cortébert és La Chaux de Fonds Cortébert Watch Co svájci óragyárak magyarországi képviselője

BUDAPEST, Kossuth Lajos utca 4. szám. 1. emelet, 2. ajtó.

ajánlja a m. kir. honvédségnél, a m. kir. államrendőrségnél szolgálati óra gyanánt forgalomba hozott és **kitűnően bevált Phénix és Cortébert gyártmányu szolgálati-zsebórákat**, valamint **Luxor ébresztő órákat**.

A Phénix és Cortébert órák, valamint a Luxor ébresztő óra a m. kir. csendőrség tagjai által közvetlenül a cégtől rendelhető meg levelezőlapon, vagy levélben a pontos cím és személyi adatok megjelölésével. Az első részlet a megrendelést, illetve az óra-leszállítást követő hó 1. napján esedékes. — Raktáron tart ezenkívül mindennemű arany-, ezüst- és ékszerárut a legmérsékeltebb árakon és kívánatra, levélbeli megkeresésre, megbízottját gazdag választékkal küldi vidékre is.

A **Phénix és Cortébert órák** valódi **svájci gyártmányok**, tiszta nikkeltokban, 15 rubinos szerkezettel bírnak és **10 évi jótállással havi 5 pengő** részletfizetéssel mindössze **30.— P-be** kerülnek

A Phénix és Cortébert órák fölülte állnak minden más hasonló gyártmányu óráknak. Teljesen pormentesen zárnak és úgy lovaglásnál, mint bármilyen erősebb rázkódtatás mellett is a lehető legpontosabbak, ezért **szolgálati célokra különösen alkalmasak**.

A Luxor ébresztő német gyártmány csinos külsővel, erősen világító számlappal és ismétlő ébresztő szerkezettel bír. Ára — ugyancsak 6 havi részletfizetésre — **24.— pengő**.

Megrendelő katonai parancsnokságoktól számtalan elismerést és meglepedést nyilváníto levél birtokában van a cég.

Nyomozzuk.

(A Csendőrségi Lapok pályázata.)

Zadó Bella állásnélküli pincérleányt bejárónője március hó 16-án reggel hét órakor Nyíregyházán a lakásában holtan találta.

Azonnal az emeleten lakó orvoshoz sietett, aki megállapította, hogy a halál 5—6 órával azelőtt következett be és azt fojtogatás okozta. A nyomozás folyamán megállapítást nyert, hogy az ágy feletti függő falióra fél tizenkettőkor megállott. Egyébként is a szobában teljes rendetlenség uralkodik, ami arra mutat, hogy a gyilkosságot erős dühkodás előzhette meg. A felforgatott lakásból Bella barátnőinek vallomása szerint csak a készpénz hiányzik, ami úgy 100 pengőre rúghatott. A holttest csuklóján zsinagymok láthatók. A szájába egy selyemzsebkeendő van gyömöszölve, amilyent a férfiak a külső kabátzsebükben szoktak hordani, rajta K. M. monogram. Bella tözsomszédja *Tokos Mária*, akinek szobáját egy ajtó választja el a Bella szobájától. A Bella szobájába a bejáró a kapu alatt van.

Az ágy mellett a földön egy zsebre akasztható ceruzát találtak, amelyet barátnői sohasem láttak Bellánál. Van aki azt állítja hogy a ceruza *Kötő Miklós* pincéré, aki Bella legújabb barátja volt. A takarítónő két nap óta nem járt a lakásban, mert beteg volt. Tokos Mária a gyilkosság éjszakáján nem volt otthon, mert két nap óta állást keres vidéken, a lakáskulcsot sem vitte magával. Bella két nappal előbb végkép szakított legjobb barátnőjével, Ilonával, mert az egy multság alkalmával nekitámadt azért, hogy megtagarított pénzét nem akarta kölcsön adni Berecznek, aki Ilon barátja, de minden gonoszságra képes. Ilon levelet írt s ezt a levelet többen látták Bellánál, amelyben megfenyegette, hogy ellátja a baját. A házban lakó orvos azt állítja, hogy a gyilkosság napján együtt lépett be a kapun Miklóssal és Bellával, pont 11 órakor. Miklós 12 órakor ment el. Ezt onnan tudja, mert beteghez hívták és 12 órakor együtt hagyta el a házat Miklóssal. Miklós izgatottnak látszott. A megállapítások szerint Miklós egy napja már nem volt otthon a lakásán. Ismerősei erőszakos, brutális embernek ismerik. Bella szobájában a kályhában friss papírpernyét találtak. Mária lakásában tartott helyszíni szemlénél a kályhában zsíros papírban friss kenyérmorzsát és szafaládé bőrmaradványokat találtak. Köztük egy összesodort nikotinos újságpapír darabkát, amelyen látszik, hogy szipkatisztításra használták. A papírdarabkán ez a szöveg olvasható: ...Béla szavalt a Parlament előtt a Talpra magyart... A bejárónő előadta, hogy pár héttel előbb, amikor Kötő Miklós, aki azelőtt Mária barátja volt, Máriát Bella kedvéért elhagyta, a két leány a lakásban nagyon veszekedett, de azért továbbra is jóban maradtak. Egy lakó látta, hogy 15-én reggel Berecz bement Máriához. Berecz kiabált, Mária sirt. Bereczet távozni nem látta. Bellának van egy züllött öccse, aki lopásért volt elzárva s pár nappal előbb szabadult ki. Berecz rovott előéletű és körözve van. Dukáné, aki Máriával szemben lakik, 15-én egész nap otthon volt s nem látott oda senkit bemenni. A levél is, amelyet 14-én egy barátnője a kilincs mellé dugott, ott volt 16-án reggel is.

*

A nyomozás jelenlegi stádiumában ki gyanúsítható a tett elkövetésével és mi alapon? Hogyan történhetett a cselekmény elkövetése s milyen irányban kell a nyomozást tovább folytatni.

Határidő augusztus 10. A legjobb választ íapunkban közölni jogjuk, szerzőjét pedig egy aranyhegyű töltőtollal jogjuk jutalmazni. A pályázat eredményét az augusztus 20-iki számunkban közöljük.

—O—

Megfejtés.

A folyó évi 18. számunkban közölt

„Távolsági kimutatás“ pályázatunk megfejtése.

A 20 órás őrzőút összeállítására több lehetőség van. Példaképen alább közöljük a megfejtés egyik módját, de voltak olyanok is, akik több őrzőutat állítottak össze különböző időközszabatok szerint. Sokan elkövették azt a hibát, hogy a megoldás megkönnyítése végett az egyes tereptárgyak leportyázására is számítottak tetszés szerinti időt, holott ilyen leportyázási időt csak akkor szabad felszámítani, ha az

az egyes községek vagy tereptárgyak mellett már a távolsági kimutatásban is szerepel, a mi távolsági kimutatásunkba azonban ilyen nem volt felvéve. Többen voltak, akik nemcsak a kilométerek végösszegét kerekítették ki, hanem a tereptárgyaknak egymástól való távolságát külön-külön is, ami természetesen nagy eltérésekre és helytelen eredményre vezetett. Előfordult az is, hogy többen szöszertint ugyanazt a pályázatot küldötték be, amiből kétségtelenül arra lehet következtetni, hogy azt egymásról másolták le — az ilyen pályázatokat természetesen nem vettük figyelembe.

Őrzőút minta.

1. Bere község	
2. Zaka csárda	1.2 km.
3. Balta tanya	2.2 „
4. Utkaparóház	1.2 „
5. Havaskút	1.6 „
6. Jőrend tanya	3.2 „
7. Tardoslak	3.8 „
8. Mónosbirtok	4.3 „
9. Mentéddomb	3.6 „
10. 53. sz. vasúti őrház	4.7 „
1. Bere község	2.0 „

Összesen: 27.8 km.

kikerekítve 28 km. Az őrzőút tartama tehát 20 óra.

*

Beérkezett összesen 162 megfejtés. Helyesen fejtették meg: Oszoli István th. Dunajödvár, Olajos Mihály törm. Kocsér, Herczeg József csendő Sopronbányalva, Tóth István II. őrm. Fülöpszállás, Zsinkó Sándor őrm. Hidas, Bándli Péter törm. Nemesszalók, Horváth Mihály I. őrm. Vasvár, Nagy János II. törm. Esztergom, Grünauer Péter th. Moson, Bitai Mózes th. Pécsvárad, Bartis Lajos th. Bába, Fábian János őrm. Pécsvárad, Mészáros Mihály őrm. Bonyhád, Grónás Pál törm. Encs, Kiss Károly őrm. Szatmárcseke, Kovács Imre törm. Budapest, Pomozi Lajos őrm. Zákány, Magyar József őrm. Bába, Györfű Sándor törm. Bába, Orbán Mihály I. th. Zircz, Fülöp József I. csendő Vasvár, Santa András őrm. Kalocsa, Bartos János őrm. Alsózsolca, Illés Dániel csendő Pétervására, Varó Miklós csendő Pétervására, Láng Gusztáv csendő Pétervására, Sziljka József csendő Pétervására, Mizsó Lajos őrm. Pétervására, Bereczki Lajos őrm. Tarpa, Abonyi Sándor őrm. Hódmezővásárhely-Kopáncs, vitéz Ambrus András th. Kerkaszentmiklós, Bolos Benjamin őrm. Hajdudorog, Takács József II. őrm. Kenderes, Kerekes András őrm. Záhony, Szánthó József csendő Kutas, N. Nagy József th. Geszt, Veszprémi Antal őrm. Lébény, Bártfai Pál őrm. Nyíregyháza, D. Somogyi Pál csendő Geszt, Csap Mihály csendő Doboz, Sipos Imre őrm. Nagybátany, Galgóczi Albert th. Hajduböszörmény, Vajda Vendel őrm. Paks, Domonkos Kálmán törm. Kiskunhalas, Cserti János őrm. Barcs, Molnár József I. csendő Vámosgyörk, Németh József VI. th. Erdősokonya, Bodnár Antal őrm. Bezedek, Gracza János th. Jászberény, Hozleiter István csendő Kölesd, Tóth István II. őrm. Fülöpszállás, Hegedüs János csendő Csákvár, Fürjes József őrm. Szerencs, Kovács István őrm. Csákvár, vitéz Hajpál János őrm. Dombóvár, Tóth István I. törm. Bezedek, Ábrahám István csendő Kevermes, Lázár Alajos th. Zalaegerszeg, Tulipán István őrm. Balkány, Bártfai András törm. Gyöng, Fekete János I. őrm. Dunajödvár, Holczer József őrm. Csákvár és Kurta János törm. Balkány.

—O—

A zseborát a szerkesztőségünkben megejtett sorsolás során Veszprémi Antal lébényi őrsbeli őrmester nyerte meg, akinek azt egyidejűen elküldöttük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.